

Nr 33

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till riktlinjer för och organisation av samhällets konsumentpolitik m. m.; given Stockholms slott den 3 mars 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen förordas vissa riktlinjer för en utbyggd och förnyad konsumentpolitik. Det huvudsakliga målet för denna bör vara att stödja konsumenterna och förbättra deras ställning på marknaden. Detta mål kan i första hand nås genom att hushållen ges bättre möjlighet att planera den egna verksamheten bl. a. genom att de får bättre information om marknadsens utbud och om olika sätt att tillgodose de egna behoven. Informationsflödet från konsumenterna till producenterna bör ökas och förbättras så att produktionen anpassas bättre till konsumenternas behov. I många fall kan vara rationellt att de konsumentpolitiska organen samverkar direkt med producenterna.

Informationen till konsumenterna bör inriktas på hushållens större planeringsfrågor. Utbildning i konsumentkunskap nämns som ett på sikt effektivt konsumentpolitiskt medel. Företagen bör i ökad utsträckning svara för informationen om olika produkter. Detta kan ske bl. a. genom varudeklarationer. Innehållet i varudeklarationerna bör i större utsträckning än f. n. ange produkternas bruksegenskaper.

I propositionen föreslås att ett konsumentverk inrättas den 1 januari 1973. Därvid förutsättes, att verksamheten vid statens konsumentråd, statens institut för konsumentfrågor och varudeklarationsnämnden upphör. Det nya verket bör delta i försöksverksamheten med programbudgetering. Verksamheten bör indelas i ett program för utredning

och producentkontakt och ett program för information och utbildning. En huvuduppgift för det förstnämnda programmet blir att skaffa kunskaper om konsumenternas förhållanden i olika avseenden samt att ange möjligheter till ett resursutnyttjande som ger konsumenterna bättre förutsättningar att tillfredsställa de egna behoven. En annan uppgift blir att påverka producenterna i samma syfte. Slutligen bör en uppgift vara att fästa uppmärksamheten vid sådana problem som faller inom andra myndigheters ansvarsområde och som bör behandlas av dessa myndigheter. För programmet information och utbildning blir det huvudsakliga målet att ge konsumenterna den information som blir resultatet av utredningsverksamheten. Härutöver bör även annan information lämnas som är av intresse för konsumenterna.

Konsumentverket föreslås få en styrelse med sju ledamöter. Styrelsen bör få en sammansättning som säkerställer att verkets arbete inriktas på att tillvarata konsumenternas intressen. Personer med skiftande erfarenhetsbakgrund bör beredas plats i styrelsen.

För verksamheten inom programmet utredning och producentkontakt förordas två utredningsavdelningar, den ena för mathållning och bostad m. m. och den andra för beklädnad, fritid och resor m. m. Vidare föreslås en teknisk enhet, en informationsenhet, en administrativ enhet samt ett planeringssekretariat.

För konsumentverket beräknas 142 tjänster. För verkets förvaltningskostnader under andra hälften av budgetåret 1972/73 beräknas ett anslag av ca 6,7 milj. kr. Medelsanvisningen beräknas möjliggöra en ökning av antalet anställda med ca 20. Särskilda anslag förs upp för samma tid till forskning m. m. (600 000 kr.) och till allmänna reklamationenämnden som t. v. förutsätts arbeta i nuvarande former (800 000 kr.).

I propositionen berörs vissa möjligheter för kommunal verksamhet på det konsumentpolitiska området. I den mån en sådan verksamhet kommer till stånd bör kommunerna kunna påräkna bistånd av de regionalt verkande hemkonsulterna. Det föreslås att antalet hemkonsulenter ökas med sex.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 mars 1972.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Feldt, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *riktlinjer för och organisation av samhällets konsumentpolitik och anför.*

I årets statsverksproposition (prop. 1972: 1 bil. 12 s. 32) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1972/73 föra upp anslag som berörs av omorganisationen av den statliga verksamheten på konsumentområdet med beräknade belopp. Beredningen av de organisations- och anslagsfrågor som sammanhänger med omorganisationen är nu avslutad och jag an håller att få redogöra för dem närmare.

Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1967 tillkallade min företrädare sakkunniga med uppdrag att utreda riktlinjerna för den statliga konsumentupplysningen samt därmed sammanhängande forsknings-, provnings- och undersökningsverksamhet. Den 20 september 1968 utvidgades uppdraget till att omfatta konsumentupplysning om personbilar.

De sakkunniga, som tog namnet konsumentutredningen¹, avgav år 1969 en lägesrapport (Ds H 1969: 5) *Synpunkter på den framtida konsumentpolitiken* samt år 1971 betänkandet (SOU 1971: 37) *Konsumentpolitik — riktlinjer och organisation* (huvudbetänkandet) och betänkandet (SOU 1971: 86) *Bilen och konsumenten* (bilbetänkandet). I betänkandena föreslås dels en ny statlig organisation, ett konsumentverk, för samhällets konsumentpolitiska verksamhet, dels åtgärder för att förbättra informationen om bilar och stärka konsumentskyddet på

¹ Ledamöter: Landshövdingen Thure Andersson, ordförande, kanslirådet Gösta Backman, hovrättsrådet Erik Borglund, civilekonomen Lillemor Erlander, redaktören Valter Ersson, direktören Karl-Erik Gillberg, ekon. lic. Leif Lindh, avdelningschefen Turid Ström och studierektorn Thord Wallén.

området. Riksdagen har vid behandling av proposition med förslag till livsmedelslag (prop. 1971: 61, JoU 1971: 41, rskr 1971: 218) funnit starka skäl tala för att Kungl. Maj:t i samband med prövningen av konsumentutredningens förslag även prövar frågan om utvidgad besvärsmätt enligt livsmedelslagen för tillvaratagande av konsumenternas intressen.

Remissyttrande över huvudbetänkandet har avgetts av statens institut för folkhälsan, statskontoret, byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket (RRV), skolöverstyrelsen, kommerskollegium, marknadsrådet, näringsfrihetsombudsmannen (NO), konsumentombudsmannen (KO), statens pris- och kartellnämnd (SPK), statens institut för konsumentfrågor, statens konsumentråd, statens institut för företagsutveckling (SIFU), statens provningsanstalt, styrelsen för teknisk utveckling, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Jönköpings, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Kopparbergs och Västerbottens län, delegationen för lokalisering av statlig verksamhet, statens handikappråd, varudeklarationsnämnden (VDN), Sveriges standardiseringskommission, Svenska kommunförbundet, Stockholms, Göteborgs, Helsingborgs, Norrköpings, Kalmar och Umeå kommuner, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Svenska företagares riksförbund, Svensk industriförening, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Svenska annonsörers förening, Svenska reklambyråförbundet, Sveriges marknadsförbund, Svenska journalistförbundet, Svenska tidningsutgivareföreningen, Arbetarnas bildningsförbund (ABF), Studieförbundet Vuxenskolan, Sveriges Radio aktiebolag, TRU kommittén för TV och radio i utbildningen, Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Statsanställdas förbund, Sveriges hemkonsulenters förening, Moderata samlingspartiets kvinnoförbund, Centerns kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, Husmodersförbundet hem och samhälle, Kooperativa gillesförbundet, Svenska teknologföreningen, Institutet för storhushållens rationalisering, AB Svensk byggtjänst, Motorbranschens riksförbund (MRF), Sveriges Allmännyttiga Bostadsförening (SABO), Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsföreningars Riksförbund u. p. a. (HSB) samt Hyresgästernas Riksförbund. Kooperativa förbundet (KF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Landsorganisationen i Sverige (LO) har avgivit ett gemensamt yttrande.¹ Kommerskollegium har bifogat yttranden från vissa handelskamrar. Flera länsstyrelser har bifogat yttranden av kommuner. Personalen vid konsumentinstitutet har inkommit med särskilt uttalande.

Över bilbetänkandet har yttranden avgetts av rikspolisstyrelsen, statens trafiksäkerhetsverk, statens väg- och trafikinstitut, bilregisternämnden, kommerskollegium, marknadsrådet, NO, KO, SPK, statens institut för konsumentfrågor, statens konsumentråd, SIFU, statens prov-

¹ I fortsättningen används förkortningen KF-LO-TCO.

ningsanstalt, styrelsen för teknisk utveckling, statens handikappråd, AB Svensk bilprovning, standardiseringskommissionen, VDN, Sveriges köpmannaförbund, SHIO, Svenska företagares riksförbund, LRF, korrosionsinstitutet, Motorbranschens arbetsgivareförbund (MAF), MRF, Sveriges bilindustri- och bilgrossistförening, Kungliga automobilklubben (KAK), Motorförarnas helnykterhetsförbund (MHF), Motormännens riksförbund (M), TCO, LO och Svenska transportarbetareförbundet. Kooperativa förbundet (KF), Oljekonsumenterna — OK ek. för. (OK) och Folksam har avgivit ett gemensamt yttrande, även Sveriges grossistförbund och Sveriges industriförbund har avgivit ett gemensamt yttrande.

Kommerskollegium har bifogat yttranden från vissa handelskamrar, Statens handikappråd har bifogat yttrande från Riksförbundet mot allergi och LO har bifogat yttrande från Svenska metallindustriarbetareförbundet.

Vid beredningen inom departementet av vissa förslag i huvudbetänkandet har överläggningar hållits med Svenska kommunförbundet.

Nuvarande ordning

Konsumentforskning och konsumentupplysning bedrivs av statens konsumentråd, statens institut för konsumentfrågor och SPK. Varudeklarationer utarbetas av VDN, som får statsunderstöd.

Statens konsumentråd har till uppgift att bl. a. främja och stödja initiativ till forskning, upplysning eller andra åtgärder till nytta för konsumenterna. Rådet fördelar statsmedel för sådana ändamål samt övervakar att medlen kommer till avsedd användning. Det åligger rådet att samarbeta med konsumentorganisationer, näringslivsorganisationer samt vetenskapliga institutioner och sammanslutningar på de områden som berörs av rådets verksamhet.

Rådet består av ordförande och 14 ledamöter, som representerar såväl företagariintressen som allmänna konsument- och löntagariintressen. Inom styrelsen finns ett arbetsutskott. Rådets kansli förestås av en sekreterare. Hos rådet finns f. n. ca 30 anställda, varav 14 vid allmänna reklamationsnämnden.

Rådet administrerar och finansierar *allmänna reklamationsnämnden*, som arbetar på försök sedan januari 1968 med uppgift att pröva tvister angående konsumentvaror och avge rekommendationer i sådana ärenden. Nämnden, vars ledamöter utses av statens konsumentråd, är sammansatt av företrädare för näringsliv samt allmänna konsument- och löntagariintressen.

I sammanhanget bör nämnas att konsumentrådet är representerat i det *centrala rådet för lokala konsumentkommittéer*, i vilket också ingår

företrädare för LO, TCO, ABF, Tjänstemännens bildningsverksamhet (TBV), Kooperativa gillesförbundet och Husmodersförbundet hem och samhälle. Lokala konsumentkommittéer är sedan år 1967 inrättade på försök i Helsingborg, Kalmar, Norrköping, Skövde, Umeå och Västerås. Kommittéerna sprider allmän konsumentupplysning och bistår i övrigt konsumenter t. ex. vid reklamationer.

Statens institut för konsumentfrågor verkar för att arbetsförhållandena i enskilda hem och kollektiva hushåll rationaliseras samt för att produktion och konsumtion inriktas på goda och ändamålsenliga konsumentvaror. I detta syfte bedriver institutet forsknings-, undersöknings- och provningsverksamhet samt upplysning om egna och andra institutioners resultat av sådan verksamhet. Institutet utger bl. a. tidskrifterna *Råd och Rön* och *Konsumentinstitutet* meddelar samt en icke-periodisk publikation, *Köpråd*. Institutet leds av en styrelse, som består av institutets direktör samt sex andra ledamöter, som Kungl. Maj:t utser. Hos institutet finns f. n. ca 90 anställda.

Institutets verksamhet drivs på två undersökningsavdelningar, en teknisk avdelning, en upplysningsavdelning, en hemkonsulentsektion och ett kansli. Arbetet på undersökningsavdelning 1 är inriktat på livsmedel och kökets utrustning. Undersökningsavdelning 2 undersöker och provar textilier samt granskar redskap m. m. för hemvård. Den tekniska avdelningen undersöker och provar bl. a. konsumtionsvaror som faller utanför de båda andra undersökningsavdelningarnas arbetsområden samt ger viss service åt dem.

Institutet handlägger centralt frågor rörande de 33 statliga *hemkonsulenternas* verksamhet. Dessa är från den 1 juli 1970 anställda vid länsstyrelserna och samarbetar med priskontoren. Hemkonsulenterna ger råd och upplysningar till enskilda hushåll genom föredrag, kurser, besök, demonstrationer, utställningar, skrifter och massmedia. Samarbete sker med olika regionala och kommunala instanser.

VDN utarbetar varudeklarationer och kontrollerar användningen av dem. Nämnden har till uppgift att verka för ökad användning av upplysande varudeklarationer för konsumtionsvaror samt att därvid särskilt tillse, att deklARATIONERNA blir vederhäftiga och i lämplig omfattning enhetligt utformade. DeklARATIONERNA upptar sådana materiella och funktionella egenskaper hos en vara som kan mätas och är av betydelse, s. k. *VDN Fakta*.

Verksamheten finansieras genom bidrag från staten och vissa organisationer samt från de företag som utnyttjar deklARATIONERNA.

Nämnden består av 14 ledamöter, vilka representerar näringslivet och konsumenterna. Ordföranden tillsätts av Kungl. Maj:t efter förslag av Sveriges standardiseringskommission. Antalet anställda är f. n. ca 20.

Nu nämnda organ och deras verksamhet berörs direkt av förslagen i konsumentutredningens huvudbetänkande. I sammanhanget bör emel-

lertid också nämnas vissa andra myndigheter, som fullgör betydelsefulla uppgifter inom konsumentpolitikens ram.

Marknadsrådet handlägger ärenden enligt lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet. Rådet är vidare dömande instans vid tillämpning av lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring och lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor.

NO prövar frågor om konkurrensbegränsning inom näringslivet och gör framställning till marknadsrådet om förhandling för undanröjande av skadlig verkan av konkurrensbegränsning. Det åligger honom särskilt att bl. a. ta upp till behandling konkurrensbegränsningar, som är av betydelse för större konsumentintressen.

KO handlägger ärenden om otillbörlig marknadsföring och otillbörliga avtalsvillkor. Det ankommer på honom att genom förhandlingar söka undanröja sådana marknadsföringsåtgärder eller avtalsvillkor, som han anser vara otillbörliga. Om rättelse ej sker, kan *KO* hos marknadsrådet föra talan om förbud. Det åligger honom särskilt att granska områden, där otillbörliga åtgärder eller villkor kan antagas vara till särskilt men för konsumenterna.

SPK för kartell- och storföretagsregister samt verkställer, till betydande del för *NO*:s räkning, utredningar rörande pris- och konkurrensförhållanden inom näringslivet utom bank- och försäkringsväsendet. *SPK* bedriver vidare löpande prisövervakning samt konsumentupplysning i prisfrågor.

Vid samtliga länsstyrelser utom den i Stockholms län finns priskon- tor, som regionalt biträder nämnden vid insamling av material för utredningsverksamheten och prisövervakningen.

Konsumentutredningens förslag angående riktlinjer och organisation för konsumentpolitiken

Bedömning av nuvarande verksamhet och organisation

Konsumentutredningen anför att statsmakterna nu har gjort insatser på konsumentområdet i tre decennier. Den hittillsvarande verksamheten tillhör väsentligen ett inlednings- och försöksskede. Under senare år har en ökad överblick och ett växande intresse för konsumenternas situation aktualiserat ett mera samlat grepp på konsumentfrågorna.

Utredningen konstaterar att statens konsumentråd, statens institut för konsumentfrågor, *SPK* och *VDN* med begränsade resurser gjort betydande insatser och på ett avgörande sätt bidragit till att skapa gott anseende för statlig verksamhet på konsumentområdet.

Samtidigt finner utredningen att bl. a. den splittrade organisationen inneburit svagheter. Enligt utredningen har det inte varit möjligt att

klart funktionsindela institutionerna. Grundläggande förhållanden på konsumentsidan har inte undersökts i större omfattning. De organisatoriska förhållandena har, anser utredningen, gjort det svårt att bygga upp ett samordnat och väl integrerat system av konsumentpolitiska åtgärder. Detta har försvårat arbetet att planera, styra och prioritera. Konsumentrådet har i praktiken haft alltför begränsade medel att utöva den samordnande funktion som varit avsedd.

Utredningen anför att varudeklarationerna kommit att i huvudsak få en utpräglat teknisk inriktning som minskat deras värde för konsumenterna. Det har i olika sammanhang hävdats att konsumenterna i stor utsträckning saknat insikter i varudeklarationssystemets funktioner och uppfattat deklarationerna som kvalitetsgarantier. Arbetet med varudeklarationer har bl. a. samband med konsumentinstitutets arbete beträffande provningsmetoder för olika varuområden.

Varudeklarationerna har inte samordnats med informationen i stort på konsumentområdet. Inte heller i övrigt har de ofta påvisade behoven av att samordna upplysningsverksamheten på konsumentområdet kunnat tillgodoses tillräckligt. Utredningen anser att det är nödvändigt med en genomgripande organisatorisk omdaning.

Konsumentpolitikens inriktning

Utredningens lägesrapport har behandlat målsättning och verksamhetsformer för en ny konsumentpolitik. I huvudbetänkandet sammanfattas rapportens analyser och bedömningar. Enligt utredningen berör frågor om hur konsumenterna köper och använder produkter endast en begränsad del av konsumentproblemen. Konsumentpolitiken måste grundas på en bredare och ingående analyserad bild av konsumenternas hela situation. Intresse måste ägnas frågorna hur konsumenterna och särskilda konsumentgrupper använder sina resurser i pengar, arbetskraft och tid. Detta har betydelse i välfärdshänseende.

Det kan i vissa fall ha begränsad betydelse hur ett konkret köpval träffas. Utredningen konstaterar att val mellan olika varianter av viss produkt i viss mån kan betraktas som ett sista, förhållandevis okompllicerat steg i en invecklad beslutsprocess. Andra beslutssituationer kan ställa konsumenter inför svårare och mer betydelsefulla avgöranden. Som exempel nämner utredningen val av bostad, konsumtionsmönster, former och inköpsställe för löpande inköp samt arbetsfördelning och arbetsmetodik i hushållets arbete.

Andra för konsumenterna ytterst betydelsefulla frågor hänger samman med den miljö som medverkar till att forma konsumenternas situation. Det är ett konsumentpolitiskt intresse att följa och analysera denna miljö och dess förändringar. De senare kan gälla hushållens storlek och

sammansättning, bostadsstandard, särskilda bygders karaktär eller stadsdelars och orters struktur i servicehänseende.

Enligt utredningen måste man se hushållens resursanvändning i ett samhällsekonomiskt sammanhang. Den samhällsekonomiska verksamheten kan sägas ha som mål att skapa välbefinnande i fysisk, psykisk och social bemärkelse åt individerna. Samarbete och samordning mellan den offentliga verksamheten, näringslivet och hushållen erfordras för att nå bästa möjliga resultat. Hushållen utgör produktionsenheter i den sammanhängande arbetsprocessen och medverkar aktivt i verksamheten för att tillgodose kraven på välbefinnande. Man måste därför analysera hushållens roll och problem i produktionskedjan.

Samspelet mellan offentlig verksamhet, näringsliv och hushåll har ofta främst bedömts från företagsekonomiska utgångspunkter. Hushållens reaktioner har därvid tilldragit sig intresse men inte frågor om deras grundläggande behov och resurser. I samspelet mellan den offentliga verksamheten, näringslivet och hushållen har de senare enligt utredningen i många hänseenden en svag ställning. De är väsentligen hänvisade till en extrem smådriftsform.

Konsumentpolitikens uppgifter blir därför att på olika vägar kompensera svagheter som hänger samman med hushållens smådriftsform. Åtgärder kan avse att söka avlasta hushållen uppgifter som den offentliga verksamheten eller näringslivet kan fullgöra i rationellare former. En annan uppgift kan vara att söka lösa generella interna hushållsproblem, som de individuella hushållen saknar resurser att lösa. Smådriftsförhållandena kan vålla särskilda svårigheter för speciella konsumentgrupper. Enligt utredningen måste särskild uppmärksamhet fortlöpande ägnas åt resurssvaga grupper som låginkomsttagare, pensionärer och handikappade.

Det saknas i betydande utsträckning grundläggande uppgifter och analyser beträffande hushållens och olika hushållsgruppers faktiska situation. Även metoder för undersökningar och analyser saknas.

I den konsumentpolitiska verksamheten måste man samla in och systematisera ett tillförlitligt kunskapsunderlag. En viktig uppgift blir att göra grundläggande hushållsekonomiska undersökningar och att utveckla lämpliga metoder för dessa. Förebilder för arbetsmetodiken bör sökas i bl. a. de systemanalytiska metoder som används inom de ekonomiska vetenskaperna. Resultaten måste kunna mätas. Undersökningarna kan inte begränsas till traditionellt hushållsarbete. Intresse har t. ex. också vilken tid och transportkapacitet som används för förvärvsarbete utanför bostaden. Det har också intresse vilka resurser som finns för andra aktiviteter i hemmet och hur dessa resurser fördelas.

Undersökningarna måste enligt utredningen klarlägga hur hushållen fungerar som produktionsenheter i samspel med andra enheter i sam-

hällsekonomin. Resultaten får sedan analyseras och enligt utredningen konfronteras med den samhällliga målsättningen på olika områden. Brister i måluppfyllelsen utvisar konsumentproblem. Uppgiften för de konsumentpolitiska institutionerna blir att avhjälpa dessa brister. I den mån ansvaret härför faller på andra myndigheter får de konsumentpolitiska organen väsentligen en undersökande, problemställande och förmedlande roll.

Bedömning av konsumentproblem innefattar frågor om konsumenters och konsumentgruppers behov. Dessa formuleras normativt med utgångspunkt i samhällets ambitioner när det gäller de enskildas välfärd. När man bedömer hushållens behov kan man enligt utredningen inte i någon avgörande grad gå ut ifrån konsumenternas faktiska anspråk och deras efterfrågan av produkter. Anspråksnivån kan av olika skäl vara alltför låg. Det är sålunda väl känt att stora grupper har ett kosthåll som inte fyller rimliga krav på näringsriktighet.

Utredningen framhåller att avsikten inte är att beskära konsumenternas egen valfrihet. Det konsumentpolitiska arbetet skall på olika vägar skapa ökat medvetande om denna valfrihet och bidra till mera gynnsamma möjligheter att använda dem.

Hittills har man enligt utredningen i hög grad litat till upplysningsverksamheten, när det gällt att stärka konsumenternas position. På grundval av ett konkurrensekonomiskt synsätt har konsumenternas val av varor antagits påverka olika produkters framgång på marknaden och produktutvecklingen. Därjämte har provning och information antagits direkt påverka producent- och distributionsledet.

Utredningen anser att det råder åtskillig osäkerhet om hur effektiv upplysningsverksamheten till konsumenterna är. Möjligheterna att påverka konsumenterna med information är begränsade. Långtgående krav på objektivitet och försiktighet i upplysningsverksamheten för ofta med sig att informationen blir vidlyftig, tekniskt komplicerad, reservationsrik och svårtillgänglig. Den får därmed minst betydelse för grupper, som kanske har störst behov av information. Stora hushållsgrupper saknar resurser att ta emot och använda information av hittills använt slag.

Det är därför nödvändigt att i konsumentpolitiken i ökad grad använda också andra medel att hävda hushållens och särskilda gruppers intressen. Insatserna kan avse antingen att söka öka kunskaperna eller förbättra arbetsmetoderna hos hushållen eller att på olika sätt söka medverka till förändringar i hushållens yttre miljö.

Till de olika åtgärderna hör att väcka debatt och skapa opinion kring väsentliga konsumentproblem. Viktiga insatser kan göras också när det gäller att förstärka skyddet för konsumenterna genom att påvisa behov av och skapa underlag för lagstiftningsåtgärder. Konsumentpolitiska organ kan också på olika vägar påkalla överväganden och åtgärder

från andra organs sida. Insatser kan också göras över utbildningsväsendet och genom intensifierat samarbete med olika organisationer som företräder konsumentintressen.

Ett viktigt inslag blir att på olika vägar söka påverka förhållanden på producentsidan. Enligt utredningen måste producentledet se som en uppgift att lämna information i sådana former och på sådant sätt att hushållens planerings- och kontrollmöjligheter underlättas och att kraven på de enskilda konsumenterna minskas. Till uppgifterna för samhällets konsumentpolitik måste enligt utredningen höra att förmedla uppgifter om hushållssidans förhållanden till näringsliv och offentlig verksamhet.

Genom ett förtroendefullt och väl fungerande samarbete med näringsliv och offentlig verksamhet måste man finna vägar att förbättra produktutveckling, produktinformation, politik avseende sortiment, service, pris samt reklamationer. Företagen måste ges bättre möjligheter att bygga sin politik på tillförlitliga analyser av vilka väsentliga resurser som behövs i konsumentledet.

Hittills har undersökningsverksamheten enligt utredningen till betydande del koncentrerats till jämförande varuprovningar på begränsade områden samt publicering av resultaten. Ofta är det dock så att informationen inte är lätt tillgänglig när ett köp blir aktuellt. Att ta fram information kan nu kräva ett avsevärt arbete från konsumenternas sida. Utredningen anser att det är ett konsumentpolitiskt intresse att inrikta undersöknings- och upplysningsverksamheten så långt möjligt på bredare frågor. Hushållen behöver upplysning som kan ge hjälp vid planering och beslut när det gäller mera grundläggande problem. Verksamheten kan exempelvis inriktas på upplysning om kompletta matprogram eller skilda sätt att lösa hushållens tvättproblem.

Information om produkter bör enligt utredningen i ökad omfattning ges genom *deklarationer* som är tillgängliga vid köptillfället. Utredningen fäster stor vikt vid att man söker utveckla ett varudeklarationssystem som är mera ändamålsenligt från konsumentsynpunkt och lättillgängligt redovisar väsentliga bruksegenskaper. Deklarationernas värde för konsumenterna skulle öka avsevärt om de i vissa fall kunde innebära någon form av garanti beträffande viktiga bruksegenskaper, såsom när det gäller säkerhetsaspekter.

Enligt utredningen för en konsumentpolitik av här skisserat slag med sig starka krav att verksamheten blir fast sammanhållen och enhetlig. Det måste finnas en samlad målsättning för långtidsplanering och för val och inriktning när det gäller undersökningsprojekt och åtgärder. Verksamheten måste samordnas för att ge största möjliga sammanlagda effekt. Nya viktiga uppgifter kommer att finnas på konsumentområdet. För att dessa skall kunna fullgöras effektivt krävs ofta att de angrips från olika infallsvinklar och bearbetas av en rätt sammansatt expertis.

Resultaten av gjorda undersökningar måste bedömas mot bakgrund av en allsidig kännedom om konsumentproblemen. Olika åtgärder kan komma i fråga när det gäller att lösa problemen. Stundom kan det vara mest ändamålsenligt att samtidigt vidta åtgärder av olika slag.

Det krävs samordning och ständigt samarbete mellan konsumentpolitikens olika verkställande enheter även när det gäller kontakter utåt av olika slag. Det kan gälla kontakter med statsmakterna, andra samhällsorgan, regionala och lokala organ, näringslivet och dess organisationer samt med konsumentorganisationer och konsumenter. Också ett omfattande internationellt samarbete förekommer.

Nu angivna förhållanden ger enligt utredningen entydigt vid handen att konsumentpolitiken bör sammanhållas hos ett enhetligt *konsumentverk*. Utredningens förslag innebär att konsumentrådet, konsumentinstitutet och varudeklarationsnämnden upphör.

SPK:s verksamhet har enligt utredningen stort intresse från konsumentens synpunkt men är delvis av annan art än den som kommer att utmärka ett konsumentverk. Utredningar för NO utgör en betydande del av arbetet. SPK:s särställning har vidare markerats genom prisstoppet. På grund av angivna förhållanden har konsumentutredningen lämnat SPK utanför den nya organisationen. Ett nära samarbete bör äga rum mellan SPK och konsumentverket. Konsumentverket bör kunna anlita SPK för vissa undersökningar. Konsumentinriktad information från SPK bör i största utsträckning föras ut av konsumentverket.

Ett nytt verks uppgifter och organisation

Enligt utredningen skall verket på olika vägar söka tillgodose behovet av en bättre och systematiserad kännedom om olika konsument- och hushållsgruppers faktiska resurser och användning av dessa. För undersökningar av denna art använder konsumentutredningen beteckningen hushållsekonomiska undersökningar. Dessa skall belysa hushållens roll i det samhällsekonomiska sammanhanget och bör ges stort utrymme i konsumentverkets arbete.

Undersökningsuppgifterna innebär att inom ett brett fält följa, bearbeta och analysera det omfattande material av konsumentintresse som redovisas i utredningar, statistiska rapporter, vetenskapliga undersökningar etc. Sådant material kan bygga på underlag som kan användas för att vidare bearbetas från hushållsekonomiska utgångspunkter.

Verket måste också genomföra egna hushållsekonomiska undersökningar samt beställa sådana undersökningar. Enligt utredningen skall verket utvärdera och bedöma materialet för att ge kännedom om och belysa konsumentproblem som kan kräva behandlingsinsatser.

Materialet kan komma från olika områden av ett vidsträckt fält, vars gränser enligt utredningen inte behöver preciseras närmare. Det kan

röra sig om utredningar på det sociala området, bostadsområdet och olika andra områden av betydelse för skilda konsumentgruppers levnadsförhållanden.

Man måste också bevaka, analysera och undersöka utvecklingen på näringslivssidan och sådan offentlig verksamhet som producerar varor och tjänster. Också på denna väg kan kännedom erhållas om konsumentproblem.

Verket måste enligt utredningen hålla kontakt med konsumentarbetet på fältet och lära känna konsumentproblem som aktualiseras där. Vägar måste skapas för att fortlöpande rapportera problem och synpunkter. Enligt utredningen måste regional och lokal verksamhet få stöd och ledning från konsumentverket.

Tillhör visst konsumentproblem — gällande exempelvis hälsovård eller bostadsförhållanden — annan myndighets ansvarsområde, är det vederbörande fackorgans uppgift att slutligt bedöma problemet och att besluta om och vidta åtgärder. Konsumentverket har enligt utredningen här att belysa problem från konsumentpolitiska synpunkter och föra dem vidare till ansvariga organ.

Egna behandlingsåtgärder kommer i fråga i huvudsak på områden utanför andra organs ansvarsområden. Åtgärder bör kunna väljas inom en vid ram. De kan avse att producera och på olika vägar föra ut information för att öka konsumenternas kapacitet. Särskilt bör information ges i större frågor om planering och resursutnyttjande. Till nu berörd typ av uppgifter hör också att genom hushållsteknologiskt arbete söka förbättra hushållens arbetsteknik och inre rationalisering.

Andra åtgärder går ut på att skapa debatt och opinion kring väsentliga konsumentproblem. Dit hör vidare att samarbeta och samspela med producentledet så att dess politik anpassas till väsentliga konsumentintressen. Uppgifterna innefattar bl. a. producentsidans politik när det gäller att informera konsumenterna samt att utveckla nya och för konsumenterna mera användbara varudeklarations- och informations-system. Till producentledet hänför utredningen också allmän verksamhet som producerar varor och tjänster och eljest formar hushållens yttre miljö.

Utredningen anser att ett viktigt inslag i uppgiften att verka för bättre betingelser för konsumenterna består i att stärka konsumentskyddet. I olika sammanhang kan ändrad lagstiftning förbättra konsumenternas rättsställning. Även i övrigt bör verket ha till uppgift att fästa statsmakternas och allmänna institutioners uppmärksamhet på behoven av utredningar och reformer, förändringar av allmänna anordningar etc. Verket skall följa effekterna av vidtagna åtgärder.

Konsumentverket bör, anser utredningen, ha till uppgift att vara ett ledande, samordnande och förmedlande organ på konsumentområdet. Verket skall under statsmakternas form och precisera konsumentpoliti-

ken samt föra ut och arbeta in en på väsentliga konsumentintressen grundad sådan politik. I olika sammanhang skall konsumentintressen företrädas. Verket har enligt utredningen viktiga uppgifter i remissammanhang och som samrådsorgan för andra organ med uppgifter som berör konsumentintressen.

Utredningen föreslår att verket också skall fungera som anslagsfördelande institution. Dessutom skall verket bli centralt organ för den regionala verksamheten inom hemkonsulentorganisationen samt stödja och samverka med den lokala verksamheten liksom med frivilligt konsumentpolitiskt arbete.

Utredningen anser att verkets arbetsteknik måste präglas av ett kontinuerligt, etappvis utfört arbete beträffande konsumentfrågorna i stort och särskilda konsumentproblem. En förstudie kan ge anledning till mer eller mindre djupgående undersökningar. Ett fast arbetsinslag blir att gå igenom och från konsumentsynpunkt penetrera produktionen utanför verket av material som belyser olika förhållanden.

Särskilt när det gäller det regionala och lokala arbetet måste verket finna former för en systematisk rapportering. Det gäller även att bevaka och följa upp förhållanden i näringsliv och offentlig verksamhet.

Enligt utredningen kan beslut om fortsatt arbete innefatta att starta en undersökning. Den kan ske inom någon av verkets enheter. Ofta krävs medverkan av expertis på skilda ämnesområden. Därvid får en särskild projektgrupp sättas till. Inte sällan måste undersökningsverksamheten drivas som beställningsarbete. Andra institutioner bör kunna anlitas för särskilda undersökningar. Konsumentverket får precisera och ge ramar för uppdraget, följa arbetet och medverka vid utvärdering och redovisning.

Undersökningsrapporter kan enligt utredningen ge anledning till beslut av verkets ledning att olika åtgärder skall vidtas för att lösa de problem som blivit belysta. Det kan gälla att lämna information eller att sätta i gång arbete med varudeklarationer eller med teknisk inriktning. Beslutar verket att vända sig till statsmakterna i fråga om exempelvis förbättrat konsumentskydd genom lagstiftningsåtgärder, krävs att man inom verket tar fram visst material för att belysa de aktuella konsumentproblemen och deras sammanhang med gällande rätt.

Enligt utredningen har den konsumentpolitiska verksamheten speciella drag och betingelser som måste få återverkningar i organisationsmönstret. Ett omfattande arbete krävs för att fånga upp de problem som behandlas av verket. Ett brett uppföljande och analyserande arbete måste bedrivas av lämpliga enheter inom verket. Där skall också finnas kapacitet för att närmare undersöka problemen och besluta om åtgärder inom ramen för en sammanhållen, fast inriktad konsumentpolitik. Sambandet mellan de olika arbetsmomenten är enligt utredningen starkt. Varierande slag av expertis krävs. I konsumentarbetet är man vidare

beroende av välutvecklade yttre kontakter med konsumentgrupper, organ och institutioner på områden av intresse för konsumentpolitiken. Nu berörda förhållanden medför önskemål om flexibla arbetsformer.

Enligt utredningen finns det behov av en välutbyggd organisation på två nivåer som kan betecknas som *ledningsnivå* och *operativ nivå*. Till uppgifterna på ledningsnivån hör att forma den långsiktiga verkspolitiken och att prioritera undersökningsprojekt och annat arbete. Besluten förutsätter goda kontakter utåt och god förankring hos skiftande intressegrupper.

För ledningsnivån föreslås därför en *styrelse* som representerar olika intressen och har erfarenhet av verksamhet på olika områden av vikt för det konsumentpolitiska arbetet. I styrelsen bör konsumentrepresentanter utgöra majoriteten. Verkschefen och en personalrepresentant bör ingå. Näringslivet bör ha tillräckligt många representanter för att täcka de viktigaste organisationerna i tillverknings- och handelsleden. Enligt utredningens majoritet måste styrelsen få minst 13 ledamöter. I en reservation anför tre ledamöter att väsentliga effektivitetsskäl talar för att verket får en mindre styrelse med 7—9 ledamöter.

Styrelsen är för sina beslut i hög grad beroende av underlag i form av uppgifter och synpunkter från verkets alla enheter. Utredningen föreslår därför att enhetscheferna skall bilda en särskild *direktion* med verkschefen som ordförande. Direktionen förbereder alla ärenden av vikt och föreslår beslut. Vid alla styrelsens sammanträden bör enligt utredningen samtliga direktionsmedlemmar — enhetschefer — ha rätt att närvara.

Den direkta ledningen av verket utövas av en *generaldirektör* som verkschef.

Utredningen anser det motiverat att inrätta ett särskilt sekretariat för styrelsen och direktionen. Detta *ledningssekretariat* bör bl. a. bereda ärenden om fördelning av anslag till organisationer och till forskning samt fortlöpande följa och administrera de förbindelser som verket måste upprätthålla nationellt och internationellt.

Den operativa nivåns olika enheter skall svara för den fackmässiga beredningen. Utredningen föreslår att den operativa nivån indelas i fem enheter. Som grund för indelningen har utredningen valt arten av uppgifter, arbetsmetodik och behov av expertis. Behoven av flexibilitet och samverkan föreslås främst bli tillgodosedda genom arbete i särskilda projektgrupper.

Enligt utredningen skall en *hushållsekonomisk enhet* ha till uppgift att genomföra eller följa hushållsekonomiska undersökningar, att fånga upp och bevaka väsentliga problem i hushållsledet samt att analysera och belysa dessa. Varje viktig fråga i verkets arbete bör enligt utredningen angripas med utgångspunkt från en undersökning av de hushållsekonomiska förhållandena. Undersökningarna får stor betydelse när det gäller att prioritera angelägna problemområden. Till uppgifterna i

enheten hör att utveckla lämpliga metoder för undersökningsverksamheten. Enheten föreslås också svara för huvuddelen av verkets relationer till den regionala och lokala verksamheten på konsumentområdet.

En *teknisk enhet* skall enligt utredningen belysa brister av teknisk art i hushållets effektivitet, åstadkomma underlag för beslut om åtgärder för att avhjälpa sådana brister samt genomföra lämpliga åtgärder. Arbetsområdet innefattar därför tekniskt normarbete, teknik för hushållens viktigaste uppgifter samt tekniska frågor i anslutning till produkter. Enheten föreslås få laboratorietrustning för provningsarbete m. m.

Vissa typer av provningsverksamhet kan enligt utredningen förläggas utomlands. Internationell arbetsfördelning beträffande tekniska undersökningar har visat sig ge betydande fördelar. Utredningen förutsätter att konsumentverket utnyttjar sådana möjligheter för att uppnå större effektivitet. Speciellt bör samarbetet mellan de nordiska ländernas konsumentorgan kunna utvecklas.

Utredningen förordar att konsumentverkets tekniska enhet under ett inledningsskede främst behandlar tre huvudområden. Det första är mat-hållningen, dvs. hushållets arbete i samband med livsmedelsinköp, förvaring och beredning av mat, verktyg och hjälpmedel för dessa uppgifter, kökets planering och utrustning, kyl- och frysutrustning samt tjänster på detta område. Det andra området innefattar inköp, förvaring och skötsel av textilier, dvs. garderobers och skåps planering, tvätt och utrustning för efterbehandling samt tjänster på detta område. Det tredje området som bör prioriteras i inledningsskedet rör bostaden, dvs. främst bostadens disposition, väggar, golv, tak, belysning, möbler, hygienutrustning och dessa olika elements betydelse i hushållsarbetet.

Utredningen framhåller att varor och tjänster inte får behandlas isolerade utan studeras som led i varje utvald aktivitet. Den tekniska enhetens arbete med ett problem kan inriktas på att finna möjligheter för hushållet att med en annan arbetsteknik nå ett bättre resultat eller ett bättre utnyttjande av resurserna. Arbetet kan också inriktas på att söka finna alternativ till varor eller tjänster som används i hushållet. Ibland kan det vara nödvändigt att undersöka vilka produkter eller varianter som har brister av den art att problem skapas för hushållet.

Mera ingående undersöknings- och utvecklingsarbete krävs när arbetet inriktas på att få fram standardiseringar eller normer i fråga om väsentliga bruksegenskaper hos produkter som är betydelsefulla för hushållet. På områden där verket eller hittillsvarande organ upparbetat stor sakkunskap kan det vara möjligt att organisera prototypprovning.

Enheten bör enligt utredningen ingående samarbeta med provningsinstitutioner, branschforskningsorgan och expertis hos näringslivet. Detta kräver att konsumentverket har god tillgång till högt kvalificerade tekniker.

Utredningen föreslår, att frågor som rör hushållens mathållning, textilier och tvätt samt bostaden koncentreras till särskilda sektioner. En servicesektion bör vidare finnas inom enheten för att gå personalen till handa med specialistkunskap om tekniska metoder, användning av provningsapparatur o. dyl.

En *producentenhet* skall enligt utredningen följa och analysera samt i särskilda fall närmare utreda näringslivets och den offentliga verksamhetens politik i frågor av konsumentintresse. Det kan röra sig om prisättning, produktutveckling, reklam, service m. m. Enheten skall överlägga med branschorganisationer och företag inom näringslivet samt med den offentliga sektorn om att anpassa normsystem m. m. till väsentliga konsumentintressen.

Utredningen har bl. a. övervägt behovet av bestämmelser i sekretesslagen till skydd för viktiga intressen på näringslivssidan beträffande affärs- och driftsförhållanden men har inte funnit att några författningsbestämmelser nu är erforderliga.

Verket förutsätts inte bli utrustat med några tvångsmedel och förhandlingsverksamheten bygger på en frivillig samverkan. Verket företräder emellertid konsumentintressen och har därigenom den styrka som kan härledas av dessa intressens vikt. Verkets ståndpunkt kan vidare projiceras i information som påverkar konsumenterna eller skapar opinion.

Synpunkter och uppgifter från konsumentensidan kan ofta ha sådant intresse för näringslivet att t. ex. branschorganisationer kan ha skäl att i olika frågor inhämta synpunkter från konsumentverket. Enheten måste se som sin uppgift att då lämna material och på andra sätt belysa konsumenternas intresse. Målet för överläggningar med näringslivet bör ofta vara att komma överens om normer, standard o. dyl.

Ett viktigt inslag i enhetens arbete avser varudeklarerationer. Konsumentverket skall handha och successivt förbättra samt ägna utvecklingsinsatser åt nya mera konsumentanpassade informationssystem för produkter och produktgrupper. Deklarationerna måste utformas så, att de ger en lättillgänglig information. På längre sikt måste deklARATIONERNA för viktigare produkter kunna ge någon form av garanti beträffande viktiga bruksegenskaper. I särskilda fall kan också frågor om obligatorisk användning av deklarerationer tänkas. Dessa önskemål kan enligt utredningen tänkas leda till att olika former av deklarerationer successivt kommer att användas vid sidan av förbättrade deklarerationer av mera traditionell typ.

Utredningen anser att en arbetsgrupp för konsumentskyddsfrågor måste finnas inom producentenheten. Gruppen skall behandla rättsliga spörsmål i anslutning till hushållens problem och göra de utredningar och sammanställningar som kan behövas för att belysa konsumenternas rättsställning.

Information och utbildning har i det konsumentpolitiska arbetet sådant samband att utredningen fört uppgifterna till en enhet. En väsentlig del av verkets information tänkes vara inriktad mot utbildningssektorn. Därmed avser utredningen det offentliga undervisningsväsendet och den frivilliga bildningsverksamheten. Information och utbildning är åtgärder som skall förbättra konsumenternas förhållanden och medverka till att lösa konsumentproblem som fångats upp och analyserats vid verkets arbete.

Tjänstemän och projektgrupper inom de olika enheterna måste ta fram det sakunderlag som används i informationen. Den som ansvarar för detta underlag måste samarbeta med informationsspecialisterna om hur informationen skall utformas. Enheten kan därför i dessa delar sägas ha att ge informationsteknisk service åt övriga enheter. Samtidigt skall personalen också ha mera vittgående uppgifter. Enheten skall utveckla tekniken för verkets information och ha ett avgörande inflytande på vilka vägar som väljs för informationen. Personalen skall medverka i projektarbetet där informationstekniska frågor utgör ett inslag.

Som grundval för vidare arbete kan verket enligt utredningen särskilt undersöka i vad mån konsumenternas förhållanden ändrats efter insatser från verkets sida. Från informationstekniska utgångspunkter bör man då undersöka effekterna av vidtagna informationsåtgärder. Man kan även utföra fristående effektundersökningar för att skapa bättre grundvalar för det konsumentpolitiska informationsarbetet.

Informationen bör enligt utredningen inriktas på underlag för ställningstaganden i mera överordnade beslutssituationer. Informationen bör främst ta sikte på skillnader i stort mellan olika typer av produkter och på väsentliga funktionsfrågor. Ett viktigt syfte med den konsumentpolitiska informationen är att producera underlag för debatt och opinionsbildning i konsumentfrågor.

Verket måste ha en gedigen överblick över vilken plats frågor av konsumentpolitiskt intresse har i skilda utbildningssammanhang. Insatserna syftar i första hand till att ge kännedom om föreliggande brister. Åtgärder, som kan vidtas av verket, blir enligt utredningen att fästa ansvariga instansers uppmärksamhet på behoven av förbättringar samt verka för att läromedel framställs och medverka i eller driva sådan produktion. Utredningen anser också att verket skall utbilda sin personal, liksom personal och förtroendemän i det konsumentpolitiska arbetet ute på fältet. Behov finns av ökade insatser på skolundervisningens område. I förhållande till folkbildnings- och andra organisationer skall verket också göra insatser. Det bör vidare intressera sig för behov av undervisning hos resurssvaga grupper och för utbildningen för yrken med särskild betydelse i konsumentensammanhang.

Väsentligt för enheten är att hålla kontakt med och delta i utvecklingen av forskning på utbildningsområdet.

När det gäller information till konsumenterna bör verkets insatser i första hand inriktas på att förbättra det kommersiella informationssystemet. Men ett välutvecklat system av normerad produktupplysning kan inte helt lösa hushållens informationsproblem. I övergripande beslutsituationer är bristen på användbart underlag stor. Konsumentverket har ett viktigt område för direktinformation till konsumenterna i form av råd och anvisningar när det gäller planeringen i stort av hushålls-ekonomi och viktiga verksamhetsgrenar.

Utredningen framhåller att enheten skall framställa och distribuera tidskrifter, broschyrer och andra publikationer samt ha kontakter med press och massmedia i övrigt. Insatserna för opinionsbildning är enligt utredningen ett nytt och mycket betydelsefullt inslag i arbetet på konsumentområdet. Till uppgifterna hör också att behandla direkt konsumentinriktat material från SPK. Utredningen föreslår att samarbetet mellan konsumentverket och SPK sker i samma former som nuvarande samarbete mellan konsumentinstitutet och SPK.

Utredningen tar upp den av 1963 års konsumentupplysningskommitté i betänkandet (SOU 1968: 58) Konsumentupplysning — principer och riktlinjer behandlade frågan om konsumentupplysning från metod- och redovisningssynpunkt samt frågorna om normsystem för undersöknings- och upplysningsverksamhet. Normfrågorna förlorar enligt konsumentutredningen i hög grad betydelse när, som utredningen förutsätter, undersöknings- och upplysningsverksamheten inte längre närmast inriktas på att redovisa långt gående jämförande varuprovningar. Några vinster skulle inte f. n. kunna uppnås genom att riktlinjerna omsattes till mera bundna normer. Inte heller kan det vara motiverat att som kommittén föreslog inrätta en särskild konsumentupplysningsnämnd. Om en mera betydelsefull upplysningsinsats skulle ge anledning till motsättningar mellan verket och företagssidan, bör det vara möjligt att tillsätta en gemensam opartisk utredning för att gå igenom förhållandena i det aktuella fallet.

En *allmän enhet* föreslås få uppgifter av administrativ och ekonomisk karaktär. Till enheten förs också biblioteks- och dokumentationsarbete.

En dokumentationssektion bör enligt utredningen svara för litteratursökning, dokumentationsverksamhet, bibliotekstjänst samt aktiv rapportering till olika tjänstemän i verket om nytt material på deras resp. områden. Sektionen skall vidare kartlägga behovet av information inom verkets olika delar samt hålla nära kontakt med dessa.

En ekonomisektion föreslås svara för budget- och anslagsfrågor samt kamerala rutiner. Vidare skall sektionen utarbeta underlag för bokföring, redovisning och rapportering, statistik och kostnadskontroll, avlöningar, inkomst- och skatteredovisning m. m. Utredningen anser att sek-

tionens arbete kan väsentligt reduceras genom att verket ansluter sig till statens ekonomiadministrativa system.

Slutligen skall en kanslisektion svara för personaltjänst, registrering, arkivering m. m.

Lokal och regional verksamhet

Utredningen framhåller att försöksverksamheten med lokala konsumentkommittéer har understrukt behovet av en lokal konsumentpolitisk verksamhet. Den får betecknas som ett betydelsefullt inslag i utvecklingen mot en ny konsumentpolitik.

Begränsningar gäller för vad kommunerna äger att befatta sig med. Förbud uppställs bl. a. mot verksamhet som är förbehållen staten, exempelvis rättsskipning. Kommunerna är vidare av likställighets- och rättvisehänsyn hindrade att gynna särskilda partsintressen. Åtskilliga av de insatser som kan vara aktuella för en lokal verksamhet är emellertid väl förenliga med eller ger en naturlig förlängning av kommunernas nuvarande uppgifter.

Utredningen går igenom olika större arbetsområden för försöksverksamheten och diskuterar möjligheterna att i kommunal regi göra motsvarande insatser.

En väsentlig uppgift i lokal instans skulle kunna vara att samla upp och registrera konsumentproblem, sprida information till konsumenterna genom rådgivning, utställningar, demonstrationer, konferenser och föredrag eller genom att massmedia anlitas. Vidare bör ett lokalt organ kunna verka för förbättringar i den yttre miljön. Information och rådgivning synes väl förenliga med kommunal verksamhet men ställer stora krav på rådgivarnas kunskaper och omdöme. Verksamheten kräver tillgång till förtroendemän eller tjänstemän som utbildats för ändamålet eller skaffat sig speciell erfarenhet på området. Man måste därför enligt utredningen räkna med att en direktrådgivande konsumentverksamhet av väsentlig betydelse får utvecklas successivt. I avvaktan på en lämplig utbyggnad av de kommunala resurserna får man därför i ett inledningskede lita till de regionala instanserna. I försöksverksamheten med lokala kommittéer har ett inte obetydligt utrymme ägnats åt att ge enskilda konsumenter ett mera direkt bistånd. Sådana insatser kan göras vid lokal verksamhet med olika organisationer som huvudmän. Vissa restriktioner måste gälla för en motsvarande kommunal verksamhet.

Utredningen anför att det finns anledning att räkna med att möjligheter för rättslig prövning av mindre köptvister skapas genom särskild lagstiftning. En sådan lagstiftning skulle stärka konsumenternas ställning. Därigenom skulle behoven av direkt bistånd minska.

I kommunal verksamhet på detta område bör man vara oförhindrad att ge de sökande råd att ta kontakt med exempelvis en säljare och de

lämpliga formerna m. m. för sådana hänvändelser. Anvisningar bör kunna ges om hur den rådsökande vidare kan agera. Däremot bör de kommunala rådgivarna enligt utredningen avhålla sig från bedömningar och uttalanden om huruvida den rådsökande kan ha rätt i det aktuella fallet.

Också när det gäller att samarbeta med näringslivet för att förbättra hushållens situation bör enligt utredningen en kommunal medverkan vara möjlig.

Den gjorda genomgången visar att en kommunal konsumentpolitisk verksamhet kan vara lämplig och önskvärd. Utredningen förordar, att kommunerna tar upp sådan verksamhet. Den förutsätts vara frivillig.

Utredningen erinrar om att olika delar av den kommunala organisationen handlägger konsumentfrågor. Byggnadsnämnder, stadsplaneberedningar, hälsovårdsnämnder, skolstyrelser, socialnämnder och andra organ bevakar konsumentintressen. Det synes knappast möjligt att generellt avgöra om en särskild konsumentnämnd utgör den enda möjliga lösningen av organisationsfrågan. Undantagsvis kan det finnas kommuner, där en ökad aktivitet inom ramen för befintlig organisation kan erbjuda en lösning. På de flesta håll skulle emellertid väsentliga konsumentintressen gynnas av att konsumentfrågorna anförtros en särskild nämnd. Utredningen anser att särskilda konsumentnämnder skulle utgöra ett värdefullt inslag i den kommunala organisationen.

Formerna för den kommunala verksamheten på konsumentområdet bör inte författningsregleras. Utredningen räknar emellertid med att formen med särskild nämnd efter hand kommer att bli allmänt anlitad i kommunerna. Centrala och regionala insatser kommer att stimulera den kommunala verksamheten. Den regionala organisationen bör aktivt medverka när det gäller att på olika orter bygga upp en kommunal verksamhet. Konsumentverket bör under inledningsskedet kunna lämna bidrag till kommuner för insatser i anslutning till att den lokala konsumentpolitiska verksamheten byggs upp. I allt väsentligt förutsätts dock den kommunala verksamheten drivas utan särskilda statsbidrag.

I fråga om regional verksamhet finner utredningen, mot bakgrund av de överväganden som gjorts av hemkonsulentutredningen i betänkandet (Ds H 1969: 3) Den framtida hemkonsulentverksamheten, att det uppenbarligen finns ett starkt behov av insatser. Hemkonsulenterna föreslås svara för den konsumentpolitiska verksamheten på regional nivå.

De regionala organen måste enligt utredningen stödja den konsumentpolitiska verksamheten och ha en förmedlande ställning mellan central verksamhet och verksamheten på fältet. Uppgifterna innefattar att främja utvecklingen av kommunal verksamhet, att stimulera organisationer och andra till ökad frivillig aktivitet samt lämna biträde åt sådan verksamhet. Vidare ingår att handha för regionen gemensamma frågor, t. ex. att ordna konferenser och utställningar samt att med olika läns-

myndigheter ta upp frågor av större räckvidd. Vissa kontakter med press och massmedia kan också lämpligen ske regionalt.

Enligt utredningen skall också den regionala instansen samla in och systematisera uppgifter från det lokala planet samt redovisa detta material efter anvisningar från verket. Vidare skall man förmedla information, demonstrationsmaterial och annat från centralt håll. Till uppgifterna hör att medverka i regionalt upplagda större undersökningar samt att utföra expertinsatser i det praktiska konsumentarbetet. Man måste medverka vid utbildning av kommunala tjänstemän och förtroendemän samt av personer av betydelse för det konsumentpolitiska arbetet.

En viss del av direktrådgivningen måste ankomma på den regionala organisationen. På längre sikt är det ett önskemål att den rådgivande verksamheten i största utsträckning flyttas till lokal nivå.

Ämnesinriktningen måste vara flexibel och successivt styras från konsumentverket med inriktning på breda och samordnade insatser. Stor vikt måste enligt utredningen fästas vid de hushållsekonomiska aspekterna och uppmärksamhet ägnas åt frågor av mer övergripande betydelse för hushållen.

Det bör höra till hemkonsulenternas uppgifter att hänvisa konsumenter till de reklamationsinstanser som kommer att finnas.

Konsumentutredningen har inte funnit några förhållanden som föranleder att en annan placering av konsulentorganisationen nu bör övervägas. Hemkonsulenterna skall sålunda vara anslutna till länsstyrelserna liksom hittills och förutsätts i obundna former samarbeta med priskontorens personal. Liksom hemkonsulentutredningen anser konsumentutredningen att antalet hemkonsulenter på längre sikt bör fördubblas. Av avgörande betydelse för personalbehovets tillväxt blir utvecklingen av den lokala verksamheten. Konsumentutredningen föreslår för inledningsskedet fyra nya tjänster med placering i Göteborgs och Bohus län, Malmöhus län, Uppsala län och Stockholms län samt viss förstärkning av biträdespersonal jämte höjt anslag för kursverksamhet.

Stockholm har enligt utredningen en utbyggd kommunal konsulentorganisation som gör insatser också regionalt. En kommunal kommitté utreder nu organisationen. Konsumentutredningen finner det knappast ändamålsenligt att en regional statlig organisation inrättas för Stockholm. Den kommunala verksamheten i Stockholm föreslås i gengäld få årliga bidrag från konsumentverket. Utredningen förutsätter också att den statliga upplysningscentralen i Stockholm upphör när konsumentverket börjar sitt arbete.

Personalbehov och kostnader

Utredningen har valt att främst lägga förhållandena i inledningsskedet till grund för sitt förslag till personaluppsättning för konsumentverket. Den konsumentpolitiska verksamheten måste enligt utredningen successivt finna sina arbetsformer och koncentreras till de uppgifter som verkets ledning finner vara väsentliga, när överblicken successivt ökat. Personalbehovet under inledningsskedet har därför bedömts återhållsamt. Utredningen understryker att verkets resurser måste förstärkas successivt.

Utredningen föreslår för det nya verket sammanlagt 179 tjänster bortsett från den personal, som ingår i allmänna reklamationsnämnden. Utredningen föreslår att nämndens arbete fortsättes t. v. med konsumentverket som huvudman. Det kan inte nu bedömas om denna verksamhet långsiktigt bör fortsätta. Utredningen erinrar bl. a. om att frågan om enklare former för att avgöra reklamationsvister kan väntas bli lösta i annat sammanhang.

Det totala medelsbehovet uppskattas av utredningen till 21,3 milj. kr., varav 2,5 milj. kr. för beställningsverksamhet, 1,5 milj. kr. för anslag till utomstående och 1 milj. kr. för engångsutgifter. Utredningen föreslår att verket lokaliseras till Stockholm samt att det inrättas den 1 juli 1972.

Konsumentutredningens bilbetänkande

Nuvarande förhållanden

Utredningen drar i betänkandet om bilar upp riktlinjer för konsumentverket när det gäller dess befattning med konsumentpolitiska åtgärder avseende personbilar. Utredningen har även övervägt vissa konsumentskyddsfrågor.

Statsmakterna har, framhåller utredningen, från trafiksäkerhetssynpunkt vidtagit en rad åtgärder för att höja bilparkens standard. *Vägtrafikförordningen* upptar bestämmelser om fordons beskaffenhet och utrustning, kontroll över fordon, förare, trafikregler m. m. Genom *typ- och registreringsbesiktningar* skall förhindras att det i trafiken släpps ut fordon, som redan från början företer brister eller som har en sådan konstruktion att felaktigheter kan befaras uppstå efter visst begagnande. Vid *kontrollbesiktning* undersöks om fordonet är i trafiksäkert skick. Den periodiska kontrollbesiktningen sker med olika tidsintervaller för skilda slag av fordon.

Utredningen redogör för bl. a. statens väg- och trafikinstitut, statens trafiksäkerhetsverk och AB Svensk bilprovning. Vidare framhåller utredningen att statens konsumentråd med allmänna reklamationsnämnden, statens institut för konsumentfrågor, SPK, NO samt VDN i olika

sammanhang har arbetat med konsumentfrågor, pris- och konkurrensutredningar m. m. i samband med personbilar. Utredningen redovisar bl. a. också internationellt samarbete för att samordna olika länders fordonsföreskrifter beträffande bilsäkerhet.

Behovet av konsumentpolitik beträffande personbilar

Utredningen anser det vara realistiskt att anta att personbilen även i framtiden kommer att ha väsentlig betydelse för att lösa hushållens transportproblem. Hushållens produktionsresurser kan nyttjas bättre om samhället bidrar med bl. a. undersökningar av förflyttnings- och transportproblem samt hushållsekonomiska analyser tillsammans med insatser för produktförbättringar beträffande bilen som transportmedel. Utredningen konstaterar att det finns all anledning att stödja de enskilda hushållens och samhällets krav på trafiksäkra och ekonomiska bilar. Fortlöpande vidtas säkerhetsfrämjande åtgärder. Konkurrensfrämjande åtgärder företas också i syfte att bl. a. åstadkomma priskonkurrens på marknaden för personbilar, reservdelar och tillbehör. Ytterligare *konsumentpolitiska* ansträngningar krävs dock för att förbättra konsumenternas situation.

Hushållsekonomiska analyser som underlag för olika åtgärder

Enligt utredningen behövs bl. a. underlag för diskussion och analys av hushållens transportproblem. Hushållen har vidare behov av information ägnad att underlätta ett rationellt val av transportmedel. Sådant underlag saknas f. n.

Hushållsekonomiska analyser kan inriktas på att skapa underlag för att bedöma hushållens transportproblem. Enligt utredningen kan sådana analyser bl. a. syfta till att klargöra bilens roll i hushållets verksamhet och att därvid redovisa alla de olika faktorer som är av betydelse för verksamhetens ekonomi i olika kategorier hushåll etc. En tänkbar undersökningsmetod är att samla fakta från fordonsägare avscende fordon i drift. Det kan ske genom ett särskilt rapportsystem. Materialet kan bl. a. nyttjas för att bedöma ett fordons uppträdande under en tidsperiod från tillförlitlighets- och ekonomisk synpunkt. Det kan också användas vid överläggningar med producenterna, för information till hushållen samt för normer och rekommendationer.

Ett bilköp är enligt utredningen ett betydelsefullt beslut för de flesta hushåll. Man kan förutsätta att många hushåll lägger ner viss tid och visst intresse på att skaffa sig en bild av marknaden. Detta aktualiserar behovet av ett översiktligt material om konsekvenserna av olika inköpsalternativ.

Prisövervakning och prisupplysning kan enligt utredningen också framdeles bli aktuella för personbilar, reservdelar och tillbehör. Konsu-

mentverket kan vid behov initiera speciella undersökningar hos SPK i detta syfte.

Utredningen föreslår att konsumentverket samarbetar med bl. a. statens trafiksäkerhetsverk, statens väg- och trafikinstitut, statens provningsanstalt, SPK, AB Svensk bilprovning samt korrosionsinstitutet.

Tekniska undersökningar och problemanalyser angående personbilar

Utredningen konstaterar med tillfredsställelse de gynnsamma effekterna av bl. a. det forsknings-, utvecklings- och kontrollarbete med avseende på bilar som nu sker inom härför ansvariga organ. Genom *särskilda tekniska undersökningar* bör man emellertid enligt utredningen få tillverkare att ytterligare beakta frågor som berör produktsäkerhet m. m. De kan exempelvis gå ut på att undersöka utfallet av registreringsbesiktningar av personbilar under viss tid och med särskild hänsyn till resultaten för senaste årsmodell. I anslutning till ordinarie kontrollbesiktning kan studeras ytterligare fordonsdetaljer eller liknande. Samtidigt kan fordonsägarna intervjuas om olika problem rörande fordonet. Extra undersökningsmoment bör kunna utföras på de bilar som typbesiktigas hos statens trafiksäkerhetsverk. Forsknings- och utvecklingsprojekt avseende bl. a. fordonsteknik kan beställas samt initieras hos statens väg- och trafikinstitut eller hos övriga lämpliga organ. Även metodutvecklingsprojekt avseende problem inom transportområdet bör enligt utredningen kunna initieras.

Utredningen föreslår att *AB Svensk bilprovning* samt *statens trafiksäkerhetsverk* i första hand bör svara för undersökningar av angivet slag.

Varudeklarationer och andra informationssystem för personbilar

Utredningen anser det vara ett väsentligt konsumentintresse att få fram *deklarationer för personbilar*. De bör inriktas på bruks- och säkerhetsegenskaper. Främst blir det enligt utredningen en angelägen uppgift för konsumentverket att utveckla hur en väl avvägd varudeklaration angående personbilar skall se ut med hänsyn till konsumentens reella informationsproblem. I ett senare skede kan det enligt utredningen bli aktuellt att överväga om deklarationerna bör vara obligatoriska för bilar med hänsyn främst till trafiksäkerhetsintresset.

Det är vidare fullt möjligt att presentera data från typbesiktningen i ett *särskilt informationsblad*. Uppgifterna bör ha praktisk betydelse, belysa vissa säkerhets- och bruksaspekter och analyseras från användningssynpunkt. Bladet bör utformas i samarbete mellan konsumentverket och statens trafiksäkerhetsverk. Företag i bilbranschen får ansvara

för att bladen trycks och sprids till bl. a. säljställen för bilar. Vid typbesiktningen kan vidare tas fram uppgifter, som nu inte återfinns i besiktningsskyltdokumentet men som efter hand kan föras in i informationsbladet. Konsumentverket bör vidare initiera metodologiskt utvecklingsarbete.

En primär uppgift för konsumentverket bör enligt utredningen vara att ställa samman vissa *vägledande råd* som planeringshjälp inför ett köp och i samband med service. Råden bör finnas på synlig plats på säljstället för bilar och bör distribueras till lokala konsumentnämnder, AB Svensk bilprovning stationer, till statens trafiksäkerhetsverks lokala kontor och mottagningsställen, till körskolorna samt till motororganisationerna. Serviceraåd kan distribueras till bilverkstäderna.

Konsumentskydd vid överlåtelse av begagnade bilar

Handeln med *begagnade bilar* utgör enligt utredningen ett uppmärksammat område. Konsekvenserna vid köp av undermåliga fordon kan bli särskilt allvarliga när fordonen är behäftade med fel av betydelse för trafiksäkerheten. Samtidigt kan även de ekonomiska konsekvenserna bli utomordentligt allvarliga för det enskilda hushållet. Utredningen anser att ökad kontroll av handeln med begagnade bilar kan leda till att en betydande del av de trafikfarliga fordonen kan tas ur trafik.

Det finns därför anledning att överväga *besiktningsskyldighet* i anslutning till att en bil byter ägare. En sådan åtgärd ställer enligt utredningen ökade krav på nuvarande besiktningsskapacitet och innebär merarbete och merkostnader för bilhandeln.

Det ligger enligt utredningen närmast till hands att låta AB Svensk bilprovning utföra överlåtelsebesiktningarna i form av *kontrollbesiktning* inom tre månader före försäljningstidpunkten. Detta innebär att ca 300 000 bilar/år kommer att besiktigas vid överlåtelse. Besiktningsskyldigheten bör endast avse försäljning till slutlig konsument och gälla bilar som är två år eller äldre. Åtgärden bör träda i kraft under år 1973, när det nya bilregistret är i verksamhet eller eljest vid den tidpunkt då lämplig samordning med detta kan ske. Erfarenheterna av åtgärden bör enligt utredningen kunna tjäna som underlag för framtida överväganden om övergång till konditionsbesiktning av begagnade personbilar i samband med överlåtelse.

Konsumentskydd i samband med bilreparationsverksamhet

Utredningen anser att ett påtagligt behov finns av åtgärder för att förbättra *konsumentskyddet vid bilreparationer*. Förbättrad service på verkstäderna är ett led i dessa strävanden. Särskilda serviceraåd bör göras tillgängliga för kunder på verkstäder, servicestationer m. m. Samtidigt

bör undersökas möjligheten att i större utsträckning än hittills lämna anbud eller kostnadsförslag på inlämnade reparationsobjekt. Bestämmelser om eventuella garantiåtaganden vid bilreparationer bör enligt utredningen alltid finnas anslagna på för kunderna synlig plats. Fakturan bör uppta fullständig information om garanti samt om utförda och inte utförda arbeten. Intervjuundersökningar bör göras om bilreparationsverksamheten, exempelvis av den typ som utförts av AB Svensk bilprovning. Konsumenterna bör enligt utredningen ytterligare erinras om möjligheten att frivilligt kontroll- och konditionsbesiktiga bilen vid bilprovningstationerna i landet. Allmänheten bör också stimuleras att kontrollera dels utförda större reparationer dels tveksamma fall, exempelvis genom frivillig besiktning hos AB Svensk bilprovning eller vid motororganisationernas besiktningsanläggningar. Man bör enligt utredningen också verka för någon form av utökad löpande intern kontroll av utförda verkstadsarbeten. Kontrollfrågan löses lämpligen i första hand inom motorbranschen. Alla berörda parter bör medverka till att utbildningsmöjligheterna för mekaniker ökar i framtiden. Utredningen anser att myndigheterna bör följa och stimulera utvecklingen av föreslagna åtgärder.

För att öka konsumentskyddet vid bilreparationer kan enligt utredningen på längre sikt behövas mer genomgripande arrangemang.

Från trafiksäkerhetssynpunkt skulle det kunna bedömas angeläget att uppställa vissa *kompetensvillkor för att driva bilreparationsverksamhet*. Det gäller därvid enligt utredningen att utforma ett system som inte försvårar medborgarnas möjlighet till näringsutövning eller försämrar konsumenternas situation. Utredningen framhåller att man i Sverige varit återhållsam med att uppställa krav på legala kompetensvillkor som kan verka begränsande på medborgarnas möjlighet till näringsutövning. Vid utformningen av ett offentligt kontrollsystem av bilverkstäder är det enligt utredningen från konkurrenssynpunkt väsentligt att se till att systemet omfattar *alla* företag som fyller uppställda kompetenskrav. Även en offentlig reglering av begränsad omfattning kan dock enligt utredningen få till följd att konkurrensen i viss mån hämmas.

Mot den bakgrunden diskuterar utredningen möjligheten av att införa någon form av *licenssystem* för yrkesmässig bilreparationsverksamhet i Sverige. Bilreparationsföretag skulle kunna frivilligt biträda en särskild överenskommelse som ålägger företaget att iaktta vissa regler och underkasta sig kontroll. Utredningen avstår från att föreslå ett sådant system med motivering att det i viss mån kan försvåra nyetablering och hindra mindre verkstäder i näringsutövningen.

Kostnader

Konsumentverkets kostnader för undersökningar m. m. på bilområdet beräknas till ca 834 000 kr. Trafiksäkerhetsverket får i vanlig ordning hemställa om medel för att finansiera en eventuellt utökad verksamhet, medan AB Svensk bilprovning via besiktningssavgifterna förutsätts finansiera utvidgad undersökningsverksamhet. Kostnaderna för kontrollbesiktning i samband med överlåtelse har av MRF skattats till ca 30 milj. kr.

Remissyttranden

Nästan samtliga remissinstanser är positiva till att ett konsumentverk inrättas och att i samband härmed verksamheten vid konsumentinstitutet, konsumentrådet och VDN upphör. Remissopinionen är däremot splittrad beträffande utredningens förslag om en ny inriktning av konsumentpolitiken. De instanser som närmast företräder konsumentintressena, däribland de stora löntagarorganisationerna, har genomgående ställt sig positiva till utredningens förslag. Från instanser som kan sägas företräda producentintressen framförs emellertid på vissa punkter stark kritik mot utredningens utgångspunkter och överväganden. Flera myndigheter som i någon form fullgör konsumentpolitiska uppgifter har anmält tveksamhet om möjligheten av att praktiskt genomföra utredningens förslag.

Konsumentpolitikens inriktning

Flera remissinstanser anser att utredningen bedömt de hittillsvarande statliga insatserna inom konsumentpolitiken alltför negativt. *KO* menar att vid en internationell jämförelse framstår utredningens uttalanden som alltför negativa. *KF-LO-TCO* betraktar tidigare vidtagna åtgärder som synnerligen värdefulla från konsumentsynpunkt.

De instanser som representerar producentsidan är i allmänhet starkt kritiska till utredningens beskrivning av den nuvarande konkurrensekonomins sätt att fungera. Dessa instanser vänder sig likaledes mot påståendet att hushållen är i ett underläge gentemot i första hand företagen. Detta påstående understryks emellertid av flera löntagarorganisationer. *NO* understryker konkurrenspolitikens fördelar från konsumentsynpunkt. *Marknadsrådet* kan inte se någon motsatsställning mellan konsumentpolitiken och konkurrensekonomi.

Sveriges grossistförbund utgår ifrån att utredningen inte kritiserar konkurrensekonomi som sådan utan endast avser att markera hushållens roll i samspel med andra enheter i samhällsekonomin. *Sveriges in-*

dustriförbund menar att en central uppgift för svensk politik under efterkrigstiden har varit att skapa en fungerande marknad, som bygger på konkurrens. Förbundet bedömer denna politik som mycket framgångsrik. Förbundet hoppas att det konkurrenspolitiska synsättet skall tillåtas spela en central roll i svensk konsumentpolitik även i fortsättningen. *SHIO* anför, att den industriella produktion, som finns i dag, har vuxit upp i nära samverkan med konsumtionen. Konsumenternas ställning som grupp är betydligt starkare än vad som framkommer i utredningen. *Svenska företagares riksförbund, Svensk industriförening, LRF, Svenska annonsörers förening, Svenska reklambyråförbundet* samt *Sveriges marknadsförbund* understryker kraftigt, att konsumentpolitiken bör bygga på marknadshushållningens principer med en i huvudsak fri konkurrens.

KF-LO-TCO menar att hushållens svaga ställning skall vara utgångspunkten för konsumentpolitiken. *SR, SACO* och *Statsanställdas förbund* framför liknande synpunkter.

Utredningens förslag att konsumentpolitiken skall ges en bred inriktning kommenteras av remissinstanserna ur två aspekter. Därvid berörs dels avgränsningen över huvud taget av konsumentpolitiken gentemot andra aktiviteter, dels förslaget att konsumentpolitiken i första hand skall inriktas på hushållens större planeringsfrågor.

Beträffande den första aspekten anför *KO* att den definition av konsumentpolitiken som utredningen gjort är mycket vidsträckt och omfattar praktiskt taget alla former av samhällsverksamhet. För att få till stånd den effektiva och slagkraftiga enhet som behövs på konsumentområdet bör enligt *KO* de konsumentpolitiska uppgifterna preciseras på ett annat sätt än vad som skett i betänkandet. Synpunkter av denna innebörd framförs även av *kommerskollegium, marknadsrådet, NO, SPK* och *moderata samlingspartiets kvinnoförbund*.

Statskontoret menar att det är realistiskt att sänka förväntningarna på omedelbara framsteg på många av de områden av konsumentpolitiken som tas upp av utredningen. Utredningen borde analyserat de begränsningar och restriktioner av olika slag som kommer att göra sig gällande i det konsumentpolitiska arbetet. *Statens konsumentråd* menar att det finns angelägna arbetsområden som förbigåtts av såväl konsumentorganen som konsumentutredningen. Rådet anser därför att gränsdragningen beträffande de konsumentpolitiska uppgifterna inte får betraktas som given för all framtid.

Några remissinstanser ställer sig kritiska till tanken att konsumentpolitiken i första hand skall inriktas på att ge konsumenterna underlag för ställningstagande i mera övergripande beslutssituationer. Enligt *NO* bör en av de viktigaste uppgifterna även i fortsättningen vara att informera konsumenterna om gjorda undersökningar av olika produkter. De nuvarande bristerna i denna verk-

samhet ser NO främst som en följd av den begränsade resurstilldelningen. *Sveriges grossistförbund* anför liknande synpunkter. *Sveriges industriförbund* finner det emellertid värdefullt att det görs undersökningar av konsumenternas hela valsituation. Flertalet andra remissinstanser instämmer i eller lämnar utan erinran utredningens förslag om en bredare inriktning av konsumentpolitiken.

En övervägande majoritet av remissinstanserna delar eller lämnar utan erinran utredningens ståndpunkt att hushållsekonomiska analyser skall vara utgångspunkten för konsumentpolitiska åtgärder.

KF-LO-TCO hävdar sålunda att med ett sådant kunskapsunderlag ökar också möjligheterna för företag och offentliga organ att på ett för konsumenterna tillfredsställande sätt planera sin verksamhet. Vidare kan, enligt organisationernas bedömning, denna faktasamlade och problem-analyserande verksamhet bli till vägledning inte bara för konsumentverket och andra myndigheter utan också för organisationer och företag som önskar anpassa sin verksamhet efter faktiska aktuella konsumentbehov.

Sveriges marknadsförbund påpekar att undersökningarnas syfte bör vara såväl att främja resursutnyttjandet inom hushållssektorn som att ge vägledning åt produktutvecklingsarbetet i näringslivet. *Statskontoret* understryker behovet av hushållsekonomiska undersökningar som underlag för det vidare konsumentpolitiska arbetet. Härigenom kommer enligt ämbetsverket konsumenternas organisationsform, dvs. hushållet, att ägnas samma uppmärksamhet som man hittills ägnat produktions- och distributionsleden, dvs. företagen.

Sveriges industriförbund påpekar att många av de nuvarande konsumentproblemen i sina huvuddrag är kända. Vad man däremot inte känner till är de metoder som bör användas för att lösa dessa problem. Den framtida konsumentpolitikens arbetsuppgifter måste därför avvägas så att kartläggningen och analyser av problemområden inte tar så stora resurser i anspråk att det inte finns något utrymme för positiva insatser för att avhjälpa konstaterade brister. Förbundet delar dock utredningens åsikt att det är värdefullt att det görs mer genomgripande undersökningar om konsumentens hela valsituation.

LRF menar att hushållsekonomiska undersökningar kan vara värdefulla, om de får en praktisk inriktning. *Kommerskollegium* tolkar utredningen så, att den avgörande vikten bör läggas vid en övergripande penetration av hushållens roll i det samhällsekonomiska sammanhanget. Kollegiet förnekar inte att denna överblickande verksamhet kan ge värdefulla impulser till förnyelse av arbetet men betonar att denna verksamhet bara kan utgöra en bakgrund och ett komplement till den övriga verksamheten.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund framhåller vikten av att gängse företagsekonomiska marknadsmodeller kompletteras med en nyanserad och verklighetstrogen bild av hur det enskilda hushållet funge-

rar. Förbundet anser dock att utredningen inte närmare har klargjort, vad de hushållsekonomiska undersökningarna skall innehålla och vilken inriktning dessa skall ha. Någon mera utförlig metoddiskussion görs inte. Eftersom utredningen har byggt upp hela sin konsumentpolitiska bild på vad dessa undersökningar skall ge framstår det som anmärkningsvärt, att så lite sägs om hur denna forskning skall bedrivas.

Samtliga instanser, som yttrat sig i frågan, delar utredningens uppfattning, att i det konsumentpolitiska arbetet särskild uppmärksamhet måste ägnas åt de resurssvaga gruppernas situation. *Statens handikappråd* lämnar exempel på konsumentpolitiska problem som speciellt rör personer med olika slag av handikapp. Rådet ansluter sig till de av utredningen förordade riktlinjerna. *Sveriges industriförbund* tillstyrker en satsning på de resurssvaga grupperna.

De remissinstanser som kan sägas representera producentsidan är mycket tveksamma och i många fall direkt avvisande till utredningens resonemang om normativa behov.

Utredningens resonemang om behov och anspråk är enligt *Sveriges grossistförbund* mycket diffust, eftersom det går att i begreppen inlägga olika tolkningar. Utredningen kan mena att man genom olika informationsåtgärder söker fästa konsumenternas uppmärksamhet på vad som i ett visst konsumtionsavseende är att anse som en ändamålsenlig standard. Det slutgiltiga konsumtionsvalet ligger dock ograverat hos individen. En annan tolkning av utredningens resonemang kan enligt förbundet vara att man med utgångspunkt i ett normativt behov med mer eller mindre uttalade tvångsmedel styr företagens produktutveckling, så att endast varor som svarar mot det normativa behovet kommer fram på marknaden. Den förstnämnda tolkningen av begreppen behov och anspråk ställer sig förbundet mycket positivt till. Det är väsentligt att man informerar om t. ex. hälsoriktig kost och också söker intressera företag att ta fram produkter som svarar mot detta behov. Varje form av styrning med tvångsmedel avvisas däremot bestämt. Förbundet kan emellertid acceptera att det för vissa produkter uppställs minimikrav. Dessa bör dock begränsas till vad som direkt berör människors liv och hälsa.

Sveriges industriförbund menar att det inom vissa områden självfallet kan vara nödvändigt att bestämma något slag av minimistandard, dvs. att utgå från s. k. objektiva fastställda normativa behov. Förbundet betonar emellertid att med undantag av rena säkerhetsfrågor bör det centrala i den statliga konsumentpolitiken vara att hjälpa individen att fatta beslut som väl korresponderar med dennes subjektiva anspråk. *Svenska annonsörers förening* ställer sig tveksam till om det i praktiken är möjligt att göra en bedömning av normativa behov utan hänsyn tagen till konsumenternas anspråk.

Svenska företagens riksförbund, Svensk industriförening, LRF samt

Sveriges marknadsförbund intar en mycket avvisande hållning till utredningens resonemang om normativa behov och anser att en tillämpning av dessa tankegångar skulle beskära individens valfrihet. Av övriga instanser är det endast *NO* som mera utförligt berör denna fråga. *NO* anför att en betydelsefull uppgift för verket kan vara att inom ett begränsat antal områden, exempelvis beträffande kosten, uppställa normativt formulerade behov till ledning inte minst för de ekonomiskt och socialt sämst ställda grupperna i samhället. *NO* betonar dock att det slutgiltiga avgörandet att köpa eller inte köpa en vara eller tjänst måste ankomma på den enskilde konsumenten. Det fria konsumtionsvalet är ju en ständig anpassning av konsumtionen till de egna anspråken som successivt förändras.

Ingen remissinstans motsätter sig tanken att det bör vara en uppgift för konsumentpolitiken att genom samarbete med näringsliv och offentlig produktion söka nå en bättre konsumentanpassning av producenternas politik.

Konsumentinstitutet understryker det önskvärda i att påverka producenterna att tillverka och detaljisterna att saluföra ändamålsenliga varor. Institutet konstaterar vidare att resultaten av jämförande varuprovningar, särskilt när det gäller kapitalvaror, i betydande grad influerat produktionen och importen, något som kommer alla konsumenter till del. Att så är fallet måste till inte obetydlig del tillskrivas upplysningsverksamhetens genomslagskraft.

NO fäster liksom utredningen stor vikt vid uppgiften att förmedla synpunkter och impulser från konsumenterna till producenterna och därigenom medverka till en mera konsumentanpassad producentpolitik. *Marknadsrådet* ser det som ett naturligt steg att bygga ut samarbetet med näringslivet. Rådet vill dock avråda från att projicera information i syfte att påverka producenterna. Konsumentupplysning via en statlig myndighet erhåller extra auktoritet. Det är därför viktigt att det vid informationsspridningen inte företas någon ensidig projicering i informationen.

Sveriges köpmannaförbund betonar att det är viktigt att konsumentpolitiken bedrivs i nära samarbete med olika grenar av näringslivet, organisationerna och företagen. Förbundet anför att enskild detaljhandel har en helt positiv inställning härtill. Genom den ständiga kontakt som finns mellan detaljhandelsföretag och konsumenter bör dessa företags erfarenheter av och kännedom om konsumenternas intressen utgöra en värdefull tillgång i detta samarbete.

Sveriges industriförbund konstaterar att alla informativa kontakter med producenterna skall vara av frivillig och ömsesidig natur. Förbundet har självfallet inget att invända mot att konsumentverket betraktar näringslivet som målgrupp för sin information eller som en informa-

tionskälla om konsumentens verkliga situation. Allt kontaktarbete måste dock ske med oväld och under ämbetsmannansvar.

Flera remissinstanser efterlyser instrument varmed företagen kan påverkas att anpassa sin produktion i de fall att informationsåtgärder inte får avsedd verkan. *KF-LO-TCO* anser sålunda, att ett konstruktivt konsumentpolitiskt arbete måste grundas på en klar analys av syftet med och metoderna för en effektivt fungerande producentpåverkan. Syftet med denna producentpåverkan bör vara att åstadkomma en anpassning av varor och tjänster till konsumenternas behov och resurser. På varusidan gäller det därvid dels att förbättra produkternas egenskaper från funktionssynpunkt, dels att få bort sådana varor som vid normalt bruk är direkt farliga från konsumentsynpunkt eller som är klart olämpliga för sitt ändamål. Organisationerna förutsätter att det i övervägande antalet fall kommer att ligga i producenternas intresse att utnyttja den information om konsumentbehoven som ges. Det kan emellertid finnas fall då företagen inte är beredda att rätta sig efter framställda krav. Utredningen har inte diskuterat dylika fall, än mindre lagt fram förslag om en metodik för att handlägga dem. Organisationerna hänvisar till de lagregler som redan i dag finns för konkurrenspolitiken och marknadspolitiken. Dessa har till syfte att skapa en ram för företagens verksamhet och ange regler och procedurer för samhällsåtgärder inom dessa områden.

Liknande lagregler bör enligt organisationernas bedömning kunna fastställas för konsumentverkets producentpåverkande åtgärder. Samarbetet mellan konsumentverket och producenterna skulle gynnas av att producenterna visste under vilka förutsättningar överläggningarna kommer att äga rum. När det gäller frågor av hälso- och säkerhetskaraktär är en överenskommelse med förevarande producenter inte tillräcklig. Här krävs i stället ett generellt konsumentskydd genom lagstiftning. Konsumentverket måste därför kunna föreslå lagstiftning.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund framhåller att samhället måste kunna förhindra framställning av varor och tjänster, som inte är önskvärda från konsumentsynpunkt, samt kunna förhindra att ovederhäftig information går ut till konsumenterna. Förbundet anför vidare att utredningens övertygelse om möjligheten till frivilligt samarbete inte grundas på någon analys av konsumenternas resp. producenternas situation och ställning i samhället. Det är endast grundat på allmänna antaganden om en intressegemenskap mellan producenter och konsumenter. Enligt förbundets uppfattning finns det en viss intressegemenskap mellan företag och konsumenter så länge konsumenternas intressen sammanfaller med företagets lönsamhetssträvanden. Men i den mån konsumenternas intressen avviker från lönsamhetsintressen uppstår konflikter. Förbundet efterlyser en analys av vilka styrmedel som kan ställas till förfogande för ett smidigt tillvaratagande av viktiga kon-

umentintressen. Även *Svenska kommunförbundet* och *SACO* konstaterar att utredningen inte anvisat de instrument som kan krävas i de fall inte en naturlig anpassning av produktionen till konsumentkraven kan uppnås genom informationsåtgärder.

VDN kan inte dela utredningens förslag att information grundad på jämförande provningar har ett mera begränsat intresse. Erfarenheten visar i stället att behov föreläggat av mera sådan information. VDN framhåller att jämförande varuprovningar är ett stöd för varudeklarationsarbetet och bör ses som en förutsättning för detta. *Konsumentinstitutet* anför liknande synpunkter. *NO* menar att en av de viktigaste uppgifterna för konsumentpolitiken bör även i fortsättningen vara att göra jämförande varutester inom varuområden som är viktiga för konsumenterna, främst beträffande kapitalvaror för hushåll och fritid, och på ett effektivt sätt informera konsumenterna om resultatet av undersökningarna.

KO utgår från att jämförande varuprovningar även fortsättningsvis kommer att utföras. I den allmänna debatten synes man bortse från den produktutvecklande effekt till förmån för konsumenterna som provningarna otvivelaktigt har. *SIFU* menar att utredningen kanske inte till fullo har förstått konsumentvaruprovningens villkor och genomgripande betydelse. Institutet påpekar att varudeklaration inte betyder någon minskning av metodutvecklingsarbetet gentemot jämförande varuprovning. Vidare har varudeklarationer begränsningar när det gäller egenskaper, som inte kan mätas med teknologiska metoder. Vid jämförande varuprovning finns däremot ofta möjligheter att behandla även sådana egenskaper.

Även om ett varudeklarationssystem kan bli en värdefull informationskälla betonar *kommerskollegium* att information som åtföljer produkten inte kan bli ett alternativ till jämförande information. Köp av exempelvis hushållskapitalvaror är ofta kapitalkrävande och möjligheter måste finnas till ordentliga pris- och kvalitetsjämförelser före själva köptillfället. Kollegiet anser att man bör överväga en ordning där en stor del av verksamheten inriktas på regelbundet återkommande jämförande tester av ett begränsat antal varuområden inom främst hushållskapitalvarusektorn. Detta skulle ge möjligheter att fortlöpande utveckla testmetodikerna samt att minska testkostnaderna. En verksamhet i denna form skulle säkert också kraftigt påverka producenternas produktutformning inom dessa varuområden. Kollegiet står inte helt främmande för tanken att betrakta de båda här nämnda formerna av information som en integrerad del av produkten. Detta medför att kostnaderna för dessa skall inräknas i produktens pris.

SACO anser det vara önskvärt med en utbyggnad av varudeklarationsarbetet men betonar att även detta system har betydande svagheter. Det krävs till exempel stora resurser för att utarbeta nya prov-

nings- och utvärderingsnormer och hålla de gamla aktuella. Det är dessutom svårt att med standardiserbara metoder bestämma för konsumenten väsentliga funktionsegenskaper hos olika varor. SACO ansluter sig till utredningens förslag att nya vägar prövas när det gäller information om varor. För konsumenten måste det emellertid vara av stort värde att nuvarande undersöknings- och informationsmetoder inte avvecklas förrän nya praktiskt användbara och bättre alternativ utformats och provats.

Ett nytt verks uppgifter och organisation

Flertalet remissinstanser, som yttrat sig i frågan, uttalar sig för att ett konsumentverk inrättas.

NO menar att sammanslagning av nuvarande institutioner bör ge vissa rationaliseringsmöjligheter. Med hänsyn härtill tillstyrker NO utredningens förslag att inrätta ett konsumentverk. I huvudsak liknande skäl för att inrätta ett verk anförs också av *kommerskollegium*, *marknadsrådet*, *KO*, *SPK*, *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, *Sveriges grossistförbund*, *Sveriges köpmannaförbund*, *Sveriges industriförbund*, *SHIO*, *Svensk industriförening*, *LRF*, *Svenska annonsörers förening*, *Svenska reklambyråförbundet*, *Sveriges marknadsförbund* och *Svenska kommunförbundet*.

KF-LO-TCO anser att den av utredningen föreslagna konsumentpolitiken för med sig starka krav på att verksamheten blir fast sammanhållen och enhetlig. Ansvaret för denna verksamhet måste samlas och koncentreras. Organisationerna anser därför att starka skäl talar för ett konsumentverk och stöder därför utredningens förslag om upprättande av ett sådant.

Argument av denna karaktär för att skapa ett verk framförs också av *statens institut för folkhälsan*, *statskontoret*, *statens konsumentråd*, *statens provningsanstalt*, *statens handikappråd*, *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Jönköpings och Kopparbergs län*, *Stockholms kommun*, *Göteborgs kommun*, *Helsingborgs kommun*, *Umeå kommun*, *Kooperativa gillesförbundet*, *SACO*, *Statsanställdas förbund*, *Tidningsutgivareföreningen*, *Svenska journalistförbundet*, *ABF*, *Sveriges hemkonsulenters förening*, *Centerns kvinnoförbund* samt *Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund*.

RRV ifrågasätter om ett ämbetsverk är den lämpligaste organisationsformen. De krav på objektivitet, rättssäkerhet och offentlighet, vilka är förknippade med svensk förvaltningstradition skulle för denna specifika verksamhet i vissa lägen kunna verka hämmande på konsumentorganets insatser att tillvarata konsumenternas intressen. Ett alternativ till ett konsumentverk skulle kunna vara att frivilliga organisationer som representerar konsumenterna tog ett större ansvar för konsument-

politiken. En sådan lösning skulle dock kräva att vissa myndighetsfunktioner även i fortsättningen skulle ligga kvar på andra organ. Mot denna bakgrund och då ett bibehållande av nuvarande uppdelning på flera olika organ torde vara en sämre och mindre rationell lösning vill verket inte motsätta sig inrättande av ett konsumentverk.

MRF ifrågasätter om inte den statliga verksamheten för konsumentfrågorna kunde organiseras genom en anknytning till och komplettering av statens pris- och kartellnämnd. *SPK*:s nuvarande verksamhet är redan i dag huvudsakligen inriktad på konsumentinformation, varför en dylik organisatorisk anknytning framstår som naturlig.

Endast ett fåtal remissinstanser motsätter sig att ett konsumentverk inrättas. *SIFU* anser sålunda att det föreslagna konsumentverket inte har rimliga möjligheter att förverkliga de av utredningen uppställda målen. Frågan gäller då om någon ändring av nuvarande organisation bör ske. Därvid anser *SIFU* att det i och för sig finns väldefinierade och artsbildade arbetsuppgifter i stort sett i enlighet med gällande instruktioner för de nu verksamma organen. Den avgörande frågan blir då huruvida effektivitetsvinster eller andra vinster kan uppnås genom att sammanföra konsumentrådet, konsumentinstitutet och varudeklarationsnämnden till ett konsumentverk. Utredningen har enligt *SIFU* knappast påvisat konkreta rationaliseringsvinster vid en eventuell sammanslagning. En väsentlig del av det utrednings- och undersökningsarbete som syftar till konsumentupplysning bör av praktiska skäl utföras av andra organ med specialkompetens. Det är därför möjligt att en delad organisation av nuvarande modell bättre kan tillgodose arbetsfördelningen på området. En översyn och förstärkning av institutionerna bör dock ske.

Husmodersförbundet hem och samhälle föreslår att en förbättrad samordning prövas av redan befintliga institutioner, innan ett centralt verk inrättas med de ökade administrativa kostnader detta skulle innebära och med den minskning av resurser för forskning och information, som förbundet utläser ur förslaget. Ur en sådan samordning kan framledes växa fram en enhet, om det skulle framgå att detta blir till gagn för konsumentarbetet. *Studieförbundet Vuxenskolan* och *AB Svensk byggtjänst* föreslår en likartad lösning.

Några instanser har särskilda synpunkter på *VDN*:s ställning. *VDN* hävdar att nämndens verksamhet vid ett eventuellt införlivande med ett konsumentverk bör få ingå i detta med sådana resurser och en sådan självständighet att en för konsumenter och näringsliv resultatrik varudeklarationsverksamhet tryggas. *Sveriges standardiseringskommission* anför att varudeklarationsverksamheten har till stor del en teknisk inriktning, vilken oavsett organisationsform måste komma att bestå. Även i övrigt är denna verksamhet tämligen olikartad konsumentupplysning i vanlig bemärkelse. Även i fortsättningen kommer varudeklarations-

verksamheten att vara i hög grad beroende av det intresse som framför allt de tillverkande företagen ådagalagt för verksamheten. Detta talar enligt kommissionen närmast för att VDN i vart fall tills vidare bibehålls såsom ett självständigt organ. *Moderata samlingspartiets kvinnoförbund* delar denna slutsats. *KO* ser det å andra sidan som en bestämd fördel om VDN:s uppgifter övertas av en helstatlig institution.

Flera instanser har haft synpunkter på den principiella avgränsningen av konsumentverkets arbetsuppgifter. Som tidigare anförts anser bl. a. *NO*, *KO* och *SPK* att de konsumentpolitiska uppgifterna bör preciseras för att man skall få till stånd en slagkraftig organisation.

Konsumentinstitutet finner det synnerligen värdefullt att utredningen diskuterat hela den övergripande konsumentpolitiken men frågar om inte ett blivande konsumentverk från ansvarssynpunkt bör ha ett avgränsat arbetsområde. En aktiv verksledning bör trots detta ha möjlighet att initiera för konsumenterna viktiga frågor, som ansvarsmässigt hör under annan instans. Då utredningen behandlar åtgärdsfasen, har man också sökt avgränsa ett centralt arbetsområde. Detta mera begränsade område skär visserligen in i andra verksamheter och fordrar ett vittgående samarbete men har dock en klart definierad central kärna, nämligen att ge underlag för det enskilda hushållets eller den enskilda ekonomiska enhetens resursplanering i såväl pengar som tid, rationella arbetsmetoder, inköpsval m. m.

Statens konsumentråd framhåller i likhet med utredningen att begreppet konsumtion omfattar inte bara varor och tjänster. Det innefattar också områden som berör hälsa, bostad, kultur, fritidsaktiviteter, miljö i övrigt osv. Dessa får också betraktas som konsumentfrågor och bör följaktligen omfattas av konsumentpolitiken. Detta innebär dock inte att dessa frågor måste behandlas av de organ, som traditionellt räknas till konsumentorganen. För handläggning av uppgifter inom dessa områden har i vissa fall inrättats särskilda organ. Rådet menar att dessa frågor i princip bör tillhöra konsumentorganens intresseområde och att uppgiften för dessa blir att aktualisera problem som ej beaktas på andra håll. Ett intimt samarbete mellan de organ som arbetar med frågor som berör konsumenterna är nödvändigt. Konsumentorganens främsta uppgift är härvid att bevaka att konsumenternas intressen tillvaratas.

Statens institut för folkhälsan understryker utredningens uttalande att varje institution bör självständigt svara för det ansvarsområde som institutionen anförtrotts instruktionsvägen eller på annat sätt samt att en ingående undersökningsverksamhet från konsumentverkets sida bör få aktualitet endast för områden som inte täcks av andra organs ansvarsområde. Institutet anser vidare det vara av största vikt att dess informationsverksamheter inte beskärs. Konsumentverkets egen informationsverksamhet inom hälsovårds- och livsmedelsområdena bör enligt institu-

tets mening alltid ske i nära samarbete med socialstyrelsen, statens livsmedelsverk och andra berörda myndigheter.

RRV menar att utredningen utan att närmare konkretisera frågan har utgått från att konsumentpolitiken skall omfatta även det utbud av tjänster som offentliga organ svarar för. Detta synes innebära att verksamheten skulle kunna komma in på frågor som andra offentliga organ centralt har att svara för. Statsmakternas intentioner när det gäller det offentliga tjänsteutbudet inom dessa organs områden måste självfallet komma till uttryck i annat sammanhang och då ses i ett vidare perspektiv. Någon motsatsställning mellan statsmakternas politik inom dessa områden och den konsumentpolitik som statsmakterna vill främja kan det knappast bli fråga om. Det synes därför enligt *RRV* inte finnas anledning att föra in dessa frågor under ett centralt konsumentorgans verksamhet.

KF-LO-TCO anser det nödvändigt att arbetsfördelning och samarbetsformer klart preciseras mellan å ena sidan konsumentverket och å andra sidan ämbetsverk, vars uppgifter i vissa stycken nära anknyter till konsumentverkets. Organisationerna understryker önskvärdheten av den öppenhet som enligt utredningens förslag skall känneteckna verkets arbete. Bl. a. tar sig detta uttryck i att en stor del av verksamheten sker i projektgrupper i vilka ingår expertis utifrån.

Centrala uppgifter för konsumentverket blir att sprida kännedom om den nya konsumentpolitiken och att samordna konsumentpolitiska åtgärder inom de olika samhällssektorerna. I detta syfte krävs att kontakter etableras med andra offentliga organ och myndigheter, med politiker och experter samt med näringslivet. Organisationerna föreslår att dessa kontakter bl. a. äger rum i speciellt inrättade råd. I dylika råd kan personal från konsumentverket diskutera aktuella konsumentproblem med företrädare för olika samhällssektorer. Det är lämpligt att verket självt i inledningsstadiet får finna formerna för samarbetet.

Konsumentrådet tar upp frågan om k o n s u m e n t s k y d d. Rådet anser det vara en angelägen uppgift för konsumentverket att området i hela dess vidd inkluderas i verkets arbete. Verket bör sålunda fortlöpande bevaka viktiga rättsområden och inventera konsumentskyddsproblem.

Flertalet remissinstanser instämmer i eller lämnar utan erinran utredningens förslag att l ä m n a S P K u t a n f ö r d e n n y a o r g a n i s a t i o n e n. *SPK* understryker sålunda vikten av en nära samverkan mellan ett blivande konsumentverk och nämnden, särskilt för att därmed tillgodose det angelägna behovet av att kvalitetsaspekten beaktas så långt möjligt vid undersökningar och upplysningskampanjer om prishållanden och prisutveckling. I syfte att undersöknings- och informationsmässigt belysa såväl pris som kvalitet hos varor och tjänster samverkar nämnden för närvarande med konsumentinstitutet. Även om

denna samverkan under senare år har fördjupats bedömer nämnden möjligheterna som goda för en ytterligare effektivisering av ett dylikt samarbete.

NO framhåller att en betydande del av SPK:s arbete i normala fall — utan prisreglering — upptas av utredningsarbete för NO:s räkning. Stora delar av SPK:s uppgifter har ingen motsvarighet i uppgifter för ett blivande konsumentverk. NO finner det därför riktigt att SPK bibehålls i sin fristående form. NO:s uppfattning delas av bl. a. *marknadsrådet*, *Sveriges grossistförbund*, *Sveriges köpmannaförbund* och *Sveriges industriförbund*.

Statskontoret anser att rationaliseringsvinster kan erhållas genom att SPK sammanslås med konsumentverket. En dubbling av likartade utrednings- och forskningsresurser skulle härigenom undvikas. Informationsaktiviteterna inom SPK riktar sig i stor utsträckning till samma målgrupper och utnyttjar samma medel som inom det föreslagna konsumentverket. Bättre förutsättningar skapas också för samordning och ledning av den regionala konsumentorganisationen. En samordning bör vidare öka den sammanlagda breddskapen inför nya arbetsuppgifter på det konsumentpolitiska fältet. Slutligen bör SPK:s arbete med bl. a. prisövervakning samordnas med övriga aktiviteter som syftar till att stärka konsumentens ställning. En samordning mellan konsumentverket och SPK behöver enligt statskontoret inte ske i samband med att de övriga institutionerna på konsumentområdet upphör. När konsumentverket hunnit fungera en tid och stabilisera sina arbetsformer torde förutsättningarna för en breddning av arbetsuppgifterna vara gynnsammare och tidpunkten att överväga formerna för en samordning lämplig.

RRV anför att även om inte hela SPK:s verksamhet kan överföras till konsumentverket borde utredningen närmare ha prövat en partiell omläggning. Såvitt framgår av betänkandet tycks vissa funktioner vid SPK, exempelvis vid andra och fjärde utredningsbyråerna, till stor del ligga inom konsumentverkets område.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund utsluter inte möjligheten att ytterligare samordna verksamheten vid SPK med konsumentverket. Det kan enligt förbundet prövas vid en etappvis uppbyggnad.

Enligt *statens konsumentråds* mening utgör delar av den verksamhet som bedrivs av SPK en av huvudbeståndsdelarna i konsumentarbetet. Det vore därför önskvärt att dessa delar integrerades med det övriga arbetet inom verket. Om så ej sker kommer en rad väsentliga arbetsuppgifter inom konsumentområdet att falla utanför verkets ansvarsområde. Den eftersträfvade samordningen av ansvaret för att statsmakternas intentioner på konsumentområdet omsätts i praktisk verklighet kommer genom en uppdelning att på ett allvarligt sätt försvåras. Om en närmare samordning av arbetet på konsumentområdet skulle vara ogörlig att

åstadkomma till tidpunkten för konsumentverkets inrättande bör en sådan ske så snart som möjligt.

Även *kommunförbundet*, *LRF* och *SACO* uttalar sig för att delar av *SPK* inordnas i ett konsumentverk.

Bland remissinstanserna råder delade meningar beträffande styrelsens storlek och sammansättning.

Sveriges grossistförbund, *Sveriges industriförbund*, *SHIO* och *LRF* uttalar sig för utredningens majoritetsförslag med i huvudsak de motive- ringar som utredningen anfört.

Konsumentinstitutet förordar med utgångspunkt i egen erfarenhet en mindre styrelse än den föreslagna, då därmed ernås större effektivitet, smidigare handläggning och mera personligt engagemang från ledamö- terna. En mindre styrelse behöver enligt institutet ej innebära en änd- ring i den förutsatta representationsfördelningen. Liknande synpunkter och krav på starkare inslag av konsumentrepresentanter framförs av *statskontoret*, *KF-LO-TCO* och *ABF*.

Statens konsumentråd menar, att den verksamhet som konsumentver- ket skall bedriva är av en annan karaktär än den verksamhet som hittills bedrivits av konsumentorganen. Konsumentfrågorna är till sin art inte annorlunda än andra ekonomiska och sociala frågor inom samhället. Därför borde de värderingar som allmänt råder i samhället komma till uttryck också i konsumentverksamheten. Konsekvensen av detta syn- sätt är att verkets styrelse får parlamentarisk förankring. Rådet utgår ifrån att representanter för de stora löntagar- och konsumentorganisa- tionerna kommer att ingå i styrelsen. Rådet anser vidare att även andra personer med stor erfarenhet av och kunskap om konsumentproblem och konsumentpolitiska frågor bör kunna ingå i styrelsen. Intresset av att industrin och distributionen får medverka i konsumentarbetet bör tillgodoses genom att representanter för dem får ingå i till verket knutna råd och arbetsgrupper. *Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund* och *RRV* anför liknande synpunkter beträffande producentsidans represen- tation i styrelsen.

Statens konsumentråd föreslår vidare att ett vetenskapligt råd bildas vid sidan av styrelsen. En uppgift för ett sådant råd bör vara att biträda styrelsen vid fastställandet av den forskning som verket avser att bedriva eller uppdraga åt andra. En annan uppgift borde vara att samordna verkets aktivitet med forskningen vid utomstående institu- tioner. En tredje uppgift för rådet borde vara att för verkets räkning ut- öva beslutanderätten, inom den ram verket anger, i ärenden om forsk- ningsbidrag åt forskare, som står utanför verket. Även *KF-LO-TCO* föreslår ett tekniskt-vetenskapligt råd knutet till konsumentverket.

Flertalet remissinstanser lämnar utan erinran utredningens förslag till organisation i stort av konsumentverket. Några in- stanser beklagar dock att inte utredningen lämnat ett alternativt orga-

nisationsförslag. *Statskontoret* har dock utarbetat ett sådant. Statskontoret menar att ett genomgående tema i konsumentutredningens organisatoriska överväganden är behovet av samarbete mellan olika typer av expertis på det konsumentpolitiska området och därmed mellan konsumentverkets olika enheter. Om man genomför utredningens förslag förefaller det inte osannolikt att flertalet av verkets tjänstemän under huvuddelen av sin tid kommer att ha behov av ett nära samarbete med personer utanför den egna enheten.

Statskontoret delar utredningens bedömning av det konsumentpolitiska arbetets art men vill förorda delvis andra former för projektarbetet, som enligt statskontorets uppfattning ytterligare underlättar lösandet av konsumentverkets arbetsuppgifter. Det gäller enligt statskontoret att försäkra sig om att befattningshavare utanför verksamhetskretsen fortlöpande får till uppgift att samordna olika expertis inom ett sakområde eller ett program. Vidare måste organisationen göras tillräckligt flexibel för att snabbt kunna åta sig nya uppgifter.

Statskontoret föreslår därför att en projektledarinstitution skapas för de olika huvudprogram som verksamheten avses bli koncentrerad till. Projektledaren planerar och samordnar arbetet inom ett projekt och utnyttjar härvid personal med olika typer av sakkunskap.

En skillnad uppstår gentemot det projektarbete som skulle uppstå i en ren funktionsorganisation av den typ som utredningen föreslår. I en sådan arbetsform föreligger risker för att behandling av ett problem i hög grad blir beroende av vilken specialistenhet som handlägger ärendet. Med en mera utpräglad projektorganisation kommer enligt statskontoret personal med allmänna kunskaper att bli projektledare. Dessa kan integrera olika specialisters arbete inom ramen för ett konsumentpolitiskt synsätt.

I statskontorets organisationsförslag koncentreras den tekniska, ekonomiska och samhällsvetenskapliga utredningsexpertisen rörande konsument- och producentsidan till en utredningsenhet. Till utredningsenheten förutsätts således bli knutna ekonomer med erfarenhet av metodfrågor och av statistisk bearbetning liksom sociologer och andra beteendevetare. Undersökningar av förhållandena på producentsidan kan kräva medverkan av samhällsekonomiskt skolad expertis liksom av kulturgeografer och jurister. Sammansättningen av verkets expertis torde för övrigt behöva växla från tid till annan allteftersom verkets arbetsuppgifter förändras.

Vidare föreslår statskontoret en informationsenhet för informations- och utbildningsuppgifter samt för kontakt med den regionala och lokala verksamheten. De administrativa funktionerna bör enligt ämbetsverket ankomma på en administrativ enhet. Slutligen bör en särskild planeringsenhet skapas med uppgift att bl. a. göra framtidsbedömningar och utveckla verkets policy.

Även *RRV* förordar en projektinriktad organisation.

Några instanser ifrågasätter värdet av en särskild producentenhet. *Sveriges industriförbund* menar att för att ett öppet och förtroendefullt samarbete skall komma till stånd fordras att kontaktarbetet med producenterna hela tiden hålls på ett verklighetsnära plan och att det ses som en naturlig och integrerad del i verkets övriga arbetsuppgifter. Förbundet ifrågasätter därför det lämpliga i att en särskild kontaktavdelning inrättas med särskilda producentinformatörer. Förbundet ser hellre att alla kontakter med producenterna om deras politik och utbud tas av den hushållsekonomiska enheten och i de fall då det gäller ren teknisk information av den tekniska enheten. Information till producenterna i allmänna konsumentfrågor kunde ges av informationsavdelningen. Om konsumentskyddsenheten fördes till den allmänna enheten, kunde producentenheten ersättas med en renodlad varudeklarationsenhet utan att antalet enheter ökas utöver utredningens förslag.

Sveriges grossistförbund och *LRF* anför liknande synpunkter.

Svenska teknologföreningen påpekar att när det gäller statlig forskning skiljer man på programansvar och produktionsansvar. Det betyder i detta fall att ett separat programorgan måste inrättas. Programorganet skall inte bedriva någon egen forskning och kan kanslimässigt göras mycket litet. Det kan lämpligen bestå av en delegation direkt under handelsdepartementet.

Med utgångspunkt i denna syn förordar föreningen att det föreslagna konsumentverket delas upp på två självständiga och från varandra fristående enheter. Den ena enheten bör vara en forskningsenhet med kunskapsskapande uppgifter. Den skall bl. a. utföra de uppdrag som den tidigare nämnda konsumentforskningsdelegationen beställer och som inte bättre kan utföras någon annanstans. Konsumentforskningsenheten bör bestå av den hushållsekonomiska enheten, den tekniska enheten och större delen av producentenheten enligt de förslag som utredningen lagt fram. Den andra fristående enheten bör vara en informationsenhet och ha till uppgift såväl att informera om de resultat forskningsenheten liksom annan konsumentforskning når som att utveckla metoder för förbättrad konsumentinformation.

Utöver vad som tidigare anförts beträffande hushållsekonomiska undersökningar har få remissinstanser haft synpunkter på den hushållsekonomiska enhetens uppgifter.

SACO menar att eftersom några metoder att göra de av utredningen antydda hushållsundersökningarna inte är kända, torde en betydande del av konsumentverkets resurser få användas till ren metodutveckling, en uppgift som det måhända vore lämpligare att en forskningsinstitution handhade. *Sveriges industriförbund* framför även denna synpunkt.

Konsumentinstitutet föreslår att verksamheten med regionala och lokala kontakter inordnas under informations- och utbildningsenheten

som en särskild sektion. *Sveriges hemkonsulenters förening* betonar att oavsett vilken enhet man väljer för att handlägga de regionala och lokala kontakterna är det angeläget att ett nära samarbete etableras mellan de aktuella enheterna.

I utredningens beskrivning av den tekniska enheten finner *konsumentinstitutet* att alltför stor vikt lagts på det teknologiska (ingenjörsvetenskapliga) arbetet. Med de övergripande och klart tvärvetenskapliga synsätt som i många avseenden präglar de exempel på projekt som upptas och med den hushållscentrerade inriktning utredningen understryker är annan kunskap och utbildning av väl så stor betydelse. Vidare anför institutet att utredningen ger intrycket av att man förväntar sig att den tekniska enheten skall bedriva tekniskt utvecklingsarbete. Detta vore en orimlighet. Även om hela arbetsstyrkan var specialiserad exempelvis på kyl-, sval- och fryssidan, skulle sannolikheten för en mera betydande produktförnyelse av innovationskaraktär vara ganska begränsad. Vad denna enhet kan bidra med på nyskapande område är att genom sina övergripande studier påtala sannolika framtida konsumentönskemål och bristande anpassning till nuläget.

Statens konsumentråd tillstyrker konsumentutredningens förslag att konsumentverket erhåller en teknisk enhet med de uppgifter utredningen har föreslagit. Det är angeläget att all tekniskt utbildad personal vid verket samlas i denna enhet. En uppgift som rådet särskilt framhåller är standardiseringsarbetet. Standardiseringsfrågorna kommer i framtiden enligt rådets mening att spela mycket större roll för konsumenterna än vad de nu gör. Standardiseringen kan betyda bättre varor, bättre anpassning till konsumenternas behov och en förenkling av konsumenternas situation vid köptillfället.

Statens provningsanstalt menar att konsumentverkets behov av teknisk provning bör tillgodoses genom att befintliga statliga organ utnyttjas för konsumentprovningen. Detta innebär enligt provningsanstalten inte att den föreslagna tekniska enheten inom konsumentverket är obehövlig. Dess främsta arbetsuppgift bör vara att delta i den behovsanalys som konsumentverket förutsätts göra. Den tekniska enheten kan även utgöra ett kompetent kontaktorgan med utanför verket utnyttjad teknisk sakkunskap. Även *styrelsen för teknisk utveckling* understryker behovet av att i tillräcklig omfattning kunna lägga ut uppdrag och utredningar på experter utanför verket.

SACO och *Sveriges industriförbund* menar att utredningen understattat behovet av teknisk expertis. Industriförbundet föreslår en förstärkning av den tekniska enheten och en motsvarande investering av personal på den hushållsekonomiska enheten. *Svenska reklambyråförbundet* och *Moderata samlingspartiets kvinnoförbund* framför även denna åsikt.

Ett par remissinstanser har uppmärksammat frågan om vem som bör

ha det samlade ansvaret för de kollektiva hushållen. *Konsumentinstitutet* ansluter sig inte till utredningens åsikt att ansvaret bör falla på institutet för storhushållens rationalisering med hänsyn till den organisation och de resurser detta institut f. n. har. Behovet av undersökningar rörande de kollektiva hushållens utrustning är enligt institutets erfarenhet mycket stort såväl när det gäller relativt små som mycket stora hushåll. Eftersom det inom konsumentverket måste finnas hushållsteknisk expertis anser konsumentinstitutet det därför mest effektivt och rationellt att verket har ansvaret för forsknings- och undersökningsarbete inom detta fält. *Institutet för storhushållens rationalisering* och *SACO* anför liknande synpunkter.

Vissa remissinstanser ifrågasätter vilka uppgifter på bostadsområdet som ett konsumentverk skall ha. *HSB* och *SABO* erinrar om att samhället på många sätt ingriper på bostadsmarknaden samt att hyresgäströrelsen och *HSB* verkar för bostadskonsumenternas intressen. Synpunkter av liknande karaktär anförs av Hyresgästernas riksförbund.

Remissinstansernas principiella syn på samarbetet med näringslivet har tidigare redovisats. Vidare har refererats de instanser som föreslår att någon producentenhet inte skall inrättas. Bland de uppgifter som föreslagits ankomma på denna enhet har varudeklarationsverksamheten tilldragit sig stort intresse bland remissinstanserna.

VDN lämnar en utförlig redovisning av principerna bakom det nuvarande deklarationsförfarandet. Nämnden anser allmänt att det krävs ytterligare utredning innan en ny målsättning kan anges för varudeklarationsverksamheten. Beträffande utredningens förslag menar nämnden att det är tvivelsamt om kravet på sakliga deklARATIONER kan uppfyllas under de av utredningen angivna förutsättningarna. Utredningen understryker visserligen i olika sammanhang det teknologiska arbetets betydelse, men dessa allmänna uttalanden har icke följts upp genom en sådan utformning av organisations- och personalförslagen att underlag kan skapas för sådana provningsmetoder, som är en grundläggande förutsättning för varudeklarationsverksamheten. Hur de synpunkter, som utredningen anfört beträffande varudeklarationernas framtida utformning kan förenas med kravet på ett redovisningssystem utan subjektiva värderingar är vidare svårt att se.

Möjligheten att sprida användandet av varudeklARATIONER beror i hög grad på företagets attityd till varudeklarationsförfarandet. Nämnden betonar nödvändigheten av en nära samverkan med företagen i deklARATIONARBETET.

Nämnden finner det vidare angeläget att varudeklarationsverksamheten i Sverige även i fortsättningen utformas på sådant sätt att den ger möjlighet till koordinering med varudeklarationsssystem i övriga Norden

samt i andra länder, där sådana finns eller kommer att utformas. Detta bör ske bl. a. för att undvika handelshinder.

Sveriges standardiseringskommission, Sveriges industriförbund och Sveriges grossistförbund pekar också på risken för tekniska handelshinder. Standardiseringskommissionen avråder vidare från att söka popularisera varudeklarationerna genom att släppa efter på kraven på saklighet och precision i deklarationssystemet. Varudeklarationernas innehåll vilar på tekniska beräkningar och en teknisk terminologi kan därför vanligen inte undvaras. Även när det gäller förslaget att via varudeklaration lämna garanti beträffande den totala brukskvaliteten hos en vara är enligt kommissionens mening stor försiktighet påkallad. Svårigheten här är bl. a. att det ofta är ytterst vanskligt att bestämma på vilken nivå kvalitetskravet bör ligga.

Sveriges grossistförbund varnar för att tillåta deklaration endast för sådana produkter som fyller vissa minimikrav i speciella bruksituationer. Genom ett sådant krav riskerar man att låsa produktutvecklingen, samtidigt som det blir mycket svårt att ta hänsyn till varierande konsumentönskemål beträffande olika produkters användning. Man kan mycket lätt hamna i den situationen att kvaliteten på olika produkter höjs utöver vissa konsumenters önskemål. Självfallet finns det dock situationer berörande människors liv och hälsa, där vissa minimikrav måste uppställas. *Moderata samlingspartiets kvinnoförbund* anför liknande synpunkter.

SHIO menar att frågan om garanti är av en helt annan karaktär än varudeklarationer. Organisationen accepterar, att konsumentverket har sin uppmärksamhet riktad på frågan beträffande garantier, men vill för sin del förorda att begreppen varudeklaration och garanti behandlas var för sig. *SHIO* aktualiserar också frågan om varudeklarationer på tjänster. Lika angeläget som det kan vara för en konsument att ha en varudeklaration på en produkt vid ett köptillfälle, lika angeläget är det för samma konsument att vid ett senare tillfälle, i samband med service, reparationer eller liknande, med förtroende kunna vända sig till företaget med dokumenterade kunskaper på området.

KO anser, att det bör vara en självskriven uppgift för verket att bygga ut och förstärka varudeklarationssystemet. *KO* fäster avsevärd vikt vid varudeklarationer men vill samtidigt understryka att ett varudeklarationssystem får sitt fulla berättigande bara om det får genomslagskraft i breda konsumentled. Deklarationerna bör enligt *KO*:s mening göras mer lättillgängliga och praktiskt användbara än de är f. n. Det ligger i konsumenternas intresse att ha tillgång till någon form av sammanfattande omdöme om varans kvalitet eller annan köpvägledning. I fråga om sådana varor där bruksegenskaperna dominerar bör metoder kunna utvecklas för att nå allmängiltiga omdömen och köpråd. Enligt *KO*:s mening bör man pröva förutsättningarna för att införa obligatorisk varu-

deklaration för sådana varugrupper som är särskilt betydelsefulla för konsumenterna. KO erinrar om att i den nya lagstiftningen på livsmedelsområdet införs omfattande obligatorisk skyldighet att i olika hänseenden redovisa färdigförpackade livsmedel.

KF-LO-TCO delar utredningens uppfattning att varudeklarations-systemet bör utvecklas så att det blir mer konsumentanpassat. Ett sådant utvecklingsarbete måste ges hög prioritet. Organisationerna understryker nödvändigheten av att ett från konsumentsynpunkt värdefullt VDN-system verkligen får mycket vid tillämpning. Därför bör den regeln införas, att företag som inte använder VDN-normer har skyldighet att anmäla detta till av Kungl. Maj:t utsedd myndighet (konsumentverket). Myndigheten får sedan pröva orsakerna till att normerna inte används och medverka till att undanröja dessa orsaker.

VDN, Sveriges industriförbund, Svenska företagares riksförbund och Svenska reklambyråförbundet betonar att sekretessfrågorna måste få en tillfredsställande lösning vid förstatligande av VDN.

Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran den föreslagna förändringen av konsumentupplysningsinriktning och delar huvuddragen i den syn på de informations- och utbildningsfrågor som utredningen lägger fram.

Statskontoret framhåller att konsumentinformationen liksom all annan systematisk och planmässig informationsverksamhet måste innefatta förprövningar och effektmätningar. Förprövningar avser att fastställa förutsättningarna för informationsverksamheten. Effektmätningar skall avsluta så nära som möjligt till de mål man ursprungligen formulerat för informationsverksamheten.

Statskontoret framhåller särskilt betydelsen av att i kommunikationsprocessen beaktas informationsmottagarnas erfarenheter och utbildning. Konsumentupplysning likaväl som all annan informationsverksamhet måste differentieras med hänsyn till mottagarens egenskaper i dessa avseenden. Det är en rimlig hypotes att de människor som bäst behöver konsumentupplysning — människor med mindre erfarenhet, lägre utbildning, sämre ekonomiska förutsättningar att bära kostnaderna av ett misslyckat konsumtionsval, osv. — är förhållandevis mindre aktiva informationssökare. Alltså måste konsumentupplysningen i särskilt hög grad vad gäller t. ex. meddelandenas utformning eller mediaval anpassas till dessa gruppers förutsättningar i kommunikationshänseenden. Ett sådant synsätt ligger väl i linje med den allmänna satsning på resurs-svaga grupper som man genom konsumentpolitiken vill förverkliga.

RRV pekar på att ämbetsverksformen i vissa avseenden kan verka hämmande för konsumentverket när det genom bl. a. informations- och utbildningsverksamheten skall delta i den konsumentpolitiska debatten. Tidskrifter och annat informationsmaterial som baseras på ver-

kets rapporter och arbete kan tyngas av att de utges av verket mot bakgrund av den officiella prägel som innehållet därigenom skulle kunna få. Det borde därför övervägas om något fristående företag kan ta delar av konsumentverkets informationsspridning i förlag. Företaget och verket skulle i sådant fall teckna avtal om formerna för detta samarbete. Det förutsätts givetvis att även massmedia och andra intresserade skall ha tillgång till verkets offentliga handlingar. Sannolikheten talar för att en sådan publikationsverksamhet i form av periodisk tidskrift, broschyrer och pocketböcker etc. kan göras självbärande. Myndigheten bör i det nämnda avtalet tillförsäkra sig återbäring vid gynnsamt försäljningsutfall. Vidare bör verket tillse att en med dess målsättning förenlig prispolitik tillämpas.

Konsumentinstitutet anser att den innehållsmässiga inriktningen av informations- och utbildningsenhetens arbete i större utsträckning skall omfatta brukscentrerad information och köpvalsinformation. Institutet finner emellertid att utredningen undervärderar såväl möjligheterna av som önskemålen om en bred och mångsidig information till de enskilda konsumenterna. Konsumentinstitutet förordar vidare att den centrala direktrådgivningen till enskilda konsumenter och den nuvarande utställningssektionen bibehålls. Även *SACO* anför denna åsikt.

Svenska journalistförbundet framhåller, att kraven på precision och saklighet inte får leda till en intetsägande eller svårbegriplig information. Konsumentverket måste förbehålla sig rätten att i klartext säga om en produkt är bra eller dålig eller rent av skadlig. Som skäl för försiktighet brukar anföras risk för ekonomisk skada för vederbörande producent. Mot detta måste vägas de skaderisker konsumenter kan utsättas för genom en information som inte fungerar.

Ett stort antal remissinstanser stryker under vikten av att konsumentverket i samverkan med skolöverstyrelsen utvecklar konsumentundervisningen inom det obligatoriska utbildningsväsendet.

Skolöverstyrelsen delar utredningens uppfattning, att det är önskvärt att skolans undervisning i konsumentfrågor utsträcks till skolans alla stadier. Ämbetsverket betonar att uppgifter på undervisningens område bör vara att förse skolmyndigheten med faktaunderlag för undervisning i konsumentfrågor. Den grundläggande skolmässiga utbildningen inom konsumentrådet bör som tidigare ske genom skolöverstyrelsens försorg.

Flera remissinstanser menar att radio och TV i större utsträckning än f. n. bör kunna sprida information i konsumentfrågor. *Statens konsumentråd* påpekar att de resurssvaga konsumentgrupperna ofta är svåra att nå med information som ges i tidningar och tidskrifter, medan däremot främst TV, men även radion, har större möjligheter att fånga deras uppmärksamhet.

Några remissinstanser anser det angeläget att konsumentverket i sin informationsverksamhet samarbetar med folkbildningsorganisationerna, övriga folkrörelser och andra grupper som främjar konsumentintressen.

ABF och *Studieförbundet Vuxenskolan* menar att ytterligare ekonomiskt stöd behövs för att organisationerna i större utsträckning skall kunna sprida konsumentinformation.

Sveriges Radio meddelar att konsumentupplysningen i radio och TV är föremål för interna programpolitiska överväganden. Företaget betraktar härvidlag konsumentupplysningen som en del av samhällsinformationen och samhällsdebatten. *Sveriges Radio* finner att konsumentprogram i radio och TV kan och bör förekomma i många olika sammanhang och i rikt varierande former. Härvid bör en målsättning vara att verka för ökat konsumentmedvetande, stöd och hjälp åt konsumenten genom upplysande, opinionsbildande och kunskapsgivande program. F. n. vill dock inte företaget närmare precisera hur detta skall ske.

Svenska tidningsutgivareföreningen menar att eftersom konsumentverket kommer att sakna inflytande över hur konsumentupplysande material behandlas av tidningsredaktionerna kan verket inte på denna väg nå den informationseffekt som i varje särskilt fall kan vara önskvärd. Detta kan däremot åstadkommas med information som sprids genom annonsering.

För att möjliggöra ett kontinuerligt meningsutbyte kring den samhälleliga konsumentpolitiken är det enligt *statens konsumentråd* nödvändigt att det skapas en enda statlig konsumentpolitisk tidskrift, som vänder sig till en bred allmänhet. En faktaförmedlande och samtidigt debattinriktad tidskrift blir av väsentlig betydelse inte minst för strävandena att på ett lättillgängligt sätt föra ut konsumentpolitiska tankegångar och åtgärder till mera allmän diskussion. Utöver denna debatt- och opinionsbildande tidskrift föreligger enligt rådets erfarenhet behov av en publikation, där konsumentforskningen och principiella frågor behandlas ingående. Denna publikation skulle ha en klart tvärvetenskaplig inriktning och vara avsedd för en mer begränsad målgrupp. Även *KO* föreslår en konsumenttidskrift.

Regional och lokal organisation

Remissinstanserna anför inga principiella invändningar mot utredningens överväganden beträffande hemkonsumenternas uppgifter och ställning. Bl. a. *statens konsumentråd* och *KF-LO-TCO* framhåller att den regionala organisationens ställning i förhållande till den centrala och lokala organisationen bör preciseras.

SPK konstaterar att utredningen förutsätter att priskontorens personal i viss utsträckning skall medverka med sin sakkunskap i regional kon-

sumentpolitisk verksamhet. Nämnden finner detta naturligt och ser ej heller något principiellt hinder för att priskontorens arbete med hit-hörande utåtriktade uppgifter i ett längre perspektiv utvidgas såväl absolut som relativt sett.

KO menar att det är av vital betydelse från konsumentskyddssynpunkt att allmänheten har tillgång till en instans på nära håll som kan lämna praktiskt bistånd i konsumentangelägenheter. För det centrala organet innebär intima kontakter med lokala och regionala organ en önskvärd möjlighet till kännedom om aktuella problem i breda konsumentkretsar. KO tillstyrker att utbyggnad av den regionala verksamheten kommer till stånd men förordar att den ges större omfattning än enligt utredningens förslag.

Även NO förordar en kraftigare förstärkning av den regionala organisationen.

Statens handikappråd betonar att även på det regionala och lokala planet är det angeläget med ett samarbete mellan samhällets organ för konsumentpolitisk verksamhet och de handikappråd som är under tillskapande på länsnivå och på kommunal nivå.

SHIO avråder från uppbyggnad av någon regional och lokal organisation. Som tidigare anförts är det enligt SHIO:s uppfattning viktigt att i första hand utbygga Allmänna reklamationsnämnden med regional verksamhet.

De länsstyrelser som yttrat sig pekar genomgående på behovet av förstärkning av den regionala verksamheten. Detta allmänna krav på förstärkning framförs av många remissinstanser.

Sveriges hemkonsulenters förening menar att de av utredningen uppdagna riktlinjerna för konsumentarbetet kommer att innebära ökade krav på hemkonsulentkåren framförallt på det juridiska området men också på det utredningsmetodiska. Föreningen utgår från att hemkonsulenter i statlig och kommunal tjänst beredes möjlighet till erforderlig fortbildning.

Centerns kvinnoförbund erinrar om att förbundet tidigare framfört uppfattningen att hemkonsulenterna bör knytas till landstingen och inte till länsstyrelserna. Förbundet finner skälen för en sådan placering vara ännu starkare i dag, framför allt med tanke på att den rådgivande och upplysande verksamheten blir huvuduppgiften för konsulenterna.

Remissopinionen är splittrad beträffande synen på en lokal konsumentpolitisk organisation. Kommunerna motsätter sig genomgående ett kommunalt engagemang enligt de riktlinjer som utredningen anger. En allmän mening bland remissinstanserna är dock att det finns behov av en lokal verksamhet.

Konsumentinstitutet finner det väl motiverat, att konsumentverket såväl centralt som regionalt skall verka för ökade kommunala insatser på det konsumentpolitiska området enligt utredningens förslag. Institutet

anser dock att den önskade lokala verksamheten fordrar betydligt större ekonomiskt stöd än utredningen föreslagit.

Statens konsumentråd delar utredningens uppfattning beträffande frivilliga kommunala nämnder. Rådet framhåller dock att om en kommunal verksamhet ej kommit igång under en försöksperiod om exempelvis tre år, bör en författningsreglering övervägas. En lokal konsumentverksamhet skulle utgöra ett stöd för den sociala verksamheten och kunna förebygga uppkomsten av vissa sociala och ekonomiska problem som i dag belastar kommunerna. Även om konsumentfrågorna har en nära anknytning till de sociala nämndernas arbetsuppgifter är det rådets uppfattning att frågorna, åtminstone i ett inledningsskede tills erfarenheter vunnits, förs till en fristående nämnd.

Dessa synpunkter framförs även av *KF-LO-TCO*. Organisationerna konstaterar vidare att utredningen gör gällande att kommunerna av likställighets- och rättvisehänsyn är förhindrade att gynna särskilda partsintressen. Principiellt anser organisationerna att tesen om samhällets neutralitet i partskonflikter inte kan tillämpas i konsumentpolitiska sammanhang. Samhällets neutralitet mellan så ojämna storheter som konsument och producent skapar inte jämvikt eller "rättvisa" i någon mening mellan parterna utan kan i realiteten innebära ett stöd för den starkare. Organisationen anser att verksamheten i de kommunala konsumentnämnderna bör utformas på samma sätt som i de sociala nämnderna.

Folkpartiets kvinnoförbund, *ABF* och *Centerns kvinnoförbund* anser att behovet av kommunal verksamhet är så stort att nämnderna bör vara obligatoriska för kommunerna.

Utredningens förslag tillstyrks av bl. a. *Husmodersförbundet hem och samhälle*, *SACO*, *Kooperativa gillesförbundet* och *Sveriges industriförbund*.

Svenska kommunförbundet menar att det råder oklarhet om hur ansvarsfördelningen skall vara mellan å ena sidan konsumentnämnden och å andra sidan kommunens övriga organ. Någon svårighet att finna exempel, som visar att fältet inrymmer många incitament till kompetenskonflikter, föreligger inte. Särskilt gäller detta i de fall kommunen står som producent av varor och tjänster. Förbundet konstaterar vidare att de formella betingelserna för kommunalt engagemang inom konsumentområdet ägnas förhållandevis stort utrymme i betänkandet. Trots detta förblir flera grundläggande frågor om kommunernas behörighet otillräckligt belysta. Redogörelsen för erfarenheterna från försöksverksamheten med de sex lokala konsumentkommittéerna belyser dessa problem. Drygt 80 procent av ärendena utgörs av reklamationsfall. Enligt förbundets uppfattning är rådgivningsverksamhet och vägledning vid reklamationsvister önskvärd och ligger också inom nuvarande kompetensramar. Speciella lagstiftningsåtgärder är dock nödvändiga, om de

lokala konsumentorganen skall kunna biträda då reklamationssärendena övergår till att bli rättstvister.

Förbundet påpekar att erfarenheterna visar, att kommunerna av resursskäl måste inta en ytterst restriktiv hållning till nya uppgifter. Ett genomförande av det presenterade förslaget skulle sannolikt medföra en utbyggnad av förvaltningsorganisationen, såvida inte omprioriteringar kan göras.

Med hänsyn till det ansträngda ekonomiska läge kommunerna i dag befinner sig i anser styrelsen det därför vara anmärkningsvärt, att utredningen helt förbigått frågan om de kommunalekonomiska konsekvenserna. Förbundet understryker avslutningsvis starkt betydelsen av ökade samhällsinsatser för att tillvarata konsumenternas intressen. Frågan om att tillkänna särskilda konsumentnämnder bör enligt styrelsens mening övervägas i ett senare skede, där man bättre kan överblicka den lokala verksamhetens omfattning och inriktning.

Ytterligare utredning förordas också av *Sveriges grossistförbund och RRV*.

Flertalet kommuner som yttrat sig anför liknande synpunkter. I den mån kommunerna tillstyrker utredningens förslag förutsätter man att den kommunala verksamheten skall bekostas med statsbidrag. Denna uppfattning delas av flera andra instanser, bl. a. *Centerns kvinnoförbund*.

Stockholms kommun menar att ytterligare uppgifter för kommunerna på det konsumentpolitiska området bör ankomma på socialnämnderna, för Stockholms del alternativt hemkonsulenterna. Därvid bör statsbidrag utgå. Eventuella nya uppgifter bör dock självfallet vara helt frivilliga för kommunerna.

Flera instanser — bl. a. *kommerskollegium, NO, KO, Norrköpings och Kalmar kommun* — anser att den lokala verksamheten bör organiseras på samma sätt som de nuvarande lokala konsumentkommittéerna.

Konsumentverkets lokalisering

Beträffande konsumentverkets lokalisering anför *delegationen för lokalisering av statlig verksamhet* att den inte anser, med hänsyn till beskrivningen av uppgifter för det föreslagna verket som utredningen lämnar, att det är oundgängligen nödvändigt att förlägga verket till stockholmsområdet. Delegationen anser att valet av förläggningssort för det föreslagna konsumentverket inte bör bedömas isolerat utan i samband med att ställning tas till övriga föreslagna omlokaliseringar. Delegationen föreslår således att ortsvalet beträffande konsumentverket får anstå i avvaktan på delegationens slutrapport.

Statens konsumentråd och *Sveriges grossistförbund* delar utredningens uppfattning och påpekar att de flesta organ verket har kontakt med är förlagda till Stockholm.

Allmänna reklamationsnämnden

Med några undantag instämmer remissinstanserna i utredningens förslag beträffande allmänna reklamationsnämndens ställning.

Konsumentinstitutet anför dock att denna fråga bör övervägas av juridisk expertis med hänsyn till vad utredningen anför om problemen med allmänna reklamationsnämndens förvaltningsrättsliga ställning.

Även *KO* anmäler en från utredningen avvikande ståndpunkt. *KO* framhåller det nära samband som finns mellan allmänna reklamationsnämndens och konsumentombudsmannens verksamhet. Många anmälningar till *KO* från enskilda konsumenter innefattar såväl klagomål över inköpta varor eller utförda tjänster som anmärkning mot reklam och marknadsföring. Oftast beror detta på att konsumenten först efter förvärvet av varan eller tjänsten kunnat konstatera att marknadsföringen varit vilseledande eller eljest otillbörlig. Hos nämnden finns också många reklamationsärenden som ger anvisning om otillbörlig marknadsföring men där konsumenten inte haft intresse av eller vetskap om möjligheten att göra anmälan till *KO*. Vidare torde ett fortlöpande studium av vissa typer av ärenden hos nämnden kunna ge underlag för tillämpning av lagen om otillbörliga avtalsvillkor. Kompetensuppdelningen mellan *KO* och allmänna reklamationsnämnden är vidare svår att förstå för enskilda konsumenter. *KO* föreslår att i avvaktan på en mera permanent lösning beträffande handläggning av vardagslivets köptvister bör någon form av organisatoriskt samband mellan nämnden och *KO* övervägas. *Svenska journalistförbundet* intar en liknande ståndpunkt.

SHIO föreslår att regionala reklamationsnämnder inrättas. Denna uppfattning delas även av *Folkpartiets kvinnoförbund*.

Remissyttranden över bilbetänkandet

Remissinstanserna är i allmänhet positiva till konsumentutredningens förslag att konsumentverket får konsumentpolitiska uppgifter beträffande personbilar. *Marknadsrådet* menar att de föreslagna arbetsuppgifterna allmänt sett är väl ägnade att stärka konsumentupplysningen om bilar. Med hänsyn till bilismens stora samhällsekonomiska och konsumentpolitiska betydelse är det enligt *NO* naturligt, att ett blivande konsumentverk ägnar hithörande frågor speciell uppmärksamhet. Liknande synpunkter förs fram av flera remissinstanser.

Statens handikappråd anser det angeläget att allmänna åtgärder vidtas för att förbättra bilen och öka konsumenternas möjligheter att välja en ändamålsenlig bil. Vid genomförandet av utredningens förslag måste även beaktas de speciella behov som handikappade har.

I fråga om inriktningen av den framtida konsumentpolitiken på bilområdet anser *AB Svensk bilprovning* att information även i fortsättningen kommer att ha väsentlig betydelse. Enbart en förbättrad och mera hushållsanpassad upplysningsverksamhet är dock inte tillräcklig för att lösa förekommande problem. *MRF* tillstyrker förslagen om konsumentupplysning beträffande fordon och reparationer men menar att en del av förslagen inte synes ägnade att i någon avgörande mån bidra till att uppnå angiven målsättning.

Enligt *statens konsumentråd* och *TCO* präglas betänkandet inte i tillräcklig omfattning av det konsumentpolitiska synsätt som utredningen för fram i sitt huvudbetänkande. Motsatt uppfattning har *Sveriges köpmannaförbund*.

Sveriges bilindustri- och bilgrossistförening finner det angeläget att billeverantörer, bildetaljister och verkstäder blir representerade tillsammans med trafiksäkerhetsverket och *AB Svensk bilprovning* i de planeringsorgan och arbetsgrupper som måste etableras för att utveckla och verkställa de olika förslag som förts fram i betänkandet.

Samtliga remissinstanser, som tar upp utredningens förslag om hushållsekonomiska analyser som underlag för åtgärder på bilområdet, ansluter sig i stort till dessa. *Statens väg- och trafikinstitut* ser med tillfredsställelse att man skapar en kanal för att nyttiggöra erhållet erfarenhetsmaterial, som framkommer som resultat av dels institutets forskning och utvecklingsverksamhet, dels dess dokumentationscentral. *SPK* anser sig kunna bidra med åtskilligt material om priser och marginaler för bl. a. bilar, bildelar och bilreparationer.

Enligt *statens konsumentråd* bör analyser inriktas på att i påverkande syfte skapa underlag för överläggningar med såväl samhällsplanerare som bilproducenter och för förslag till lämpliga föreskrifter i sammanhanget. *LRF* menar att frågor rörande bilismen utgör en del av samhällets allmänna transportproblem och måste ses i ett större sammanhang än enbart ur hushållens synvinkel. *LO* anför liknande synpunkter.

Utredningens förslag om tekniska undersökningar angående personbilar hälsas övervägande med tillfredsställelse av de remissinstanser som uttalar sig häröver. *Statens trafiksäkerhetsverk* delar utredningens uppfattning om önskvärldheten av vidgad sådan undersökningsverksamhet. *Statens väg- och trafikinstitut* understryker betydelsen av den föreslagna inriktningen av åtgärderna. Institutet fäster uppmärksamheten på de fördelar det innebär att kombinera fältprov med simulering. Enligt *KO* är det sannolikt att konsumentverket kan nå de bästa resultaten om den egna verksamheten får komplettera undersök-

ningar och analyser, som utförs av andra organ i samhället. *Statens konsumentråd* anser utredningens förslag vara av stort värde för att få tillverkare att ytterligare beakta frågor om produktsäkerhet m. m. *Statens provningsanstalt* anför att erfarenheter från andra konsumentvaruområden har visat att provning verksamt bidrar till bättre produkter. *AB Svensk bilprovning* menar att det inte finns några principiella svårigheter att utvidga undersökningsverksamheten inom företaget. Enligt bolagets erfarenheter har undersökningar av angivet slag, utförda efter i förväg noggrant upprättade program och med användning av allmänt accepterade tekniskt-vetenskapliga metoder, en betydande genomslagskraft på producentsidan. Därigenom kan väsentliga produktförbättringar komma till stånd. *Sveriges bilindustri- och bilgrossistförening* anser det finns anledning att även systematiskt studera behovet av regelbundet kvalificerat underhåll för att konsumentens berättigade krav på bilens säkerhet, tillförlitlighet och livslängd skall tillgodoses.

KF-OK-Folksam instämmer i huvudsak i utredningens synpunkter beträffande tekniska undersökningar och problemanalyser. Bestämmelser om t. ex. typgodkännande av reservdelar och vissa tillbehör kan dock få en negativ effekt för konsumenten genom att priskonkurrens försvåras.

Remissinstanserna tillstyrker i stort eller lämnar utan erinran utredningens förslag om varudeklarationer och andra informationssystem för personbilar. *Statens trafiksäkerhetsverk* är berett att vid typbesiktningarna göra de undersökningar som fordras för en i möjligaste mån fullständig varudeklaration. *VDN* anser att betänkandet lämnar ett utmärkt underlag för att utveckla ett varudeklarationssystem bestående av bl. a. faktauppgifter och råd. *KO* anför emellertid att man så tidigt som möjligt bör pröva förutsättningarna för att på detta område helt eller delvis genomföra obligatoriska varudeklarationer. Liknande synpunkter lämnas av *KF-OK-Folksam*, *KAK*, *MHF*, *M* och *TCO*.

Styrelsen för teknisk utveckling anser att trafiksäkerhetsverket, som har erforderlig expertis, bör ställa upp konsumentkrav på fordonen och kontrollera att kraven uppfylls av produkterna. Nära samarbete bör ske med konsumentverket.

Utredningens förslag att begagnade bilar skall besiktigas i samband med överlåtelse tillstyrks i huvudsak av rikspolisstyrelsen, *KO*, styrelsen för teknisk utveckling, *AB Svensk bilprovning*, *KF-OK-Folksam*, *Sveriges grossistförbund-Sveriges industriförbund*, *LRF*, *korrosionsinstitutet*, *KAK*, *MHF*, *TCO* och *LO*. Rikspolisstyrelsen menar att skyldigheten också bör gälla bilar yngre än två år och även omfatta andra motorfordon. *AB Svensk bilprovning* anser det angeläget att åstadkomma ett ökat konsumentskydd vid försäljning av begagnade bilar. Den föreslagna besiktningsskyldigheten

medför behov av att förstärka AB Svensk bilprovningens resurser och kan genomföras tidigast från den 1 januari 1974.

Några remissinstanser förordar dessutom att ytterligare åtgärder bör övervägas, t. ex. att ett system för konditionsbesiktning så småningom kommer till stånd eller att vägtrafikförordningen kompletteras med en bestämmelse om påföljd för den som säljer en bil som inte är trafik-säker. *LO* föreslår bl. a. att man inför obligatorisk konditionsbesiktning samtidigt med den föreslagna kontrollbesiktningen.

Flera remissinstanser ställer sig tveksamma till förslaget eller anser att det inte är tillräckligt för att förbättra förhållandena. Synpunkter av detta slag förs fram av *statens trafiksäkerhetsverk*, *kommerskollegium*, *marknadsrådet*, *NO*, *SPK*, *statens konsumentråd*, *SHIO*, *Svenska företagens riksförbund* och *M*.

Statens konsumentråd anför därjämte att det finns en del frågor kring själva köpet av begagnade bilar som utredningen inte alls behandlar. Rådet föreslår bl. a. att man närmare utreder, vilka åtgärder som kan vidtas, för att förhindra att den organiserade bilhandeln säljer begagnade bilar i otillfredsställande skick via mindre ansvarskännande bilföretag till konsumenten. Ett medel att åstadkomma förbättrade förhållanden inom bilbranschen är att införa ett system med säkerhet som liknar det som finns inom sällskapsreseområdet för att trygga konsumenternas ställning. *M* anför liknande synpunkter samt föreslår bl. a. att man för försäljning av begagnade bilar inför bestämmelser om en karenstid och/eller körsträcka, inom vilken köparen kan förvissa sig om att den köpta bilen är trafiksäker. Visar den sig inte vara trafiksäker skall köparen äga häva köpet.

Bilregisternämnden anser det nödvändigt att lösa frågorna om vad som händer om besiktningsskyldigheten inte uppfylls samt hur det administrativa handläggandet skall ske, innan något principiellt beslut fattas om det föreslagna systemet. *Sveriges bilindustri- och bilgrossist-förening* är inte beredd att i detta skede tillstyrka förslaget. Innan föreskrifter utfärdas om obligatorisk kontrollbesiktning vid ägarbyte bör de från konsumentens synpunkt utomordentligt väsentliga frågorna om de civilrättsliga konsekvenserna klarläggas.

MRF avstyrker bestämt förslaget om besiktning vid överlåtelse av bil. Om det genomförs kan mindre nogräknad bilhandel komma att avstå från att rusta upp bilen i trafiksäkerhets- och konditions-hänseende före försäljning. *MAF* hänvisar till *MRF*:s yttrande men anför att om besiktningsskyldighet införs man bör noga utreda hur mycket personal, som behöver tillföras AB Svensk bilprovning.

Utredningens förslag till åtgärder för att på kort sikt förbättra konsumentskyddet vid bilreparationer, biträds i stort av de remissinstanser, som uttalar sig häröver. Flera anser emellertid att även andra åtgärder är erforderliga.

Utredningens ställningstagande att inte föreslå något särskilt system för kontroll av bilverkstäder med motivering att det kan försvåra nyetablering och hindra mindre verkstäder i näringsutövningen delas av *kommerskollegium, marknadsrådet, NO, SPK, AB Svensk bilprovning, Sveriges grossistförbund-Sveriges industriförbund* och *M. Marknadsrådet* understryker att det från konkurrenssynpunkt torde vara angeläget att undvika auktorisation av verkstäder. *SPK* delar visserligen utredningens uppfattning men anser sig inte kunna ta ställning i frågan enbart mot bakgrund av det material och de överväganden som utredningen redovisar. Förhållandena i Norge, där ett kontrollsystem tillämpats sedan lång tid, bör studeras mera ingående.

Synpunkter till förmån för någon form av kontrollsystem eller krav på att närmare utreda denna fråga förs fram av *rikspolisstyrelsen, statens trafiksäkerhetsverk, KO, statens konsumentråd, SIFU, statens provningsanstalt, statens handikappråd, KF-OK-Folksam, SHIO, LRF, korrosionsinstitutet, MAF, MRF, Sveriges bilindustri- och bilgrossistförening, KAK, TCO, LO* och *Svenska transportarbetareförbundet*.

KO anser att man snarast bör införa ett system med stickprovvis inspektion av reparationsarbeten och reparationsräkningar liknande det av utredningen skisserade. Enligt *SIFU* talar starka skäl för att försöksvis införa ett frivilligt system, där även delauktorisering kan förekomma. *KF-OK-Folksam* finner det av utredningen framlagda materialet otillräckligt för ett definitivt ställningstagande i dessa frågor och förordar att konsumentverket närmare utreder bilreparationsverksamheten. *Korrosionsinstitutet* understryker betydelsen av att normera förfarandet vid fullgod rostskyddsbehandling samt att auktorisera företag, som utför sådan behandling. *MAF* avser att verka för både kvantitativt och kvalitativt förbättrade utbildningsmöjligheter. Förbundet kan inte förstå hur utredningen kommit till slutsatsen att ett licenssystem kan försvåra från konsumentens synpunkt önskvärda nyetableringar och förordar att det uppdras åt yrkesinspektionen att kontrollera bilverkstäder. Enligt *MRF* erfordras viss kontrollverksamhet för att säkerställa konkurrens på lika villkor. Förbundet finner det anmärkningsvärt att utredningen åberopar näringsfriheten som ett avgörande argument mot någon form av kontroll och anser att frågan bör utredas ytterligare. *MRF* föreslår en reglering som liknar den s. k. avbetalningsöverenskommelsen inom bilhandeln. *TCO* anser att konsumenterna har grundad anledning att kräva kontroll av bilverkstäder. Den kan utföras av trafiksäkerhetsverket tillsammans med *SPK* och konsumentverket. *LO* kan inte nu uttala någon mening om hur ett offentligt besöks- och kontrollsystem skall utformas. Enligt *LO* bör ett licenssystem grundas på de rättsregler på arbetarskyddsområdet som syftar till att skapa en bättre arbetsmiljö och därmed på sikt ett bättre konsumentskydd.

Departementschefen

Inledning

Under senare år har konsumenternas roll och ställning i marknadsökonomi fått en framträdande plats i den politiska debatten. Därvid har krav rests på offentliga åtgärder för att stärka konsumenternas ställning. Begreppet konsumentpolitik har fått utgöra en sammanfattande benämning på samhällets insatser i syfte att tillvarata konsumenternas intressen. Statsmakterna har vidtagit en rad konsumentpolitiska åtgärder.

Bland dessa kan först nämnas den verksamhet, som bedrivs av NO och marknadsrådet och som har till syfte att motverka skadlig verkan av konkurrensbegränsning inom näringslivet eller med andra ord att främja en effektiv konkurrens. En viktig roll har anförtrotts SPK, som utreder pris- och konkurrensförhållandena samt bedriver en löpande prisövervakning och upplysningsverksamhet.

I sammanhanget kan nämnas vissa utredningar som behandlar frågor om distributionssystemet och dess service till konsumenterna. Distributionsutredningen har till uppgift att överväga de frågor som aktualiseras av handelns strukturutveckling och som har betydelse för konsumenterna. Butiksetableringsutredningen undersöker etableringsfrågor som har samband med kommunernas bebyggelse- och butiksplanering. Glesbygdsutredningen föreslår i ett delbetänkande (SOU 1971: 13) olika åtgärder för att vidmakthålla och förbättra försörjningen med kommersiell service i glesbygdsområden.

Andra statliga insatser syftar till att genom lagstiftning förstärka konsumentskyddet i viktiga hänseenden. Främst kan nämnas lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring och lagen (1971: 112) om otillbörliga avtalsvillkor. Tillämpningen av dessa lagar ankommer på KO och marknadsrådet.

Reklamutredningen, som nyligen avlämnat ett delbetänkande (SOU 1972: 6) om beskattning av reklam, överväger reklamens roll i samhället. Uredningen har även tagit upp frågan om vilka krav som från informationssynpunkt kan ställas på reklamen. I detta sammanhang kan även nämnas att utredningen om enhetlig reglering i grundlag av yttrandefrihet i massmedier bl. a. undersöker möjligheterna att genomföra sådana begränsningar i den kommersiella reklamen som kan motiveras med omsorg om folkhälsan eller andra lika viktiga skäl.

Sedan den 1 juli 1971 gäller en ny lag (1971: 238) om hemförsäljning m. m. Den innebär att konsumenten har rätt att under vissa förutsättningar frånträda ett köpeavtal inom en vecka ("ångerveckan").

De köplagssakkunniga behandlar f. n. frågan om att införa tvingande civilrättsliga regler till konsumenternas skydd i en särskild konsu-

mentköplag. Utredningen kommer bl. a. att ta upp olika frågor om vilka rättigheter konsumenterna bör ha då varan är behäftad med fel. En viktig fråga i detta sammanhang är formerna för prövning av tvister i samband med köp och tillhandahållande av varor. När det gäller reklamationstvister är allmänna reklamationsnämndens verksamhet av stor betydelse. Nämnden har på försök inrättats av konsumentrådet. Inom justitiedepartementet pågår arbete med ett förslag om ett förenklat rättegångsförfarande vid tvister om mindre värden. Förslaget syftar till att ytterligare förbättra rättsskyddet, främst för konsumenterna.

Inom kreditköpkommittén utreds den rättsliga regleringen av avbetalningsköp och andra former av konsumtionskredit. Kreditköpkommittén har därvid att i första hand beakta konsumenternas intressen.

Resegarantiutredningen föreslår i betänkandet (Ds H 1972: 1) Ny resegarantilag att den nuvarande tidsbegränsade lagen görs permanent och att skyddet för sällskapsresenärer utvidgas.

Fr. o. m. år 1972 gäller en ny livsmedelslag (1971: 511) med grundläggande bestämmelser om livsmedels beskaffenhet, hantering, märkning och saluhållande. Lagens väsentliga syfte är att på olika sätt tillgodose konsumenternas intressen. Livsmedelsverket svarar för lagens tillämpning.

Slutligen kan nämnas sådana konsumentpolitiska åtgärder som har till huvudsakligt syfte att sprida upplysning om egenskaperna hos olika varor och tjänster på grundval av vad som kommer fram genom undersöknings- och provningsverksamhet.

Flera institutioner arbetar med hithörande frågor. Konsumentinstitutet verkar för att arbetsförhållanden i enskilda hem och kollektiva hushåll rationaliseras samt att produktion och konsumtion inriktas på goda och ändamålsenliga konsumentvaror. Statens konsumentråd följer konsumentforskning och konsumentupplysning samt stöder och organiserar frivilligt samarbete mellan forskningsintressenter. Vidare främjar rådet initiativ till forskning och upplysning som är till nytta för konsumenterna. Rådet bedriver också egen verksamhet i samma syfte. VDN verkar med statligt stöd för användning av upplysande varudeklarerationer.

Som ett viktigt komplement till den nu berörda upplysningsverksamheten bör nämnas den del av SPK:s utrednings- och informationsverksamhet som rör konsumentpriser.

Konsumentpolitikens inriktning

Konsumentpolitiken måste utgå från en viss uppfattning om individernas roll och ställning i ekonomin. Under de senaste decennierna har flera faktorer i grunden förändrat medborgarnas levnadsförhål-

landen. Några karakteristiska drag i vårt nuvarande ekonomiska system har särskild betydelse för konsumenternas situation.

Konsumenterna ställs i dag inför ett mycket stort utbud av varor och tjänster. Detta består av hundratusentals olika produkter och produktvarianter. Detta utbud förändras mycket snabbt. Nya eller i olika avseenden ändrade produkter introduceras ständigt på marknaden, samtidigt som gamla försvinner. De nya produkterna kännetecknas ofta av en ökad förädlingsgrad, vilket betyder att allt mer av hushållens arbete övertas av industriell eller liknande verksamhet.

Den här antydda utvecklingen har från många synpunkter varit av stort värde för konsumenterna. Den är ett uttryck för att den materiella nöd som utmärkte gårdagens samhälle i stor utsträckning har försvunnit. Konsumenterna har möjlighet att välja bland ett mycket varierande utbud av produkter. Det förhållandet att hushållen numera kan köpa allt mer av hel- eller halvfabrikat har vidare varit en orsak till att båda makarna nu kan förvärvsarbeta utanför hemmet.

Den ekonomiska miljö, där denna utveckling försiggår, är vad som brukar benämnas en marknadsekonomi. Enligt den ekonomiska teorin fungerar detta system så, att utbudet på marknaden visserligen initieras av producenterna men att det är konsumenternas fria val, som avgör utbudets innehåll och sammansättning. En grundläggande förutsättning för att marknadsekonomi skall fungera på det sätt som avses är att konsumenterna har full överblick över och är orienterade om de olika utbudens reella innebörd och inbördes värde samt handlar rationellt på grundval av dessa kunskaper.

Uppenbart är att påtagliga brister föreligger i dessa hänseenden. Konsumentens möjligheter att överblicka utbudet och värdera olika alternativ är nämligen begränsade. Det torde exempelvis vara svårt för en enskild konsument att bedöma nyttan av att skaffa maskinell utrustning till hushållsarbetet eller av att utföra vissa uppgifter själv i jämförelse med att köpa tjänster utifrån. Dessutom påverkas konsumenten i sin valsituation av företagets reklam, som ofta brister i fråga om informativt innehåll.

Värdet av det ökande utbudet är inte entydigt från konsumentsynpunkt. Visserligen har konsumenterna numera rika möjligheter att tillfredsställa långt mer än sina primära behov. Men det är inte givet att utbudet på marknaden avspeglar den sammansättning av levnadsstandarden, som skulle bli resultatet av ett från producentintressen fritt och självständig val, grundat på konsumenternas bedömning av hur denna standard på något längre sikt bör vara för att leda till största möjliga behovstillfredsställelse. Marknaden förmår med andra ord inte att registrera konsumenternas önskemål och bedömningar på annat sätt än genom ett konstaterande i efterhand om en viss produkt köps eller ej. Introduktionen av en ny produkt har i många fall föregåtts av stora

investeringar i produktion och marknadsföring, vilket i sin tur leder till att ett s. k. köpmotstånd möts med ytterligare ansträngningar att bryta ner detta motstånd, dvs. att övertyga konsumenterna om att produkten svarar mot deras behov. Det kan därför hävdas att behov ofta uppstår eller skapas genom produktutveckling eller produktförnyelse och att konsumenterna inte getts möjlighet att avväga dessa behov mot andra.

Samtidigt kan produktförnyelsen eller produktförändringen innebära att vissa produkter inte längre tillhandahålls, därför att de inte längre efterfrågas i tillräckligt stor skala eller därför att lönsamheten av de nytillkommande produkterna bedöms vara större. Detta gäller för såväl varor som tjänster.

Vad jag nu sagt kan innebära att en del av våra produktionsresurser används till sådant som endast marginellt eller inte alls ökar människornas välfärd. Den privata konsumtionen ökar visserligen ständigt, men det är inte därmed givet, att konsumenterna upplever en i varje avseende motsvarande standardstegring.

En annan sida av marknadsekonomi är att den kan sägas innebära visst slöseri med tillgångar i såväl producent- som konsumentledet genom att åtskilliga produkter utvecklas och saluförs utan framgång eller med uppenbara brister från konsumentens synpunkt. Konkurrensen mellan företagen på marknaden resulterar i många fall också i till synes meningslösa produktskillnader.

De brister och svagheter som från konsumenternas synpunkt otvivelaktigt vidlåder marknadsekonomi får emellertid inte undanskymma det faktum, att detta system för organisation av produktion och konsumtion ändå innebär stora fördelar för konsumenterna i fråga om effektivitet och valfrihet. Konsumentpolitikens uppgifter bör därför utformas mot bakgrund av att den skall bedrivas i ett marknadssystem, där besluten om produkter, priser och konsumtionsval fattas av ett stort antal individer och under starkt skiftande förutsättningar. Inte minst bestäms konsumentpolitikens uppgifter av det förhållandet, att vår ekonomi är öppen gentemot utlandet. Ungefär en fjärdedel av den totala förbrukningen i vårt land består av utifrån köpta produkter.

Jag har tidigare angett några av de sammanhang där konsumenternas möjligheter att styra utvecklingen allvarligt begränsas under rådande förhållanden. En självklar utgångspunkt för politiken är att konsumenterna i många sammanhang har en svag ställning i förhållande till producenter, distributörer och marknadsförare.

Härtill kommer, att den enskilde konsumenten som part i köp- och avtalsförhållanden i många situationer behöver samhällets stöd för att hävda sin rätt och skyddas mot otillbörliga affärsmetoder och andra liknande företeelser av skilda slag. Ofta krävs lagstiftning för att få till

stånd ett bättre konsumentskydd. Jag har i det föregående lämnat exempel på att samhället gripit in med sådan lagstiftning.

Målet för den del av konsumentpolitiken som jag här avser att behandla är att stödja konsumenterna och förbättra deras ställning på marknaden. I första hand kan detta ske genom att hushållens möjlighet att planera den egna verksamheten förbättras. Detta kan ske bl. a. genom att hushållen förses med bättre information om marknadens utbud och om olika sätt att tillgodose de egna behoven. Det är också viktigt att informationsflödet i den andra riktningen, nämligen från konsumenterna till producenterna, utökas och förbättras så att produktionen påverkas på ett sätt som innebär en bättre anpassning till konsumenternas behov. Samtidigt bör större krav ställas på producentsidans egen informationsverksamhet och underlaget för producentsidans beslut om urval, utveckling och marknadsföring av produkter.

Betydelsefulla insatser för konsumenterna har gjorts bl. a. av de myndigheter, som f. n. verkar på det konsumentpolitiska området, och av konsumentkooperationen. Den verksamhet som samhället bedriver på detta område bör emellertid på grundval av de allmänna riktlinjer, som nyss angetts, byggas ut och förnyas. Behovet av en aktiv konsumentpolitik omfattar i hög grad de konsumenter som från olika synpunkter har sämre resurser än flertalet. Sålunda har låginkomstutredningen visat att stora grupper människor är ekonomiskt, socialt och utbildningsmässigt svaga. Det kan antas, att dessa människor också har svårt att hävda sig som köpare, bl. a. på grund av att de inte förmår tillgodogöra sig det stöd som samhället ger konsumenterna. Även sådana grupper som invandrare och handikappade kan ha svårt att få sina behov tillgodosedda. Konsumentpolitiken bör därför i högre grad än f. n. inriktas på att tillvarata dessa svaga gruppers intressen.

I det följande kommer jag att ange några huvuddrag i den framtida konsumentpolitiken. Jag kommer därvid att använda vissa begrepp som torde kräva en närmare precisering. Tidigare har begreppen forskning och upplysning använts för den verksamhet som bedrivs av konsumentinstitutet och konsumentrådet. Benämningarna utredning och information är emellertid vidare och täcker därför bättre den kommande inriktningen. Det är sålunda inte fråga främst om forskning utan om utrednings- och undersökningsverksamhet över huvud taget beträffande konsumenternas resursutnyttjande. Genom att införa begreppet information markeras, att det inte bara gäller den hittillsvarande upplysningen till konsumenter utan även information till producenter och distributörer, i utbildningssammanhang m. m. Med begreppet producenter avser jag slutligen de företag och institutioner, både enskilda och offentliga, som svarar för utbudet av varor och tjänster på marknaden. Häri inbegrips således även marknadsförare och distributörer.

För att den av utredningen föreslagna konsumentpolitiken skall kunna förverkligas föreslås att verksamheten ges en bred inriktning. Frågor om konsumenternas köp och användning av varor och tjänster berör endast en begränsad del av konsumentpolitiken. Konsumenternas val mellan olika varianter av en viss produkt kan enligt utredningen i viss mån betraktas som ett sista förhållandevis okomplicerat steg i en invecklad beslutsprocess. Andra beslutsituationer kan ställa konsumenterna inför svårare och mera betydelsefulla avgöranden. Konsumentpolitiken måste därför utgå från konsumenternas hela situation. Utredningen anser att konsumentpolitiken måste utgå från hur hushållen fungerar i samspel med andra enheter i samhällsekonomin. Ett konsumentpolitiskt problem föreligger när konsumenternas faktiska situation inte medger en godtagbar uppfyllelse av de mål som gäller för samhällsarbetet.

Remissinstanserna ställer sig i allmänhet bakom tanken på att konsumentpolitiken i större utsträckning skall inriktas på konsumenternas mera övergripande beslutsituationer. Däremot anmäler flera instanser tvetsamhet till att låta begreppet konsumentpolitik omspänna så stor del av samhällsproblemen som utredningen avser.

För egen del anser jag att det ligger i linje med målen för konsumentpolitiken att verksamheten i större utsträckning än f. n. inriktas mot hushållens större planeringsfrågor. En sådan inriktning behöver emellertid inte innebära att konsumenternas behov av stöd vid val mellan olika produkter eftersätts. Detta sammanhänger med inriktningen av informationsverksamheten, som jag återkommer till i det följande.

Beträffande avgränsningen av det konsumentpolitiska området ställer jag mig i likhet med flera remissinstanser avvisande till att hänföra alla samhällsproblem, där en godtagbar måluppfyllelse inte föreligger, till konsumentpolitiken. I och för sig är detta en terminologisk fråga. Det avgörande är, som flera remissinstanser påpekar, hur de konsumentpolitiska organens verksamhet inriktas. Den terminologiska frågan har emellertid en viss betydelse. En alltför vidlyftig definition av konsumentpolitiken kan skapa förvirring i den politiska debatten.

Att förverkliga de mål som uppställts för samhällsarbetet kräver insatser inom skilda områden. Konsumentpolitiken är ett av dessa områden. Begreppet konsumentpolitik bör avse de problem som sammanhänger med konsumenternas köp och användning av varor och tjänster, som bjuds ut på den privata marknaden eller på marknader som arbetar enligt likartade principer. En sådan avgränsning hindrar inte att man kan lägga konsumentpolitiska aspekter på många andra samhällsproblem, men dessa aspekter bör bedömas inom resp. sektor av den offentliga verksamheten. Att beteckna exempelvis miljövård och regio-

nalpolitik som konsumentpolitiska frågor skulle emellertid medföra begreppsförvirring.

Den breda inriktningen av konsumentpolitiken som utredningen förespråkar kommer särskilt till uttryck i den verksamhet som givits benämningen hushållsekonomiska undersökningar. Utgångspunkten för dessa är utredningens uppfattning, att konsumentpolitiken måste utgå från en bred analys av konsumenternas hela situation. Utredningen anför att man måste analysera hushållens roll och problem i den samhällsekonomiska produktionskedjan med hushållen som infallsvinkel. Utredningen anser att det i stor utsträckning saknas metoder för att göra sådana undersökningar. De systemanalytiska metoder som används inom de ekonomiska vetenskaperna anvisas som en möjlig metod.

Remissinstanserna motsätter sig i allmänhet inte att hushållsekonomiska undersökningar blir en utgångspunkt för det konsumentpolitiska arbetet. Några instanser tillmäter undersökningar av detta slag stor betydelse.

Enligt min uppfattning är det självklart att utgångspunkten för konsumentpolitiken måste vara kunskap om konsumenternas faktiska situation. Att på olika sätt inhämta sådan kunskap samt att aktivt försöka fånga upp konsumentproblem bl. a. genom en lokal konsumentpolitisk verksamhet ser jag som en naturlig utgångspunkt för konsumentpolitiken. Begreppet hushållsekonomiska undersökningar kan emellertid avse olika typer av utredningar. Begreppet kan för det första avse sådana undersökningar som syftar till att utröna hushållens sätt att fylla olika funktioner. Sådana utredningar har i en del sammanhang benämnts hushållsvaneundersökningar. För det andra kan begreppet stå för sådana beräkningar som syftar till att klarlägga den hushållsekonomiska nyttan av olika varor och tjänster. Slutligen kan avses mera grundläggande forskning om hushållens roll och situation i samhällsekonomin. Konsumentutredningen lägger uppenbarligen huvudvikten vid den sistnämnda typen av undersökningar.

Hushållsvaneundersökningar och olika former av nyttokalkyler är enligt min mening naturliga led i det konsumentpolitiska arbetet. Hushållsvaneundersökningar bör spela en väsentlig roll för att kartlägga konsumenternas problem. Vidare bör i ökad utsträckning beräkningar göras av den hushållsekonomiska nyttan av olika varor och tjänster. Båda dessa slag av utredningar ligger väl i linje med den inriktning mot mera övergripande frågor som jag förordat i det föregående. Vad slutligen gäller den mera grundläggande analysen av hushållens situation dclar jag utredningens och flera remissinstansers bedömning att sådan verksamhet i stor utsträckning måste komma att avse metodutvecklingsarbete av forskningskaraktär. Därför anser jag det inte tillrådligt att nu göra det konsumentpolitiska arbetet berocnde av sådana analyser, för vilka det ännu inte finns tillfredsställande metoder. Det är emellertid ett konsument-

politiskt, liksom ett allmänpolitiskt intresse att sådana metoder utvecklas. Forskning med sådan inriktning bör därför stödjas inom ramen för konsumentpolitiken.

Utredningen anför att en bedömning av konsumentproblemen måste utgå från en uppfattning om konsumenternas behov. Härvid åsyftas en normativ behovsbedömning. Behoven är således enligt utredningens uppfattning inte identiska med konsumenternas anspråk eller efterfrågan av olika produkter. Som exempel på detta förhållande anför utredningen att många konsumenter har ett kosthåll som inte fyller rimliga krav på näringsriktighet. Det understryks av utredningen att den angivna skillnaden mellan behov och anspråk endast avser problemanalysen. Avsikten anges inte vara att beröva konsumenterna deras valfrihet.

Det är främst de remissinstanser som på något sätt representerar producenterna som haft synpunkter på utredningens överväganden i denna del. I allmänhet ställer sig dessa instanser kritiska till utredningens uttalanden. De menar att konsumentpolitiken bör utgå från konsumenternas subjektiva behov. Undantagen härifrån bör avse rena säkerhetsfrågor.

Jag har tidigare anförts att målet för konsumentpolitiken bl. a. är att stödja konsumenterna och därmed tillvarata deras intressen. Jag har också anförts att konsumentpolitiken bör inriktas på att fånga upp och analysera konsumenternas problem. Vid denna analys måste självfallet en bedömning göras av vad som är i konsumenternas intresse eller annorlunda uttryckt vad som är konsumenternas behov. Vidare påpekade jag vissa brister i marknadsekonomin sätt att fungera. Härav följer att konsumentpolitiken inte kan arbeta under förutsättningen att konsumenternas behov är identiska med den efterfrågan som kan registreras på en från många synpunkter ofullständig marknad. Analysen av konsumenternas problem och förslag till åtgärder måste således i allmänhet innefatta en normativ bedömning av behoven.

Det är inte svårt att finna exempel på hur man inom konsumentpolitiken gjort normativa bedömningar av medborgarnas behov. De riktvärden för en näringsriktig kost, som används i kostupplysning, innebär en behovsbedömning. Samma slag av bedömningar förekommer också vid varuprovningar. Även de krav VDN ställer för att tillåta varudeklaration av flytvästar innebär en normativ behovsbedömning. Det kan naturligtvis hävdas att sådana bedömningar påverkar producenterna och därmed i viss mening begränsar konsumenternas valfrihet. Av de exempel jag nyss lämnade torde dock framgå, att denna begränsning är av den karaktären att konsumenterna knappast kan uppleva den som minskad valfrihet utan snarare som en ökad möjlighet att undvika olämpliga produkter. Denna typ av bedömningar kommer även framdeles att vara ett naturligt led i det konsumentpolitiska arbetet. Det bör emellertid understrykas att en bedömning av behoven även måste inne-

fatta en bedömning av de kostnader som blir följden av olika krav på produkters utförande m. m.

Utredningen framhåller att det blir nödvändigt i det konsumentpolitiska arbetet att använda andra medel än upplysning och att inrikta informationsverksamheten på andra målgrupper än konsumenterna. Jag vill först ta upp frågan om information till producenterna.

Mot bakgrund av uppfattningen att konsumenternas köpval har en begränsad betydelse för företagens produktutveckling ser utredningen det som en huvuduppgift för konsumentpolitiken att i samråd med producenterna försöka finna vägar för att nå en bättre konsumentanpassning av producenternas politik. Utredningen understryker att samarbetet inte skall bygga på någon direktiv rätt för de konsumentpolitiska organen. Någon invändning mot tanken att den konsumentpolitiska verksamheten skall innefatta samarbete med producentsidan har inte kommit fram vid remissbehandlingen.

Det kan i anslutning här till framhållas, att redan de nuvarande konsumentorganens verksamhet har påverkat producenterna. Jag vill erinra om konsumentinstitutets provningar av olika hushållskapitalvaror. Denna verksamhet har, vilket visats i flera sammanhang, haft en direkt producentpåverkande effekt. Ett annat exempel utgör den färgteveundersökning som utfördes år 1970. Den genomfördes så att apparaterna kunde förbättras omedelbart. Det samarbete med producenterna, som utredningen uttalar sig för, kan således ses som en fortsättning av det sätt att arbeta som de konsumentpolitiska organen f. n. använder. Jag ansluter mig till utredningens bedömning att en sådan producentpåverkan i många fall är ett effektivare konsumentpolitiskt medel än traditionell konsumentupplysning. Detta hänger samman med konsumenternas begränsade möjligheter att genom sitt konsumtionsval påverka företagets produktutveckling. Det kan i många fall vara rationellt att de konsumentpolitiska organen vänder sig direkt till producenterna för att åstadkomma förbättringar av olika förhållanden. Ett sådant samarbete bör vara till fördel även för producenterna. Konsumentorganen kommer att ha värdefull kunskap om såväl konsumenternas förhållanden som olika produkters egenskaper. Producenterna kommer genom samarbete med konsumentorganen att få tillgång till denna kunskap.

Några remissinstanser har förordat att de konsumentpolitiska organen skall utrustas med särskilda påtryckningsmedel för att kunna påverka producenterna. KF-LO-TCO föreslår sålunda att producentpåverkan bör ske i samma former som används när samhället ingriper enligt konkurrensbegränsningslagen. Enligt min uppfattning är det naturligt att i första hand försöka åstadkomma resultat genom ett frivilligt samarbete med producenterna i obundna former. Först om det inte visar sig möjligt att på detta sätt tillvarata väsentliga konsumentintressen bör andra former övervägas. F. n. saknas också underlag för att bedöma i vilka

frågor det kan vara aktuellt att närmare fastställa formerna för samverkan med producentsidan.

Beträffande informationen till konsumenterna anför utredningen att upplysningsverksamheten bör inriktas på hushållens större planeringsfrågor. Information om olika produktvarianter bör i ökad utsträckning lämnas genom varudeklarationer. Utredningen föreslår att varudeklarationerna förbättras i olika avseenden. I fråga om deklarationernas innehåll förordas, att bruksegenskaper skjuts i förgrunden. Utredningen fäster stor vikt vid utbildning i konsumentkunskap. Vidare anses att ett syfte med informationen bör vara att skapa debatt i konsumentpolitiska frågor.

Remissinstanserna ställer sig i allmänhet bakom utredningens förslag angående informationsverksamhetens inriktning. Några remissinstanser är dock tveksamma till tanken att prioritera varudeklarationsförfarandet framför konsumentupplysning i andra former. Några instanser menar, att dessa olika sätt att informera konsumenterna inte kan ersätta varandra. Vidare pekas på svårigheterna att åstadkomma bruksorienterade varudeklarationer. Ingen instans förnekar dock att varudeklarationerna är ett viktigt konsumentpolitiskt medel som bör vidareutvecklas. Flera instanser framhåller i likhet med utredningen vikten av utbildning.

Innan jag övergår till att redovisa min syn på hithörande frågor vill jag erinra om att jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat en sakkunnig med uppgift att utreda vissa principfrågor i samband med varudeklarationer. Dessa frågor rör dels konsekvenserna av ett obligatoriskt varudeklarationsförfarande för vissa varugrupper, dels förutsättningarna för att uppställa grundkrav som villkor för att tillåta varudeklaration. Vid min anmälan av denna fråga för Kungl. Maj:t anförde jag även, att en särskild arbetsgrupp med representanter för statens konsumentråd och VDN har påbörjat ett utvecklingsarbete, som syftar till att göra varudeklarationerna bättre anpassade till konsumenternas behov av information om varornas egenskaper från användningssynpunkt. Jag förutskickade vidare att jag skulle komma att föreslå inrättandet av ett konsumentverk, som skulle överta uppgifterna att vidareutveckla varudeklarationsverksamheten.

För egen del anser jag utredningens förslag beträffande informationsverksamheten ligga väl i linje med vad jag tidigare förordat om konsumentpolitikens inriktning. En sådan inriktning behöver inte innebära, att konsumenternas behov av information vid val mellan olika produkter eftersätts. Huvudprincipen härvidlag bör vara att det skall åligga företagen att lämna sådan information. Härvid erbjuder varudeklarationsförfarandet en möjlighet som ligger nära till hands. Varudeklarationer har från konsumentsynpunkt bl. a. fördelen av att vara tillgängliga vid köptillfället. I den hittillsvarande varudeklarationsverksamheten har det emellertid varit svårt att tillräckligt snabbt

få fram deklARATIONER som varit anpassade efter konsumenternas behov av information och att sprida användningen av sådana deklARATIONER. Det utredningsarbete som jag tidigare hänvisade till är därför av väsentlig betydelse. Det kommer framgent att vara en viktig uppgift inom konsumentpolitiken att utveckla varudeklarationssystemet och att verka för att varudeklARATIONER kommer till användning i mera vidsträckt omfattning.

Jag delar vidare utredningens och flera remissinstansers bedömning av utbildningens betydelse. Det torde vara ett på sikt effektivt konsumentpolitiskt medel att genom olika former av utbildning medverka till att konsumenterna blir bättre i stånd att bedöma och tillgodose de egna behoven. En konstruktiv debatt om konsumentproblemen anser jag vidare vara en förutsättning för att konsumentpolitiken skall kunna vidareutvecklas. Det utredningsmaterial som tas fram i det konsumentpolitiska arbetet bör kunna användas som underlag för en sådan debatt.

Konsumentverkets uppgifter och ställning

Konsumentutredningen föreslår att konsumentpolitiken i central instans huvudsakligen skall handhas av ett konsumentverk. Samtidigt föreslås att verksamheten vid konsumentinstitutet, konsumentrådet och VDN upphör. Beträffande SPK anför utredningen, att denna myndighet med hänsyn till sina speciella arbetsuppgifter bör bibehållas i sin fristående form.

Remissinstanserna ställer sig med få undantag bakom tanken på att inrätta ett konsumentverk enligt utredningens förslag. Några instanser anför dock att åtminstone delar av den verksamhet som bedrivs vid SPK bör ingå i konsumentverket.

För egen del tillstyrker jag utredningens förslag om att inrätta ett konsumentverk. Därigenom uppnås bättre möjligheter att effektivisera den nuvarande verksamheten och att vidareutveckla det konsumentpolitiska arbetet enligt de riktlinjer som jag förordat i det föregående. Jag delar vidare utredningens bedömning beträffande SPK, vars uppgifter är av sådan art att verksamheten inte naturligen kan inordnas i ett konsumentverk. Huruvida någon del av nämndens verksamhet bör inordnas i verket får prövas i annat sammanhang. SPK bör sålunda nu lämnas utanför övervägandena om ett konsumentverk.

Beträffande konsumentverkets uppgifter bör enligt min uppfattning den verksamhet, som skall bedrivs av verket, ses som en naturlig vidareutveckling av de konsumentpolitiska aktiviteter, som f. n. pågår. Utgångspunkter för mina överväganden om konsumentverkets uppgifter och organisation är sålunda dels nuvarande verksamhet vid konsumentinstitutet, konsumentrådet och VDN, dels de allmänna riktlinjer för konsu-

mentpolitiken som jag redovisat i det föregående. Jag vill under hänvisning till vad jag tidigare anfört framhålla att det inte nu är möjligt att göra det konsumentpolitiska arbetet beroende av den typ av hushålls-ekonomiska undersökningar som konsumentutredningen förordar.

Jag har tidigare angivit att målet för konsumentpolitiken bör vara att stödja konsumenterna och förbättra deras ställning på marknaden. Enligt min uppfattning bör därför det huvudsakliga målet för konsumentverkets arbete vara att stödja hushållen i deras strävan att utnyttja sina resurser så att de egna behoven tillgodoses. För att förverkliga detta mål skall konsumentverket bedriva utrednings- och informationsverksamhet. Häri ligger en skillnad gentemot andra myndigheter som — med en angiven konsumentpolitisk målsättning — sysslar med lagtillämpning. Sådana myndigheter kan i vissa fall tillgripa tvångsmedel. Informationsverksamheten spelar därför inte någon avgörande roll i dessa myndigheters arbete.

I den fortsatta redogörelsen för den verksamhet som konsumentverket bör bedriva vill jag anknyta till det synsätt som vuxit fram ur erfarenheterna av programbudgetering. Jag vill i detta sammanhang hänvisa till vad chefen för finansdepartementet anfört härom i prop. 1972: 1 (bil. 2, punkt 10). Syftet med programbudgetering kan sägas vara att skapa förutsättningar för att träffa mer medvetna val, öka rationaliteten i beslutsfattandet och därmed främja en bättre hushållning med knappa resurser. Programbudgetering bör även underlätta en lämplig rollfördelning mellan olika beslutsnivåer. Detta innebär att beslut rörande målinriktning av verksamheten förläggs till högre beslutsnivåer, medan beslut rörande vad av medel och metoder förläggs till lägre nivåer när förutsättningar härför finns. Vid en genomförd programbudgetering bör budgetprövningen bli målinriktad, vilket innebär att större uppmärksamhet ägnas verksamhetens resultat och följderna för medborgarna. Efter samråd med chefen för finansdepartementet har jag kommit fram till att detta synsätt bör lämpa sig väl för den verksamhet som konsumentverket skall bedriva.

Programindelningen kan ske på flera olika sätt. Ett sätt är att utgå ifrån de olika konsumentkategorier som verksamheten avser. En annan indelningsgrund är de olika kategorier av varor och tjänster som hushållen konsumerar. Av praktiska skäl torde emellertid inte någon av dessa indelningsgrunder vara möjlig. Däremot är det praktiskt möjligt och f. ö. nära till hands att dela in verksamheten efter verkets båda centrala uppgifter, utredning och information. Beträffande programmets namn förordar jag för den förra uppgiften utredning och producentkontakt och för den senare information och utbildning.

Vad beträffar målen för programmen anser jag, att en huvuduppgift inom programmet för utredning och producentkontakt blir att skaffa kunskap om konsumenternas förhållanden i olika avseenden

samt att ange möjligheter till ett resursutnyttjande som ger konsumenterna bättre förutsättningar att tillfredsställa de egna behoven. En annan uppgift blir att påverka producentsidan i samma syfte. Denna uppgift innefattar i och för sig informationsåtgärder men den hänger så nära samman med utredningsverksamheten att den lämpligen bör hänföras till detta program. I en utredningsverksamhet med det mål som nu angivits kan flera olika slag av konsumentproblem aktualiseras. Dessa kan vara av den karaktären att de kräver åtgärder som inte verket har möjlighet att vidta. En uppgift bör därför vara att uppmärksamma sådana problem och bringa dem till ansvariga organs kännedom. Om exempelvis ny lagstiftning på något område synes behövlig, bör verket göra framställning till Kungl. Maj:t.

För programmet information och utbildning blir det huvudsakliga målet att ge konsumenterna den information som blir resultatet av utredningsverksamheten. Härutöver bör även annan information lämnas, som är av intresse för konsumenterna. Det kan exempelvis gälla konsumenternas rättigheter i olika avseenden.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om arbetet inom verket. Jag vill emellertid i detta sammanhang något precisera hur arbetet bör inriktas. Härvid synes det lämpligt att dela upp de båda programmen i delprogram. Först uppehåller jag mig vid programmet för utredning och producentkontakt. Tidigare nämnde jag att det av praktiska skäl inte var möjligt att göra indelning i program efter de olika kategorier av varor och tjänster som hushållen konsumerar. Det är emellertid både möjligt och lämpligt att göra en sådan indelning av programmet utredning och konsumentkontakt. Indelningen kommer således att utgå från hushållens konsumtion. Mot denna konsumtion svarar ofta vissa funktioner som hushållen har att fylla. Med dessa utgångspunkter kan följande delprogram anges.

Det första delprogrammet bör avse utrednings- och kontaktverksamhet med avseende på livsmedel och den däremot svarande funktionen mathållning. Generellt kommer målen för delprogrammen att sammanfalla med huvudprogrammets mål med avseende på den konsumtion som hänförs till vart och ett av delprogrammen. Sålunda blir målet för delprogrammet mathållning dels att skaffa kunskap om konsumenternas förhållanden med avseende på livsmedelskonsumtion och mathållning, dels att ange möjligheter till ett resursutnyttjande som ökar konsumenternas behovstillfredsställelse i vad avser nämnda konsumtionsområde, dels att påverka producentsidan i samma syfte. Till delprogrammet bör föras även annan konsumtion som i något avseende hänger nära samman med livsmedel och mathållning.

Utredningen anser att det samlade ansvaret för utredningsverksamhet m. m. för de kollektiva hushållen bör falla på institutet för storhushållens rationalisering. Några remissinstanser anför emellertid att institutet

inte har tillräckliga resurser för denna uppgift. Härvid pekas särskilt på behovet av tekniska provningar av storhushållens utrustning. För egen del anser jag inte att denna typ av verksamhet bör ankomma på verket annat än som uppdragsprovning i den utsträckning ledig kapacitet föreligger. Däremot bör verket självfallet även uppmärksamma det utbud på marknaden som de kollektiva hushållen svarar för.

Det andra delprogrammet bör avse bostadens inredning och utrustning. Den konsumtion som sammanhänger med möblering, belysning, hygienutrustning, hemelektronik m. m., bör även hänföras till delprogrammet. Beträffande själva bostaden vill jag erinra om att en särskild myndighet — bostadsstyrelsen — har till uppgift att främja bostadsförsörjningen. I styrelsens uppgift ingår bl. a. konsumentupplysning om bostäder. Även andra offentliga eller statsunderstödda organ har uppgifter inom detta område. Jag tänker särskilt på kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen på det lokala planet och statens planverks ansvar på området.

Av vad jag anfört framgår att frågor som rör själva bostaden i huvudsak faller utanför konsumentverkets arbetsområde.

Det tredje delprogrammet bör avse beklädnad. Det kan vara naturligt att till detta delprogram hänföra även annan konsumtion av textilier.

Det fjärde delprogrammet bör avse fritidsaktiviteter och resor samt sådan konsumtion som inte naturligen kan hänföras till något annat delprogram.

I ett särskilt betänkande har utredningen lämnat förslag till konsumentpolitiska åtgärder beträffande bilar. Remissinstanserna har i allmänhet varit positiva till dessa förslag. För egen del anser jag att förslagen i huvudsak ligger i linje med den allmänna inriktningen av konsumentpolitiken som jag tidigare förordat. Det bör ankomma på verket att inom ramen för delprogrammet fritid, resor m. m. närmare pröva utredningens förslag till åtgärder. Jag är inte nu beredd att ta ställning till utredningens förslag om obligatorisk besiktning av personbilar i samband med överlåtelse. Denna fråga liksom frågan om kontroll av bilreparationsverkstäder kommer att övervägas ytterligare.

Jag övergår nu till att närmare ange de konkreta arbetsuppgifterna för programmet utredning och producentkontakt. Dessa uppgifter kommer i huvudsak att gälla också för vart och ett av delprogrammen.

Grundläggande för arbetet blir att utröna hur hushållen tillfredsställer olika behov eller fullgör olika funktioner. Jag vill erinra om vad jag tidigare anfört beträffande utredningens förslag om hushållsekonomiska undersökningar. De utredningar jag närmast tänker på i detta sammanhang kan betecknas som hushållsvaneundersökningar. Jag vill betona att ren forskningsverksamhet inte bör förekomma inom programmet. Hur sådan forskning skall stödjas återkommer jag till i det

följande. Stort intresse bör emellertid ägnas åt att med sedvanlig utredningsteknik försöka kartlägga hushållens sätt att tillgodose olika behov. Det är inte svårt att inom de olika delprogrammen finna exempel på utredningsuppgifter. Utredningen har lämnat några sådana exempel. Inom delprogrammet livsmedel kan en uppgift vara att kartlägga hur hushåll med olika resursförutsättningar löser sina näringsproblem. I sitt bilbetänkande anför utredningen att en uppgift blir att belysa den faktiska bilanvändningen inom olika hushållstyper och dess betydelse från hushållsekonomisk synpunkt.

Inom programmet bör vidare en allmän övervakning ske av marknadens utbud. Syftet med denna bör vara att skydda konsumenterna mot produkter som inte fyller rimliga krav på säkerhet och funktion samt att övervaka att varudeklarationsnormerna efterlevs. En övervakning i syfte att skydda konsumenterna bedrivs redan i dag av bl. a. konsumentinstitutet. Den omfattar självfallet inte samtliga produkter på marknaden och kommer inte heller framdeles att kunna göra det. Det är emellertid ett viktigt konsumentintresse att bristande säkerhet och funktionsduglighet upptäcks och avhjälpas på ett tidigt stadium. Uppgifter om otillfredsställande produkter kan komma till verkets kännedom exempelvis genom konsumenternas anmälningar till allmänna reklamationsnämnden och KO eller genom de provningar av varor som verket kommer att utföra. Jag återkommer i det följande till frågan om avgränsningen av verkets uppgifter och dess samverkan med andra organ. I detta sammanhang kan emellertid framhållas att i den här antydda uppgiften, såvitt angår livsmedel, ingår att ta del av livsmedelsverkets arbete med motsvarande frågor.

En annan uppgift inom programmet består i att dels utarbeta normer och provningsmetoder för att bedöma olika produkter, dels att utföra eller låta utföra provningar. Denna verksamhet kommer att ligga till grund för bl. a. varudeklarationer och jämförande översikter. Jag vill här erinra om vad jag tidigare anfört beträffande varudeklarationer. Hög prioritet bör ges åt att utarbeta ändamålsenliga varudeklarationer. Resultatet av det utredningsarbete som jag tidigare nämnt kan framdeles ge anledning till förändrade verksamhetsformer beträffande varudeklarationer. Till dess bör dock verksamheten fortsätta som f. n. Konsumentverket övertar således VDN:s uppgifter och uppbär årsavgifter från tillståndshavare och inkomster från kontrollverksamheten.

I det föregående har jag ställt mig bakom utredningens synsätt att konsumentpolitiken bör inriktas på för hushållen större planeringsfrågor. Denna inriktning bör komma till uttryck i detta program. En uppgift bör sålunda bli att undersöka den hushållsekonomiska nyttan av olika produkter. Sådana undersökningar bör syfta till att stödja konsumenterna när det gäller att analysera de egna behoven. Undersökningarna kan avse den hushållsekonomiska nyttan av exempelvis olika slag av

maskinell utrustning inom hushållen eller hushållens förtjänst på att utföra vissa sysslor i stället för att köpa tjänster utifrån.

Uppgiften att bedöma den hushållsekonomiska nyttan av olika produkter hänger nära samman med en annan uppgift inom programmen, nämligen uppgiften att kartlägga hushållens möjlighet att rationalisera det egna arbetet. Utredningsverksamhet i detta syfte bedrivs f. n. av konsumentinstitutet, som bl. a. har studerat inredning och utrustning av kök i syfte att förenkla hushållsarbetet. Mot bakgrund av hushållens begränsade möjligheter att själva göra sådana bedömningar och få till stånd förbättringar bör denna typ av verksamhet fortsätta och vidareutvecklas inom de olika programmen.

Att utarbeta alternativa möjligheter att fylla vissa funktioner vill jag till sist nämna som en ytterligare uppgift. Konsumentutredningen anger som exempel på sådan verksamhet utarbetande av kompletta matprogram eller bedömning av skilda sätt att lösa hushållens tvättfrågor. Denna typ av mera övergripande studier ligger väl i linje med den inriktning av konsumentpolitiken som jag tidigare förordat och bör därför utföras inom programmet.

I det föregående har angivits som en uppgift för programmet att påverka producenterna så att de anpassar sin verksamhet efter konsumenternas behov. Jag har framhållit, att för detta visserligen i första hand krävs information men att det är lämpligt att hänföra uppgiften till detta program. För att få till stånd en påverkan kommer verket att behöva överlägga med producentsidan. Verkets eget utredningsmaterial kommer i flertalet fall att kunna tjäna som underlag för överläggningarna. Det är därför naturligt att se uppgiften som en direkt uppföljning av utredningsverksamheten. I denna uppgift inbegriper jag också den verksamhet som syftar till att förmå producenterna att använda varudeklarationer.

Beträffande programmet för information och utbildning angav jag tidigare att målet för detta bör vara att sprida den information till konsumenterna som blir resultatet av verksamheten inom programmet utredning och producentkontakt. I samband härmed bör även annan information lämnas som är av intresse för konsumenterna.

Konsumentutredningen har, som jag tidigare anfört, presenterat förslag till vissa allmänna riktlinjer för informationsverksamheten. Jag avslutar mig i huvudsak till dessa riktlinjer.

I detta sammanhang vill jag endast understryka vad utredningen anfört om vikten av förprovning och effektmätning av informationsåtgärderna. En sådan granskning är särskilt viktig med tanke på att målet bör vara att nå så många medborgare som möjligt, även resurssvaga konsumentgrupper.

I fråga om indelningen av programmet information och utbildning är det av praktiska skäl knappast möjligt att använda samma indelnings-

grund som för programmet utredning och producentkontakt. Det är inte heller möjligt att göra en indelning med utgångspunkt i de konsumentkategorier som informationen vänder sig till. Det torde ligga närmast till hands att utgå från de olika medier som används för att sprida informationen. Med denna utgångspunkt föreslår jag följande indelning.

Det första delprogrammet bör avse information som sprids genom utbildning. Målet för delprogrammet blir att verka för ökad utbildning i konsumentfrågor. Konsumentutredningen har särskilt understrukt utbildningens betydelse. Med utbildning avses såväl skolutbildning som vuxenutbildning. Vidare understryks utbildningsbehovet hos speciella kategorier som invandrare och handikappade. Utredningen menar att uppgifterna för verket blir dels att fästa ansvariga instansers uppmärksamhet på behovet av förbättringar av utbildningen i konsumentfrågor, dels att medverka till produktion av läromedel. Vidare blir det enligt utredningen en betydelsefull uppgift att utbilda verkets egen personal liksom annan personal. Många remissinstanser stryker under behovet av utbildning för att förverkliga de konsumentpolitiska målen.

För egen del vill jag instämma i utredningens och remissinstansernas bedömning av utbildningens stora betydelse. Det blir en framträdande uppgift för verket att medverka till förbättringar av utbildningen i konsumentkunskap. Det torde ligga väl i linje med den nuvarande utbildningspolitiken att få till stånd en undervisning som påverkar eleverna till självständigt tänkande och kritiskt värderande konsumenter. Verket bör medverka när läromedel utarbetas samt vidare stödja vuxenutbildning i konsumentkunskap. Härvid bör samarbete ske med folkbildningsorganisationerna och andra organ som arbetar i samma syfte.

Det andra delprogrammet bör avse dels sådan information som sprids genom verkets egna publikationer och annat material som framställs inom verket, dels den information som sprids genom press, radio och TV. I likhet med utredningen anser jag att verket bör fortsätta och vidareutveckla den verksamhet av detta slag som de nuvarande konsumentpolitiska organen bedriver. Det bör ankomma på verket att ta de initiativ till förändringar av nuvarande informationsverksamhet som anses påkallade med hänsyn till de riktlinjer som jag förordar för informationsverksamheten och den effektivitet som den nuvarande verksamheten bedöms ha. Detta gäller särskilt den tidskrift som konsumentinstitutet nu utger samt den rådgivningsverksamhet till enskilda konsumenter som institutet bedriver genom att utställningar anordnas och genom att frågor från allmänheten besvaras direkt av härför avdelad personal. Jag återkommer till dessa frågor i samband med att jag behandlar den regionala och lokala organisationen.

Verket kommer att som central instans ansvara för kontakten med

företrädare för den regionala och lokala verksamheten. Denna kontaktverksamhet bör hänföras till ett särskilt delprogram inom programmet. Uppgiften bör vara att förse den regionala och lokala verksamheten med material samt att på annat sätt bistå denna. Vidare bör det vara en uppgift att ta emot och föra vidare den information som kommer in från regional och lokal nivå.

Innan jag övergår till att behandla konsumentverkets organisation vill jag slutligen ta upp ett par principiella frågor beträffande konsumentverkets arbete.

Konsumentutredningen anför att en uppgift för verket blir att bedöma effekten av det egna arbetet. Jag vill understryka betydelsen härav. Redovisning av utförda prestationer ingår som en väsentlig förutsättning för programbudgetering. Det bör därför vara ett naturligt led i verkets arbete att bedöma resultaten av olika insatser. Det kan gälla kontakten med producentsidan, informationen till konsumenterna eller andra åtgärder som vidtas. Resultaten bör ställas i relation till målen för verksamheten och kostnaderna för denna. Sådana bedömningar bör tjäna som underlag för att prioritera inom den framtida verksamheten.

De arbetsuppgifter som jag angivit för konsumentverket kommer att ställa krav på ett omfattande samarbete med andra myndigheter och institutioner. SPK har uppgifter som delvis nära sammanfaller med konsumentverkets. Som jag tidigare anfört anser jag det emellertid inte lämpligt att låta någon del av nämndens verksamhet nu ingå i konsumentverket. Det krävs emellertid en mycket nära samverkan mellan verket och nämnden. En nära samverkan krävs för övrigt med samtliga myndigheter inom det konsumentpolitiska området.

Samarbete måste vidare ske med de myndigheter och institutioner som övervakar att lagar och förordningar beträffande produkters säkerhet efterlevs. Jag har tidigare nämnt livsmedelsverkets arbete. Andra exempel på myndigheter som verket måste samarbeta med är bostadsstyrelsen, skolöverstyrelsen, styrelsen för teknisk utveckling m. fl.

På grund av att verkets uppgifter i många fall ligger nära andra myndigheters och institutioners ansvarsområden kan gränsdragningsproblem uppstå och därmed risk för dubbelarbete och konflikter. Detta bör emellertid undvikas genom samarbete mellan de ansvariga myndigheterna och institutionerna. Gränsdragningen för verkets ansvarsområde bör i huvudsak ske enligt följande riktlinjer. Om ett konsumentproblem tillhör någon annan myndighets ansvarsområde, är det sålunda den myndighetens uppgift att bedöma problemet och besluta om åtgärder. Konsumentverkets uppgift blir att belysa problemen från konsumentpolitisk synpunkt. Jag vill i detta sammanhang också erinra om den allmänna precisering av begreppet konsumentpolitik som jag tidigare anfört.

Konsumentverkets organisation

Konsumentutredningen föreslår att verket skall ledas av en styrelse med en majoritet av konsumentrepresentanter. För att säkerställa en allsidig sammansättning föreslås en styrelse med 13 ledamöter. Tre ledamöter i utredningen har reserverat sig mot detta förslag och menat, att väsentliga effektivitetsskäl talar för en mindre styrelse med 7—9 ledamöter. Remissopinionen är splittrad i fråga om styrelsens storlek. Såväl utredningens majoritet som reservanterna får stöd av flera remissinstanser. Några instanser menar vidare att näringslivet inte bör beredas plats inom styrelsen.

I likhet med utredningen förordar jag att verket leds av en styrelse. Styrelsen bör få en sammansättning som säkerställer att verkets arbete inriktas på att tillvarata konsumenternas intressen. Vidare bör personer med skiftande erfarenhetsbakgrund beredas plats i styrelsen. Valet av ledamöter bör emellertid inte bindas genom författningmässiga föreskrifter. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utse styrelsens ledamöter.

Beträffande styrelsens storlek talar enligt min uppfattning väsentliga effektivitetsskäl för en relativt liten styrelse. Jag förordar att styrelsen får högst sju ledamöter. Detta antal bör kunna säkerställa ett effektivt styrelsearbete, samtidigt som det blir möjligt att utse ledamöter med skiftande erfarenhetsbakgrund.

Några remissinstanser föreslår att någon form av tekniskt-vetenskapligt råd inrättas med uppgift bl. a. att samordna stödet till konsumentforskning.

Flera myndigheter lämnar f. n. bidrag till konsumentinriktad forskning. Även konsumentverket bör kunna stödja och ta initiativ till sådan forskning. Härvid bör som allmän princip gälla att forskningen skall ligga i linje med verkets mål och inriktning samt att forskningsresultaten skall kunna komma till praktisk användning. Jag vill här också erinra om vad jag tidigare anfört om grundläggande forskning om hushållens situation. Konsumentverket bör kunna lämna bidrag till sådan forskning. Beträffande formerna för stöd till forskning anser jag att styrelsen för verket bör ha ansvaret för fördelning av tillgängliga medel. Jag är inte beredd att föreslå några särskilda organisatoriska åtgärder för beredningen av hithörande frågor. Det bör ankomma på verket att överväga och i varje särskilt fall bestämma formerna för samarbete med vetenskaplig expertis och andra som kan antas ha värdefulla synpunkter på det stöd till forskning av olika slag, som verket kan ge.

Beträffande verksorganisationen i övrigt vill jag anföra följande.

Utredningen understryker behovet av flexibla arbetsformer och anser att arbetet i stor utsträckning bör bedrivas i form av projektgrupper. Varje indelning i enheter kan därför komma att framstå som konstlad.

Utredningen diskuterar dock olika möjligheter och stannar slutligen för den indelning i fem enheter som tidigare redovisats.

Bland remissinstanserna har främst statskontoret uppehållit sig vid frågan om verkets organisation. Statskontoret utgår från de krav på organisationen som utredningen anför men förordar en något avvikande organisationsform. Särskilt understryker statskontoret behovet av samarbete mellan olika typer av expertis och därmed mellan de olika enheter som utredningen föreslår. Med dessa utgångspunkter föreslås att en projektledarinstitution skapas för de olika program som verksamheten avses bli koncentrerad till. Projektledaren planerar och samordnar arbetet inom ett projekt och utnyttjar härvid personal med olika typer av sakkunskap. I statskontorets organisationsförslag förs den tekniska, ekonomiska och samhällsvetenskapliga utredningsexpertisen samman till en utredningsenhet. Vidare föreslås en informationsenhet, en administrativ enhet samt en planeringsenhet.

Jag delar bedömningen att arbetet inom verket i mycket stor utsträckning måste bedrivas i projektform. Flertalet arbetsuppgifter är sådana att detta kommer att falla sig mycket naturligt. I dessa projektgrupper kan även intressenter utanför verket ges tillfälle att delta. Från den utgångspunkten kan jag se klara fördelar med statskontorets förslag. Statskontorets enhetsindelning ansluter sig även till den programindelning som jag tidigare förordat. Av dessa skäl förordar jag att organisationen byggs upp enligt de principer som statskontoret föreslår. Enligt statskontorets förslag skulle organisationen i princip bestå av en utredningsenhet och en informationsenhet. Jag kan ansluta mig till en sådan principiell indelning. Som kommer att framgå av det följande skulle emellertid utredningsenheten bli relativt stor och därför svår att leda effektivt. Jag förordar därför att de utredande uppgifterna delas upp på två avdelningar. Avdelningarnas inriktning bör svara mot de uppgifter som tidigare angivits för delprogrammen för utredningsverksamheten. Den ena avdelningen bör svara för utredningsverksamhet med avseende på mathållning och bostad och den andra för beklädnad, fritid, resor m. m. Inom avdelningarna bör projektgrupper bildas under ledning av projektledare. Vid behov bör projektgrupper givetvis kunna sammanställas av personer från olika enheter inom verket.

Verkets resurser för tekniska undersökningar m. m. bör sammanföras till en särskild enhet med uppgift att bistå övriga enheter med teknisk sakkunskap och utrustning. Denna tekniska enhet bör inte placeras inom någon av avdelningarna utan vara fristående från dessa.

Informationsenheten bör få de uppgifter som jag tidigare angivit för programmet för utbildning och information. Det finns inte anledning att i detta sammanhang gå in på frågan hur enheten skall organiseras i detalj.

Utredningen föreslår liksom statskontoret att de administrativa upp-

gifterna skall samlas till en särskild enhet. Jag delar denna uppfattning. Den administrativa enheten bör ansvara för ekonomifunktionen samt personal- och allmänna kanslifrågor. Enheten bör också svara för verkets bibliotek. Konsumentverkets juridiska expertis bör vidare knytas till administrativa enheten. Denna expertis bör bistå övriga enheter och verksledningen med juridisk sakkunskap. Det kan exempelvis gälla att anlägga juridiska synpunkter på konsumentproblem eller att utarbeta förslag till remissyttranden i lagstiftningsfrågor.

Utredningen föreslår, att ett ledningssekretariat inrättas med bl. a. protokollföringsuppgifter och expeditionella uppgifter. Utredningen har placerat sekretariatet i nära anslutning till verksledningen. Statskontoret föreslår för sin del, att en planeringsenhet inrättas med uppgift att bl. a. göra framtidsbedömningar och att utveckla verkets policy.

Jag anser för egen del att ett sekretariat bör inrättas med uppgift att svara för planering bl. a. beträffande den allmänna inriktningen av verkets arbete. Detta sekretariat bör knytas till verkets ledning som en särskild enhet och benämnas planeringssekretariat.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta närmare om enheternas arbetsuppgifter. Det finns dock anledning att i detta sammanhang något utveckla motiven för att inrätta ett planeringssekretariat och att därvid ange de uppgifter som bör åvila denna enhet.

Först kan erinras om att det blir en huvuduppgift för konsumentverket att vidareutveckla det konsumentpolitiska arbetet enligt de riktlinjer jag förordat i det föregående. Denna uppgift kommer att åvila samtliga enheter. Med den organisation jag förordat är det emellertid väsentligt att det finns personal som biträder verksledningen när det gäller att samordna verksamheten och att ta fram underlag för verksledningens principiella ställningstaganden. Arbetsuppgifter av denna typ bör ankomma på planeringssekretariatet. Vidare är det väsentligt att verket arbetar med långsiktig planering som kan utgöra underlag för prioriteringen av olika insatser. Jag vill här erinra om vad jag tidigare anfört om att verket bör försöka ange effekten av olika åtgärder. Enhetens uppgift bör vara att sammanställa översiktliga bedömningar av verksamhetens effektivitet och ställa dessa i relation till konsumentpolitikens mål. Planeringssekretariatet bör slutligen ansvara för samordningen av verkets internationella kontakter.

Den organisation av verket som jag således förordar framgår av en tabell, vilken som *bilaga 1* torde få fogas till detta protokoll.

Det nya verket bör inrättas den 1 januari 1973. Beträffande avtalsbara anställnings- och arbetsvillkor avser jag att ge statens avtalsverk det förhandlingsuppdrag som behövs. Den organisation som jag förordat kommer att kräva ett betydande planerings- och förberedelsearbete, som lämpligen bör fullgöras av en organisationskommitté. Jag avser

att inom kort återkomma till Kungl. Maj:t i denna fråga. Kungl. Maj:t bör begära riksdagens bemyndigande att vidta de övergångsordningar och åtgärder i övrigt som behövs för förslagets genomförande.

Lokal och regional organisation

Konsumentutredningen anser att den nuvarande försöksverksamheten med lokala konsumentkommittéer har visat att det finns behov av en lokal konsumentpolitisk verksamhet. Utredningen förordar att frivilliga kommunala konsumentnämnder inrättas. Den anser emellertid inte att dessa kan ha samma uppgifter som de nuvarande kommittéerna. Bl. a. erinras om att kommunerna är förhindrade att gynna särskilda partsintressen. De kommunala nämnderna bör enligt utredningen ha till uppgift att lämna råd till konsumenterna samt att samla och registrera konsumentproblem. Vidare bör de verka för förbättringar av konsumenternas yttre miljö. Däremot anses inte nämnderna direkt kunna engagera sig i reklamationsvister och därvid ta konsumenternas parti. Ett sådant engagemang skulle, enligt utredningen, innebära att särskilda partsintressen gynnades. Ett kommunalt organ kan emellertid informera konsumenterna om gällande rätt och vilken instans som har möjlighet att lämna hjälp.

De remissinstanser som företräder kommunerna intar en avvisande hållning till förslaget att inrätta kommunala konsumentnämnder. Dessa instanser menar att kommunerna av ekonomiska skäl måste inta en restriktiv hållning till förslag som innebär att kommunerna skulle åta sig nya uppgifter. Vidare anser de, att det råder oklarhet om hur ansvarsfördelningen skulle bli mellan konsumentnämnderna och kommunernas övriga organ. Slutligen påpekar några instanser att den nuvarande försöksverksamheten har visat att det finns behov av stöd för konsumenterna i reklamationsvister. Dessa frågor anser sig kommunerna emellertid inte ha befogenhet att engagera sig i.

För egen del anser jag att det vore värdefullt med ett kommunalt engagemang i konsumentpolitiska frågor. För ett sådant engagemang talar flera skäl. Kommunerna har betydligt större möjlighet att komma i kontakt med medborgarna än ett centralt organ. Kommunerna har dessutom redan nu uppgifter som ligger konsumentpolitiken nära. Jag tänker särskilt på den sociala rådgivningsverksamheten. Några kommuner, bl. a. Stockholms kommun, bedriver redan konsumentpolitisk verksamhet. För konsumentverkets arbete skulle det vara värdefullt att få information från en lokal verksamhet. Sådan information borde kunna spela en stor roll för verket när det gäller att få en bild av konsumenternas praktiska problem. Det förslag till riktlinjer och organisation för den lokala verksamheten som utredningen föreslår är emellertid alltför vittgående. Mot bakgrund av det ekonomiska läge som många kommu-

ner befinner sig i har dessa avstyrkt utredningens förslag. Vidare råder oklarhet om vilken ställning och vilka uppgifter en konsumentnämnd skulle få gentemot övriga kommunala organ. Utredningen anger att en uppgift för nämnderna bl. a. bör vara att verka för förbättringar av den yttre miljön. Det kan emellertid sägas vara uppgiften för en stor del av den nuvarande kommunala förvaltningen. Mot denna bakgrund delar jag uppfattningen hos de remissinstanser, som anser att utredningens förslag skulle kunna leda till oklarhet beträffande ansvarsfördelningen mellan olika organ inom kommunen. Av de skäl som anförts är det inte möjligt att lägga förslaget till grund för rekommendationer till kommunerna.

Några remissinstanser föreslår som ett alternativ till inrättandet av kommunala nämnder att den nuvarande verksamheten med lokala konsumentkommittéer utvidgas. Enligt min uppfattning är det emellertid inte möjligt att i längden göra det konsumentpolitiska arbetet beroende av frivilliga insatser och bidrag. En eventuell lokal konsumentpolitisk verksamhet bör ses som en uppgift för offentliga organ. Det statliga stödet till försöksverksamheten med lokala konsumentkommittéer bör därför upphöra och andra lösningar av mera permanent karaktär övervägas. Försöksverksamheten har enligt min bedömning varit mycket värdefull och erfarenheten från denna bör vara utgångspunkten för fortsatta överväganden om lokal konsumentpolitisk verksamhet. Sådana överväganden bör enligt min mening inriktas på att finna möjligheter för kommunalt engagemang, som inte i någon högre grad belastar kommunernas ekonomi och som inte medför risk för kompetenskonflikter inom kommunerna. Jag har vid beredningen av denna fråga samrått med representanter för kommunförbundets ledning.

Den hittills bedrivna försöksverksamheten har visat att det mest angelägna behovet för konsumenternas del är att ha någon instans att vända sig till med förfrågningar av olika slag. Det har främst gällt frågor av reklamationskaraktär. En sådan funktion borde kommunerna kunna upprätthålla till en förhållandevis blygsam kostnad. I vissa fall skulle det vara möjligt att hänföra en sådan funktion till någon befintlig kommunal förvaltning utan några nämnvärda kostnadshöjningar för kommunerna. Uppgiften för en sådan verksamhet skulle bli att svara på allmänhetens frågor och lämna råd och anvisningar till konsumenterna. Organisationen av en sådan verksamhet bör kommunerna själva avgöra. Jag vill emellertid nämna några tänkbara möjligheter. En sådan är att inordna verksamheten i den sociala verksamheten. Inom de sociala servicecentra som växer fram i vissa kommuner kan det bli en naturlig uppgift att även bistå konsumenter med råd och upplysningar. En annan möjlighet kan vara att bygga upp mera fristående rådgivningsinstanser inom kommunerna.

Konsumentutredningen påpekar att det inte är möjligt för en kom-

munal tjänsteman att ta ställning för en part i en reklamationsvist. Råd och anvisningar bör däremot kunna lämnas om vart konsumenterna kan vända sig och om formerna för olika åtgärder. Jag delar utredningens bedömningar beträffande de gränser som gäller för kommunal verksamhet i dessa avseenden. En kommunal tjänsteman bör således vara oförhindrad att lämna upplysningar om gällande rätt och om hur konsumenten skall förfara vid anmälan till den instans som avgör reklamationen. Det bör vidare vara möjligt för det kommunala organet att tillhandahålla blanketter och annat material, som behövs för att konsumenten skall kunna föra sin fråga till rätt instans. Om åtgärder vidtas för att få till stånd en kommunal verksamhet med sådan inriktning som nu antytts och som i huvudsak är av vägledande natur, skulle detta innebära en inte oväsentlig förbättring av konsumenternas situation. Någon mera vittgående åtgärd skulle inte behövas. Jag vill i detta sammanhang erinra om förslaget till förbättrad och utbyggd rättshjälp och om det pågående arbetet med att utforma ett förenklat rättegångsförfarande vid bl. a. konsumenttvister.

Den kommunala verksamhet, som sålunda kan komma till stånd, bör åtnjuta visst stöd från statens sida. Detta stöd bör bestå i att vid behov ge kommunerna råd och upplysningar för det löpande arbetet. Att lämna sådant bistånd bör vara en huvuduppgift för de regionalt verkande konsumentpolitiska organen. Vidare bör det centrala verket anordna kurser för den personal inom kommunerna som skall arbeta med konsumentvägledning. Jag kommer att ta hänsyn till detta vid min beräkning av medelsbehovet för verket.

Den nuvarande regionala organisationen utgörs av de till länsstyrelserna knutna hemkonsulenterna. Enligt konsumentutredningen bör konsulenterna ha till uppgift att stödja och främja utvecklingen av kommunal och annan konsumentpolitisk verksamhet. Hemkonsulenterna skall vidare förmedla material och synpunkter från sådan verksamhet till konsumentverket. Utredningen föreslår inga förändringar beträffande konsulenternas organisatoriska ställning.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt utredningens förslag beträffande den regionala verksamheten eller lämnat det utan erinran.

Den av utredningen angivna verksamhetsinriktningen för hemkonsulenterna finner jag ändamålsenlig. Enligt vad jag inhämtat arbetar konsumentinstitutet sedan en tid med att ge verksamheten en sådan inriktning. Mot bakgrund av vad jag tidigare anfört om kommunala insatser på det konsumentpolitiska området vill jag särskilt understryka vikten av att hemkonsulenterna bistår vid uppbyggnaden av den kommunala verksamheten. För detta ändamål behövs viss särskild utbildning av hemkonsulenterna. Jag kommer att ta hänsyn härtill vid beräkningen av medel till konsumentinstitutet.

Beträffande hemkonsulenternas verksamhet i övrigt vill jag anknypa

till vad jag tidigare anfört beträffande informationsverksamheten. Det bör övervägas om inte information direkt till enskilda konsumenter i större utsträckning än f. n. kunde lämnas genom regional eller lokal verksamhet. Jag förutsätter att verket i samband med sin bedömning av informationsverksamheten kommer att pröva denna fråga och ta de initiativ som denna prövning ger anledning till.

Konsumentutredningen föreslår en viss utökning av antalet hemkonsulenter. Flera remissinstanser understryker också behovet av att förstärka den regionala organisationen.

För egen del anser jag att en viss förstärkning av hemkonsulentorganisationen behövs. Efter samråd med chefen för civildepartementet förordar jag att sammanlagt sex nya tjänster som hemkonsulenter inrättas. Dessa bör placeras vid länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs och Västmanlands län. Härvid har jag beaktat, att dessa län har en förhållandevis stor folkmängd och att det i vart och ett av dem f. n. finns endast en hemkonsulent.

Personalbehov m. m.

Vid konsumentinstitutet och konsumentrådet finns f. n. sammanlagt 86 fasta tjänster. Dessa myndigheter har härutöver anställt tillfällig arbetskraft. F. n. avlönas 26 anställda med dessa medel. Vid VDN finns 20 anställda. Sammanlagt berörs således ca 132 personer av den omorganisation jag förordat. Jag tar ej hänsyn till allmänna reklamationsnämndens personalbehov i detta sammanhang.

En utgångspunkt vid bedömningen av personalbehovet är att organisationen bör få de resurser som behövs för att effektivt bedriva sin verksamhet efter de riktlinjer som tidigare angivits. Genom sammanföring av de nuvarande organen till ett nytt centralt verk bör rationaliseringsvinster kunna uppstå. En viss ytterligare förstärkning bör dock ske för att utvidga och förnya konsumentpolitiken. Vid mina överväganden har jag kommit till att 142 tjänster behövs i den centrala organisationen. Dessutom bör medel beräknas för tillfällig arbetskraft. Sammanlagt bör detta möjliggöra en utökning i förhållande till nuvarande verksamhet med ca 20 anställda. En beräknad fördelning av personalen på olika avdelningar och enheter redovisas i en personaltablå som torde få fogas till protokollet som *bilaga 2*.

Lokalisering

Konsumentutredningen framhåller, att konsumentverket kommer att ha behov av nära samverkan med departement och myndigheter av olika slag, löntagarnas och konsumenternas organisationer, näringslivets

organisationer samt universitets- och andra forskningsinstitutioner. Utredningen förutsätter, att verket förläggs till Stockholm.

Delegationen för lokalisering av statlig verksamhet framhåller i sitt yttrande över utredningens förslag att delegationen med hänsyn till beskrivningen av uppgifter för det föreslagna verket som utredningen lämnat inte anser det oundgängligen nödvändigt att verket förläggs till stockholmsområdet. Delegationen förordar därför att verket förläggs utanför Stockholm. Delegationen meddelar vidare att den räknar med att lägga fram nya förslag angående omlokaliseringar under år 1972. Valet av förläggningssort för konsumentverket bör enligt delegationen inte bedömas isolerat utan i samband med övrig omlokalisering.

För egen del anser jag, i likhet med delegationen, att frågan om konsumentverkets lokalisering bör prövas i samband med att ställning tas till de förslag som delegationen förutskickar i sitt yttrande. I avvaktan härpå bör verket förläggas till stockholmsområdet.

Särskilda frågor

Utvidgad besvär rätt enligt livsmedelslagen

När den nya livsmedelslagen (1971: 511) antogs (prop. 1971: 61, JoU 1971: 41, rskr 1971: 218) anförde jordbruksutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande att starka skäl talade för att Kungl. Maj:t i samband med prövningen av konsumentutredningens förslag även prövade frågan om en utvidgad besvär rätt enligt livsmedelslagen för tillvaratagande av konsumenternas intressen.

Enligt besvär sreglerna i 33—35 §§ livsmedelslagen förs talan mot hälsovårdsnämndens beslut hos länsstyrelsen, mot länsstyrelsens beslut hos kammarrätten och mot livsmedelsverkets beslut hos kammarrätten eller i vissa fall hos Kungl. Maj:t. I lagen anges inte vem som har rätt att anföra besvär.

Enligt 11 § förvaltningslagen (1971: 290) får talan mot sådant beslut av myndighet, som kan överklagas genom besvär, föras av den som beslutet angår, om det gått honom emot. Den närmare bestämningen av de besvär sberättigades krets ankommer på rättstillämpningen. I den mån det framstår som eftersträvansvärt att lagstiftningsvägen närmare ange denna krets får det ske i specialförfattningar på olika förvaltningsområden.

Jordbruksutskottet har i sitt nyssnämnda betänkande inte funnit det vara möjligt att ge varje medborgare besvär rätt enligt livsmedelslagen. Utskottet anser emellertid att det inte kan förnekas, att det från vissa synpunkter framstår som otillfredsställande att klagomål genom besvär inte skall kunna föras fram från konsumenternas sida. Utskottet erinrar om, att sammanslutningar av konsumenter eller löntagare enligt 6 §

lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring tillerkänts talerätt hos marknadsrådet i fråga om förbud mot otillbörlig marknadsföringsåtgärd, då KO beslutat att inte göra ansökan om sådant förbud. Vidare erinrar utskottet om naturvårdsverkets rätt enligt 48 § miljöskyddslagen (1969: 387) och 40 § naturvårdslagen (1964: 822) att, för tillvaratagande av allmänna resp. naturvårdens intressen, föra talan mot koncessionsnämndens eller länsstyrelsens beslut enligt nämnda författningar. Utskottet konstaterar att någon motsvarande myndighet för konsumentfrågor inte finns f. n. Enligt utskottets mening talar starka skäl för att Kungl. Maj:t i samband med prövningen av konsumentutredningens betänkande även prövar frågan om en utvidgad besvär rätt enligt livsmedelslagen för tillvaratagande av konsumenternas intressen. Riksdagen har på utskottets hemställan beslutat ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

Med anledning av riksdagens beslut vill jag efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet anföra följande.

Jag delar jordbruksutskottets bedömning att det från vissa synpunkter framstår som otillfredsställande att klagomål genom besvär inte kan föras fram från konsumenternas sida i frågor som behandlas i livsmedelslagen.

Jag vill emellertid erinra om att det enligt instruktionen för livsmedelsverket särskilt åligger verket att bevaka konsumentintresset inom livsmedelsområdet. Styrelsen för livsmedelsverket har också fått en sådan sammansättning att konsumenterna tillförsäkrats representation. Detta är en ytterligare garanti för att konsumenternas synpunkter beaktas i verkets arbete. Därutöver vill jag nämna att föreskrifter, som livsmedelsverket meddelar och som är av större vikt, skall fastställas av Kungl. Maj:t.

Konsumentsynpunkterna kan således förutsättas bli beaktade i livsmedelsverkets arbete. För att ytterligare tillgodose konsumentintressen på livsmedelsområdet bör emellertid enligt min mening särskild besvär rätt nu ges åt de fackliga huvudorganisationerna. Härvid avser jag organisationer som är att anse som huvudorganisationer enligt lagen (1936: 506) om förenings- och förhandlingsrätt. När erfarenheter vunnits av livsmedelsverkets arbete, bör frågan om ytterligare förändring av besvär rätten tas upp till prövning.

I enlighet med vad jag nu anfört har inom handelsdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i livsmedelslagen. Förslaget torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Allmänna reklamationsnämndens ställning

Konsumentutredningen går inte närmare in på de frågor som aktualiseras om allmänna reklamationsnämnden skall göras permanent. Nämnden drar betydande kostnader och kan enligt utredningen knap-

past ge ett mot dessa kostnader svarande grundmaterial för den konsumentpolitiska verksamheten i central instans. För att säkerställa att verksamheten vid nämnden kan fortsätta till dess att frågan om ett förenklat rättegångsförfarande vid konsumenttvister blivit löst, föreslår emellertid utredningen, att allmänna reklamationsnämnden förs över till konsumentverket när konsumentrådet upphör.

Remissinstanserna har i allmänhet inte anfört några invändningar mot utredningens förslag. KO anser emellertid att det finns ett nära samband mellan nämndens och KO:s verksamhet och att det ofta är svårt för den enskilde konsumenten att förstå skillnaden mellan de båda instanserna. I avvaktan på en permanent lösning bör därför någon form av organisatoriskt samband mellan nämnden och KO övervägas.

Enligt min uppfattning tyder det ständigt stigande antalet ärenden hos allmänna reklamationsnämnden på att nämnden har en från konsumenternas synpunkt viktig uppgift. Trots att nämnden bedrivs som en försöksverksamhet, anser jag det vara av vikt att verksamheten får fortsätta i nuvarande former till dess att en bestående lösning av dessa frågor kan anges. Eftersom nämnden hittills varit knuten till konsumentrådet uppkommer frågan om nämndens ställning när rådet upphör. Flera skäl talar för en anknytning till KO. Arbetet inom de båda institutionerna är likartat och ärendena ibland sammanfallande. Vidare skulle det vara en fördel för konsumenterna att ha endast en instans att vända sig till beträffande såväl felaktiga produkter som otillbörlig marknadsföring. Konsumentverket å sin sida kommer att behöva följa och analysera reklamationsverksamheten för att få en bild av konsumenternas praktiska problem.

Som jag tidigare nämnt utarbetas inom justitiedepartementet ett förslag till förenklat rättegångsförfarande i tvistemål om mindre värden. Förslaget syftar till att göra det ekonomiskt och praktiskt möjligt för den enskilde att föra konsumenttvister och andra smärre tvister till domstol. Det förenklade rättegångsförfarandet är emellertid inte avsett att ersätta allmänna reklamationsnämndens verksamhet. Nämndens verksamhet behövs tvärtom som ett värdefullt komplement till domstolsförfarandet. I samband med att förslag till konsumentköplag läggs fram finns det emellertid anledning att närmare överväga om det finns behov av ett särskilt rättegångsförfarande beträffande alla konsumenttvister. I detta sammanhang bör även allmänna reklamationsnämndens ställning och uppgifter övervägas.

Mot bakgrund härav anser jag att reklamationsnämnden t. v. bör fortsätta verksamheten i de relativt självständiga former som gäller f. n. De uppgifter som hänför sig till reklamationsnämnden och som nu ankommer på konsumentrådet bör, när rådet upphör, t. v. fullgöras av konsumentverket.

Sekretessfrågor

Konsumentutredningen har övervägt om det i samband med inrättandet av en ny organisation på det konsumentpolitiska området uppstår behov av ändring av gällande bestämmelser om sekretesskydd beträffande enskilda företags affärs- och driftsförhållanden. Utredningen anser emellertid inte att någon sådan ändring behövs.

Några remissinstanser — bl. a. VDN — understryker emellertid vikten av att företagen i vissa fall tillförsäkras ett sekretesskydd.

Kungl. Maj:t har med stöd av 21 § lagen (1937: 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar förordnat att handlingar i ärenden hos statens institut för konsumentfrågor, som rör bl. a. enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden, inte får utlämnas förrän tjugo år förflutit från handlingens datum i den mån ett offentliggörande skulle vara till men för företaget eller sammanslutningen. Motsvarande bestämmelser bör meddelas beträffande handlingar i ärenden hos det nya verket. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta i denna fråga.

Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1) godkänna de av mig förordade riktlinjerna för samhällets konsumentpolitik m. m.,

2) besluta att statens institut för konsumentfrågor och statens konsumentråd skall upphöra vid utgången av år 1972,

3) besluta att den 1 januari 1973 skall inrättas en central myndighet med uppgift att bedriva konsumentpolitisk verksamhet enligt de riktlinjer jag förordat,

4) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en ordinarie tjänst med beteckningen p för verkschefen och två extra ordinarie tjänster för chefer för avdelningar,

5) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsanordningar och åtgärder i övrigt som behövs för förslagets genomförande,

6) antaga inom handelsdepartementet upprättat förslag till *lag om ändring i livsmedelslagen (1971: 511)*.

Anslagsfrågor för budgetåret 1972/73

I det föregående har föreslagits att ett konsumentverk inrättas den 1 januari 1973 och att konsumentinstitutet, konsumentrådet och VDN samtidigt upphör. Medelsberäkningen för de sistnämnda organen avser därför endast första hälften av budgetåret 1972/73.

Statens institut för konsumentfrågor: Förvaltningskostnader

1970/71 Utgift	6 140 646
1971/72 Anslag	6 736 000
1972/73 Förslag	3 708 000

I prop. 1972: 1 (bil. 12 s. 32) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Statens institut för konsumentfrågor: Förvaltningskostnader beräkna ett förslagsanslag av 6 736 000 kr.

	För tiden 1.7—31.12 1972 beräknar	
	Institutet	Dep.chefen
Personal		
Handläggande personal	57	42
Övrig personal	52	49
	109	91
Anslag		
Avlöningar	2 957 000	2 386 000
Sjukvård	11 000	9 000
Resersättningar (även för utrikes resor)	53 000	38 000
Lokalkostnader	349 000	349 000
Expenser		
Därav engångsutgifter	878 000	782 000
Omkostnader i anledning av uppdrag	2 000	2 000
Kursverksamhet	172 000	142 000
	4 422 000	3 708 000

Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 900 000 kr. under den tid, för vilken anslagen beräknas.

Statens institut för konsumentfrågor

1. Löne- och prisomräkning m. m. (+ 370 000 kr.).
2. En utrednings- och planeringsenhet föreslås för att ansvara för hushållsvaneundersökningar, biträda med annat utredningsarbete erforderligt för uppgörande av rullande arbetsprogram samt ge viss service åt institutets ledning och avdelningschefer. För ändamålet behövs två byrådirektörstjänster (+ 85 000 kr.).
3. För att de tre undersökningsavdelningarna skall kunna uppfylla de krav som ställs, behövs en omedelbar förstärkning med en förste intendent, två byrådirektörer, två förste byråingenjörer, en ingenjör, två konsulenter, två assistenter samt en tekniker. För att möjliggöra nyrekrytering av hushållstekniker bör vidare två tjänster som institutionsbiträden utbytas mot två teknikertjänster (+ 389 000 kr.).

4. Inom upplysningsavdelningen har den sedan sju år bedrivna försöksverksamheten med utarbetande av studiematerial lett till så goda resultat att fasta tjänster för verksamheten, nämligen en byrådirektörstjänst och en tjänst som byråsekreterare bör inrättas. För breddning av redaktionens verksamhet föreslås två redaktörstjänster. Vidare behövs en tjänst som förste biblioteksassistent för att såväl undersöknings- som upplysningsverksamheten skall få erforderlig biblioteksservice (+ 163 000 kr.).

5. Inom hemkonsulentenheten bör ett kontorsbiträde i befodringsgång utbytas mot en kontorsskrivare (+ 4 000 kr.).

6. Med hänsyn till kansliets funktioner och därav betingad storlek (18 fasta tjänster och två årsbefattningar) samt det ansvar som åvilar förste byråsekreteraren bör denna befattning höjas till byrådirektör i A 28 (+ 9 000 kr.).

7. Inom anslagsposten *Expenser* bör delposten *Övriga expenser*, vari bl. a. ingår kostnader för presskonferenser, vissa annonskostnader, pressmeddelanden, pressklipp m. m., räknas upp (+ 15 000 kr.). Vidare bortfaller engångsanvisning till inventarier (— 29 000 kr.).

8. Anslagsposten *Kursverksamhet*, som avser vissa utgifter för hemkonsulentverksamheten ute i länen, bör räknas upp samt tas upp som reservationsanslag (+ 34 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 708 000 kr. Jag har därvid räknat medel för bl. a. ytterligare utbildning av hemkonsulenter.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för konsumentfrågor: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1972/73 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 708 000 kr.

Statens institut för konsumentfrågor: Undersökningar och upplysningsmateriel m. m.

1970/71 Utgift	239 277	Reservation	207 860
1971/72 Anslag	374 000		
1972/73 Förslag	200 000		

I prop. 1972: 1 (bil. 12 s. 32) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Statens institut för konsumentfrågor: Undersökningar och upplysningsmateriel m. m. beräkna ett reservationsanslag av 374 000 kr.

Anslaget är uppdelat på tre delposter. Från Delpost 1 bestrids utgifter för tekniska undersökningar vid annat organ som planeras och leds av

personal vid institutets undersökningsavdelningar. Från Delpost 2 bestrids utgifter för utställningar och studiemateriel. Inkomster av försäljning av studiemateriel tillförs anslaget. Från Delpost 3 bestrids utgifter för anskaffning av apparatur och annan utrustning för undersökningsavdelningarna.

	För tiden 1.7—31.12 1972	
	beräknar	
	Institutet	Dep.chefen
Delpost 1	250 000	73 000
Delpost 2	160 000	95 000
Delpost 3	50 000	32 000
	460 000	200 000

Statens institut för konsumentfrågor

1. Det är angeläget att kunna planera och genomföra även större undersökningar utan att behöva begära bidrag utifrån och Delpost 1 bör därför räknas upp med 134 000 kr. Vidare bör för den föreslagna utrednings- och planeringsenheten beräknas 50 000 kr. för utläggande av beställningar (+ 184 000 kr.).

2. En utökning av utställningsverksamheten är angelägen. Anslaget för upplysningsmateriel m. m. bör därför räknas upp (+ 68 000 kr.).

3. Utvecklingen av provningsmetoder kräver ny teknisk apparatur samtidigt som genomförandet av provningar också fordrar investeringsutrustning. Delpost 3 bör därför räknas upp (+ 22 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 200 000 kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för konsumentfrågor: Undersökningar och upplysningsmateriel m. m.* för budgetåret 1972/73 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

Statens konsumentråd

1970/71 Utgift	4 726 131	Reservation	2 074 307
1971/72 Anslag	4 394 000		
1972/73 Förslag	2 050 000		

I prop. 1972: 1 (bil. 12 s. 32) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Statens konsumentråd* beräkna ett reservationsanslag av 4 394 000 kr.

Statens konsumentråd

Inom rådet pågår arbete med olika konsumentskyddsfrågor. Inrättande av Allmänna reklamationsnämnden kan ses som ett led i detta arbete.

Inom rådets kansli arbetare vidare bl. a. en försäkringsutredning och en kontaktgrupp mellan forskare och upplysare på konsumentområdet samt en arbetsgrupp för utbildningsfrågor. Rådet svarar vidare för den centrala administrationen av de lokala konsumentkommittéerna och deltar i internationellt samarbete.

En väsentlig del av verksamheten är att stödja forskning och konsumentupplysning.

I avvaktan på att statsmakterna tar ställning till konsumentutredningens förslag bör några långsiktiga åtaganden inte planeras, utan verksamheten bör främst inriktas på att slutföra pågående projekt.

Anslaget bör beräknas till 4 070 000 kr. för första hälften av budgetåret 1972/73. Härav önskar rådet ta i anspråk 280 000 kr. för avlöningar och omkostnader vid rådets kansli.

Departementschefen

Jag uppskattar medelsbehovet för budgetåret 1972/73 till 2 050 000 kr. Av detta belopp beräknar jag högst 270 000 kr. för rådets egna avlöningar och omkostnader.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens konsumentråd* för budgetåret 1972/73 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 050 000 kr.

Varudeklarationsnämnden

1970/71 Utgift	1 000 000
1971/72 Anslag	1 000 000
1972/73 Förslag	940 000

I prop. 1972: 1 (bil. 12 s. 32) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Varudeklarationsnämnden* beräkna ett anslag av 1 000 000 kr.

Varudeklarationsnämnden

Nämndens beräkningar av kostnader och intäkter under tiden den 1 juli—den 31 december 1972 framgår av följande sammanställning.

Kostnader

Normarbete	560 000
Marknadsföring, information	310 000
Kontrollverksamhet	260 000
	1 130 000

Intäkter

Bidrag från organisationer	12 000
Kontrollavgifter m. m.	148 000
	160 000
Begärt statsanslag	970 000

VDN:s arbetsprogram för nästa budgetår avser elapparater för hem och hushåll, hemelektronik och foto, tvättmedel samt revidering av befintligt normbestånd för kläder och textilheminredning. Under år 1972 kommer en stor del av VDN:s kapacitet att tas i anspråk för utredningsarbete i anslutning till den arbetsgrupp som arbetar med att göra varudeklarationerna bättre anpassade till konsumenternas behov av information. För att få till stånd en effektiv marknadsföring av normerna krävs förstärkta resurser.

Verksamheten finansieras genom statsmedel och enskilda medel. De enskilda medlen kommer från organisationer i form av årliga bidrag samt från de företag som utnyttjar VDN Fakta. Företagen betalar dels avgifter för rätten att använda VDN:s märke, dels anskaffnings- och provningskostnaderna för den kontroll VDN utövar.

Förutom bidrag från statsbudgeten erhåller VDN anslag från statens konsumentråd.

Departementschefen

Under budgetåret 1971/72 har statens konsumentråd lämnat betydande bidrag till VDN. Anslaget bör räknas upp med det belopp som behövs för att säkerställa fortsatt verksamhet till dess att konsumentverket inrättas. Detta belopp beräknar jag till 940 000 kr. Därvid har jag tagit hänsyn till att några årsavgifter inte inflyter till VDN under andra halvåret 1972. Årsavgifterna kan beräknas inflyta under första halvåret 1973 och bör därför tas upp under anslaget till konsumentverket.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Varudeklarationsnämnden* för budgetåret 1972/73 under tionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 940 000 kr.

Konsumentverket: Förvaltningskostnader

Nytt anslag (förslag) 6 748 000 kr.

Konsumentverket bör arbeta enligt de förutsättningar som gäller för andra myndigheter som deltar i försöksverksamheten med programbudgetering. F. n. saknas dock underlag för att anvisa medel i programtermer. Det bör ankomma på den organisationskommitté, som jag tidigare nämnt, att komma med förslag i detta hänseende. I avvaktan härpå beräknar jag verkets utgifter för den organisation, som jag tidigare angivit på sedvanligt sätt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa plan i programtermer för användningen av de medel som riksdagen anvisar.

Medelsbehovet för verksamheten avseende första halvåret 1973 beräknar jag till 6 748 000 kr. Vid beräkningarna har jag utgått från följande fördelning på utgiftsslag m. m.

Avlöningar	4 440 000
Sjukvård	12 000
Resersättningar	65 000
Lokalkostnader	450 000
Utgifter för information	850 000
Expenser	280 000
Kursverksamhet m. m.	200 000
Utrustning m. m.	50 000
Uppdragsverksamhet	1 000
Beställningar av undersökningar m. m.	550 000
Engångskostnader i samband med verkets inrättande	1 000 000
	7 898 000
Inkomster under anslaget	
Varudeklarationsverksamhet	460 000
Försäljning av publikationer m. m.	690 000
	1 150 000
Anslagsbehov	6 748 000

Jag räknar med att verket skall kunna åta sig uppdragsverksamhet av minst samma omfattning som konsumentinstitutet gör f. n. Som inkomster under anslaget bör tas upp inkomster från varudeklarationsverksamheten och försäljningen av publikationer m. m. Härvid bör verket tillgodogöras de inkomster som inflyter på grund av de tidigare organens verksamhet.

F. n. tas konsumentinstitutets kostnader för beställning av undersökningar upp under ett reservationsanslag. En motsvarande ordning beträffande konsumentverket skulle emellertid försvåra för verket att välja mellan att köpa tjänster utifrån eller att självt utföra undersökningar. Mot bakgrund av att verket avses få medel anvisade i programtermer bör inga hinder resas för sådana avvägningar. Jag har därför beräknat medel även för beställningsverksamhet under detta förslagsanslag. För att inte alltför hårt binda planeringen av beställningsverksamheten till varje enskilt budgetår bör verket emellertid ges viss möjlighet att möta betalningsförskjutningar över budgetårsgränser. En sådan möjlighet kan skapas genom att verket får utnyttja den rörliga kredit som enligt riksdagens bemyndigande ställts till förfogande för myndigheter som bedriver uppdragsverksamhet. Om riksdagen inte har något att erinra här emot avser jag att senare återkomma till Kungl. Maj:t med förslag rörande villkoren för verkets utnyttjande av krediten. Detta arrangemang bör ses som en försöksverksamhet och får närmare prövas sedan erfarenheter vunnits. Genom den föreslagna konstruktionen får verket goda möjligheter att inom ramen för anvisade medel smidigt anpassa sin planerade verksamhet till skiftande förutsättningar och utnyttja resurserna effektivt. Den föreslagna metoden medför vidare att anslagsöverskridanden bör kunna undvikas. Någon mera stadigvarande belastning på krediten bör inte förekomma.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konsumentverket: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1972/73 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 6 748 000 kr.

Konsumentverket: Forskning m. m.

Nytt anslag (förslag) 600 000 kr.

Som jag tidigare anfört bör konsumentverket ha möjlighet att stödja och initiera konsumentforskning. Vidare bör medel anvisas för bidrag till studieverksamhet, internationell verksamhet m. m. Även för den senare typen av stöd bör gälla att den verksamhet som stöds skall ligga i linje med verkets mål och inriktning.

Jag uppskattar medelsbehovet under detta anslag till 600 000 kr. Jag räknar därvid med att pågående projekt, som nu stöds av konsumentrådet, skall kunna slutföras. Härutöver bör visst utrymme finnas för stöd åt ny verksamhet. Eventuella reservationer vid utgången av år 1972 på anslagen Statens institut för konsumentfrågor: Undersökningar och upplysningsmateriel m. m. och Statens konsumentråd bör föras över till detta anslag enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konsumentverket: Forskning m. m.* för budgetåret 1972/73 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

Konsumentverket: Allmänna reklamationsnämnden

Nytt anslag (förslag) 800 000 kr.

Som jag tidigare anfört bör Allmänna reklamationsnämnden fortsätta verksamheten under de relativt självständiga former som gäller f. n. De uppgifter som nu ankommer på konsumentrådet bör efter den 1 januari 1973 fullgöras av konsumentverket. Jag förordar emellertid att medel till nämnden anvisas under ett särskilt anslag med benämningen Konsumentverket: Allmänna reklamationsnämnden.

Vid nämnden finns f. n. 14 anställda. För nämndens verksamhet under budgetåret 1972/73 beräknar jag ett medelsbehov av 800 000 kr. Jag har därvid räknat med att även verksamheten vid tvätt-, sko- och pälsreklamationsnämnderna skall kunna inordnas i Allmänna reklamationsnämnden.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konsumentverket: Allmänna reklamationsnämnden* för budgetåret 1972/73 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kr.

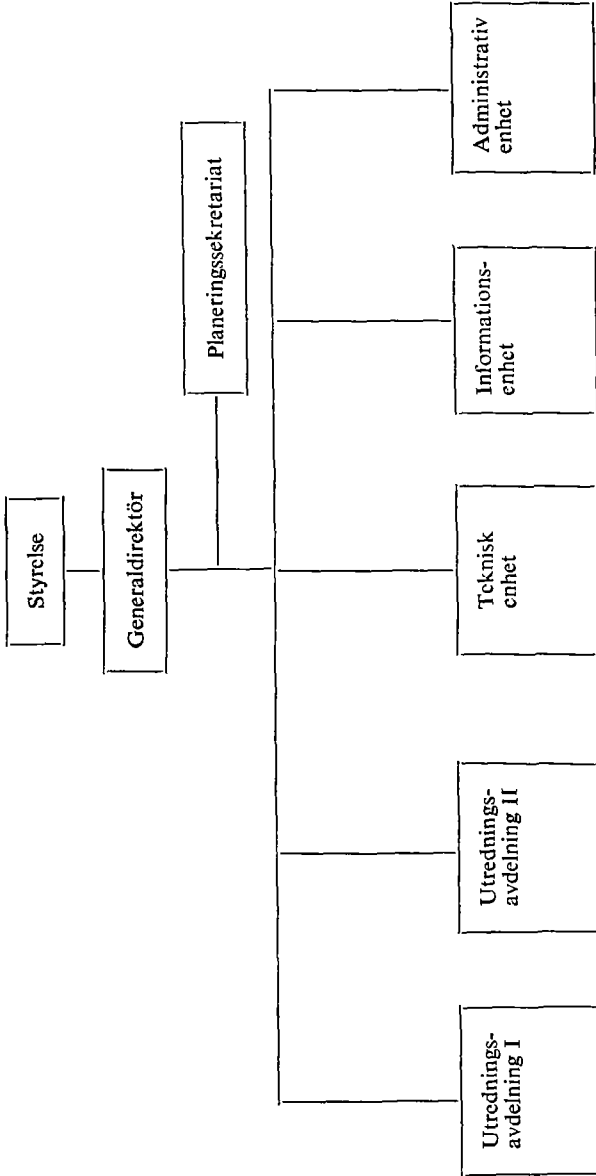
Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Konsumentverket

Departementschefens organisationsförslag



Bilaga 2

Konsumentverkets personal

(Departementschefens förslag)

	Hand- läggande personal	Övrig personal	Summa
Verkschef	1	1	2
Planeringssekretariat	7	2	9
Utredningsavdelning I	21	9	30
Utredningsavdelning II	20	8	28
Teknisk enhet	8	7	15
Informationsenhet	28	5	33
Administrativ enhet	9	16	25
Summa	94	48	142

Bilaga 3

Förslag till**Lag om ändring i livsmedelslagen (1971: 511)**

Härigenom förordnas, att 35 § livsmedelslagen (1971: 511) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

35 §.

Mot beslut, som statens livsmedelsverk i särskilt fall meddelat enligt denna lag eller med stöd av Konungens förordnande enligt lagen, föres talan hos kammarrätten genom besvär.

Talan mot annat beslut, som statens livsmedelsverk meddelat enligt lagen eller med stöd av Konungens förordnande enligt lagen, föres hos Konungen genom besvär.

Talan mot annat beslut, som statens livsmedelsverk meddelat enligt lagen eller med stöd av Konungens förordnande enligt lagen, föres hos Konungen genom besvär. *För tillvaratagande av konsumentintresset inom livsmedelsområdet får talan mot sådant beslut föras av organisation, vilken är att anse som huvudorganisation enligt lagen (1936: 506) om förnings- och förhandlingsrätt.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1972.

Innehållsförteckning

	Sid.
Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Inledning	3
Nuvarande ordning	5
Konsumentutredningens förslag angående riktlinjer och organisation för konsumentpolitiken	7
Bedömning av nuvarande verksamhet och organisation	7
Konsumentpolitikens inriktning	8
Ett nytt verks uppgifter och organisation	12
Lokal och regional verksamhet	20
Personalbehov och kostnader	23
Konsumentutredningens bilbetänkande	23
Remissyttranden	28
Konsumentpolitikens inriktning	28
Ett nytt verks uppgifter och organisation	35
Regional och lokal organisation	48
Konsumentverkets lokalisering	51
Allmänna reklamationsnämnden	52
Bilbetänkandet	52
Departementschefen	57
Inledning	57
Konsumentpolitikens inriktning	58
Konsumentverkets uppgifter och ställning	67
Konsumentverkets organisation	75
Lokal och regional organisation	78
Personalbehov m. m.	81
Lokalisering	81
Särskilda frågor	82
Utvidgad besvär rätt enligt livsmedelslagen	82
Allmänna reklamationsnämndens ställning	83
Sekretessfrågor	85
Hemställan	85
Anslagsfrågor för budgetåret 1972/73	85
Statens institut för konsumentfrågor: Förvaltningskostnader	86
Statens institut för konsumentfrågor: Undersökningar och upplysningsmateriel m. m.	87
Statens konsumentråd	88
Varudeklarationsnämnden	89
Konsumentverket: Förvaltningskostnader	90
Konsumentverket: Forskning m. m.	92
Konsumentverket: Allmänna reklamationsnämnden	92
Bilaga 1. Organisationsplan för konsumentverket	94
Bilaga 2. Konsumentverkets personal	95
Bilaga 3. Förslag till Lag om ändring i livsmedelslagen (1971: 511)	95